

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE GÖRE
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE ERKEN DÖNEM
UYUMSUZ ŞEMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Nida ALTUN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Yasin GENÇ

İSTANBUL-2019

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Nida ALTUN

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Psikoloji

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 17.07.2019

SAYFA SAYISI : 115

TEZ DANIŞMANLARI : Dr. Öğr. Üyesi Yasin GENÇ

DİZİN TERİMLERİ : Toplumsal Cinsiyet Roller, Çocukluk Çağı Travmaları, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar

TÜRKÇE ÖZET : Bu çalışmanın amacı kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla beraber sosyo-demografik bazı özelliklerin toplumsal cinsiyet rolleri, çocukluk çağı travmaları ve erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkili olup olmadığının araştırılması da amaçlanmaktadır.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Nida ALTUN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE GÖRE
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE ERKEN DÖNEM
UYUMSUZ ŞEMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Nida ALTUN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Yasin GENÇ

İSTANBUL-2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nida ALTUN

./ ./2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Nida ALTUN 'un "Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerine göre Çocukluk Çağı Travmaları İle Erken Dönem Uyumsuz Şemaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Yasin GENÇ
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan SEZEROĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2019

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Giriş: Toplumsal cinsiyet denildiği zaman, kişinin ait olduğu kültür içerisinde sosyo-kültürel çevre farklılıklarının ön plana çıkartıldığı, kültürlerarası farklılıkları da içinde barındıran ve kendisine yüklenen farklılıkların biyolojik cinsiyetten dolayı olmadığı, davranış alanlarını kapsayan bir anlam içerdiği görülmektedir. Toplumsal cinsiyet, kültürel ve sosyal yüklemeler sonucunda oluşmaktadır. Bu kavram kendisiyle birlikte toplumsal cinsiyet rollerini de beraberinde getirmektedir. Bahsedilen bu roller geleneksel toplumlarda kadınlar ve erkeklere yüklenen rolleri belirtmektedir. Çocukluk çağı travmaları; çocuğun kısa zaman süresince bir şeyi yapabilme gücünü eksik bırakan, geçmiş süre zarfında öğrendiği kabiliyetlerin değişimi aniden veya devamlılığı olacak şekilde çevreden tecrübe edindiği zararlar, çocukluk çağında ruhsal olarak önemli yaralanma belirtileri şeklinde nitelendirilir. Erken dönem uyumsuz şemalar çocuğun erken bebeklik dönemindeki deneyimleri ile mizacı arasındaki etkileşimden kaynağını alır. Birey çevresinden kendini tanımlamayı öğrenmeye eğiliminde olduğundan dayatılan bu kavramlar kişinin kendisiyle algısını etkiler. Şemalar bireyin kendisi, diğerleri ve dünya ile ilgili algılarından oluşur.

Amaç: Yapılan bu araştırmanın amacı kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma, "ilişkisel tarama modeli"ne uygun olarak hazırlanmıştır. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar. Ayrıca araştırma desenlerinin tümü "ilişkisel tarama modelleri" olarak tanımlanır. Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan kadın bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise İstanbul'da yaşayan 300 kadın bireyden meydana gelmektedir. Katılımcılar basit-tesadüfi örneklem modeliyle elde edilmiştir. Katılımcılara onam formu verilmiştir.

Bulgular: Çocukluk Çağı Travmaları ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinde arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukluk Çağı Travmaları arttıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri zalmaktadır. Çocukluk Çağı Travmaları ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinde arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukluk Çağı Travmaları arttıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri zalmaktadır. Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu ile Eşitlikçi Cinsiyet Rolü arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal Yoksunluk arttıkça, eşitlikçi cinsiyet rolü azalmaktadır. Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu ile Evlilikte Cinsiyet Rolü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal Yoksunluk arttıkça, evlilikte cinsiyet rolü artmaktadır. Eşitlikçi Cinsiyet Roller alt boyutunun

çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışmayanlarda eşitlikçi cinsiyet rolü çalışanlara göre yüksektir. Evlilikte Cinsiyet Roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda çocukluk çağı travmaları çalışmayanlarda daha yüksektir. Eğitim düzeyine göre Evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında evlilikte cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre Geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında geleneksel cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre Duygusal İhmal alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında duygusal ihmal puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre Fiziksel İstismar alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında fiziksel istismar puanı en yüksektir. Eğitim durumuna göre Yüksek Standart alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında yüksek standart puanı en yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Roller, Çocukluk Çağı Travmaları, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar

ABSTRACT

Introduction: When gender is mentioned, it is seen that socio-cultural environment differences are brought to the forefront in the culture where the person belongs, and that the differences which are included in the intercultural differences and not the biological sexes are included in the culture. Gender is a result of cultural and social burdens. This concept brings with it its gender roles. These roles refer to the roles that are imposed on women and men in traditional societies. Child trauma; In the short term, the child's loss of ability to do something in a short period of time, the changes he has learned in the past period of sudden or continuous changes in the ability to experience from the environment, is considered to be psychologically important signs of injury in childhood. Early period incompatible schemas are the source of the interaction between the child's experiences in the early infancy and temperament. These concepts that are imposed because they tend to learn to define themselves from the individual environment affect the perception of one's self. Schemas consist of the perceptions of the individual himself, others and the world.

Aim: The aim of this study is to investigate the relationship between childhood traumas and early mismatch schemas according to gender roles in women.

Method: This research has been prepared in accordance with the uygun relational screening model Bu. Together, it aims to determine the presence and / or degree of interchange between two or more variables. In addition, all of the research designs are defined as modell relational screening models Ayrıca. The population of the study consists of female individuals living in Istanbul. The sample of the study consists of 300 women living in Istanbul. Participants were obtained with a simple-random sample model. The consent form was given to the participants.

Results: A significant negative correlation was found between childhood trauma and equalityist gender roles. As the Childhood Traumas become more and more egalitarian, their gender roles are diminishing. A significant negative correlation was found between childhood trauma and equalityist gender roles. As the Childhood Traumas become more and more egalitarian, their gender roles are diminishing. A significant negative correlation was found between Emotional Deprivation Sub-dimension and Equalistic Gender Role. As Emotional Deprivation increases, the role of egalitarian gender decreases. A significant positive relationship was found between Emotional Deprivation Sub-dimension and Gender Role in Marriage. As Emotional Deprivation increases, the role of gender in marriage increases. A

significant difference was determined according to the working status of the Equalist Gender Roles sub-dimension. The role of egalitarian gender in non-employees is higher than the employees. There was a significant difference according to the working status of gender sub-dimension in marriage. Childhood Trauma Total score was found to be significantly different according to the study status. Child traumas are higher in the study group. According to education level, there is a significant difference in gender roles sub-dimension in marriage. Secondary school graduates have the highest score for gender roles in marriage. According to the level of education there is a significant difference in the traditional gender roles sub-dimension. Secondary school graduates have the highest score for traditional gender roles. According to the level of education, there is a significant difference in Emotional Neglect sub-dimension. Secondary school graduates have the highest score for emotional neglect. According to the level of education there is a significant difference in the Physical Abuse sub-dimension. Secondary school graduates have the highest physical abuse score. There is a significant difference in the High Standard sub-dimension according to the education level. Secondary school graduates have the highest standard score.

Key Words: Gender Roles, Childhood Traumas, Early Maladaptive Schemas

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
EKLER LİSTESİ.....	XI
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.2. Araştırmanın Hipotezleri	4
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sayıltılar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ.....	6
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tanımı ve Tarihçesi	8
2.1.2. Kadının Toplumdaki Yeri Ve Önemi.....	10
2.1.3. Toplumsal cinsiyet rolleri kuramları:.....	12
2.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI.....	17
2.2.1. Çocukluk Çağı Travmaları Tanımı	19
2.2.2. Çocuk Çağı Travmalarının Tarihçesi	20
2.2.3. Epidemiyoloji	21
2.2.4. Risk Faktörleri	22
2.2.5. Travmanın Türleri	23
2.2.5.1. İstismar Türleri	23
2.2.5.2. İhmal Türleri.....	25
2.2.6. Çocukluk Çağı Travmalarının Etiyolojisi	26
2.2.7. Çocukluk Çağı Travmalarının Olumsuz Sonuçları	27
2.3.ŞEMA KAVRAMI	28
2.3.1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	31
2.3.1.1. Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	31
2.3.1.2. Zedelenmiş Otonomi ve Kendini Ortaya Koyma Alanı	31

2.3.1.3. Zedelenmiş Sınırlar Alanı	32
2.3.1.4. Başkaları Yönelimlilik Alanı	32
2.3.1.5. Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık Alanı	32
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
YÖNTEM VE TEKNİKLER	37
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	37
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	37
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	37
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	37
3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	37
3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	38
3.3.3. Young Şema Ölçeği	38
3.4. Verilerin Analiz.....	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	41
BULGULAR	41
BEŞİNCİ BÖLÜM	82
TARTIŞMA VE YORUM	82
ÖNERİLER.....	91
KAYNAKÇA.....	92
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.: Adı Geçen Eser

V.D. : Ve Diğerleri

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	41
Tablo 4.2. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	42
Tablo 4.3. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri	43
Tablo 4.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri.....	43
Tablo 4.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri	43
Tablo 4.6. Çocukluk Çağı Travmalarının ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Arasındaki İlişkisi	45
Tablo 4.7. Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişki.....	49
Tablo 4.8. Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Arasındaki İlişkisi	53
Tablo 4.9. Araştırmaya Katılan Kadınların Çocukluk Çağı Travmalarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Üzerindeki Etkisi	57
Tablo 4.10. Araştırmaya Katılan Kadınların Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının Çocukluk Çağı Travmalarına Etkisi	58
Tablo 4.11. Örneklem Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	59
Tablo 4.12. Örneklem Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	61
Tablo 4.13. Örneklem Grubunun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	63
Tablo 4.14. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Otonomi Alt Boyutlarının Yaşlarına Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 4.15. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Sınırlar Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 4.16. Örneklem Grubunun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 4.17. Örneklem Grubunun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Yaşına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	66
Tablo 4.18. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.19. Çocukluk Çağı Travmalarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları.....	68

Tablo 4.20. Örneklem Grubun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları	69
Tablo 4.21. Örneklem Grubun Zedelenmiş Otonomi Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.22. Örneklem Grubun Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.23. Örneklem Grubun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.24. Örneklem Grubun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.25. Örneklem Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	73
Tablo 4.26. Örneklem Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	75
Tablo 4.27. Örneklem Grubunun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	77
Tablo 4.28. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Otonomi Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	78
Tablo 4.29. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Sınırlar Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 4.30. Örneklem Grubunun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 4.31. Örneklem Grubunun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	80

EKLER LİSTESİ

EK-A: Kişisel Bilgi Formu

EK-B: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği

EK-C: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

EK-D: Young Şema Ölçeği

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla beraber sosyo-demografik bazı özelliklerin toplumsal cinsiyet rolleri, çocukluk çağı travmaları ve erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkili olup olmadığının araştırılması da amaçlanmaktadır. Bu süreçte bana araştırma imkanı sağlayan ve kurucularından olduğum 5N1K Psiko-Akademi Ofisine bana destek ve imkanlarından dolayı teşekkür ederim. Bu bağlamda beni şema terapi ekolüyle tanıştıran ve bu araştırmamı yapmama öncü olan sevgili Klinik Psikolog Kahraman Güler'e ayrıca teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamın istatistik kısmını hazırlamam için benden bilgi ve desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Doktor Öğretim Üyesi Fatih Bal'a teşekkür ederim. Çalışmam sürecinde benden desteğini esirgemeyen, güler yüzünü ve samimiyetini her zaman yansıtan ve kıymetli vaktini bana ayıran sevgili hocam Uzman Doktor Yasin Genç'e teşekkür ederim.

Bugüne kadar benden desteğini maddi ve manevi anlamda esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim. Son olarak çalışmam boyunca benden desteğini esirgemeyen ve motivasyona ihtiyacım olduğu her an yanımda olan ev arkadaşım, iş ortağım ve sınıf arkadaşım sevgili Psikolog Veysel Eren Bulut'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmam sürecinde hiçbir karşılık beklemeden araştırmama destek olan bütün katılımcılara teşekkür ederim.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze bakıldığında, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin daha çok kadının sosyal hayatını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.¹ Bu yönde yapılan tüm ayrıştırıcı tutumlar toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarını belirlemektedir. Gelişmiş ülkelerde kadınların zamanla eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin azaldığı görülmekte ve buna sebep olan etmenlerin bu yönde yürütülen devlet politikalarının olduğu düşünülmektedir.² Ülkemizde yapılan araştırmalara bakıldığında ise lise dönemi bireylerin cinsiyet algılarında geleneksel izlerin olduğu erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir tutum içerisinde oldukları gözlemlenmiştir.³ Kadınların statüsünün negatif yönde şekillenmesine sebep olan faktörün erkeklerin sahip olduğu bu geleneksel tutum olduğu bilinmektedir. Ülkelerin ve toplumların gelişebilmesi, refah seviyesinin yükselmesi ve kadının sosyal statüsünün artırılması için kadın ve erkeğe karşı oluşturulan beklentiler ve sorumlulukların eşit düzeyde olması gerekmektedir. Bu doğrultuda gelecekte bu söz konusu geleneksel tutumun değişmesi, üniversite öğrencilerine toplumsal cinsiyet rolleri hakkında verilen eğitimler ile sağlanabileceği düşünülmektedir.⁴

Geleneksel toplumlarda kadının sahip olduğu roller sosyal yaşam içerisinde anne, kız kardeş, kız çocuk ve eş olma rolleri ile oluşturulmaktadır. İnsanlık tarihi boyunca kadın yalnızca eşine, çocuğuna, ve yaşlılara bakım vermesi doğrultusunda yetiştirilmiştir. Kadınlar, her dönem ve toplumda çeşitli çalışma biçimleri ile üretim faaliyetleri içerisinde yer almaktadırlar. Kadınların çalışma biçimlerindeki çeşitlilik, çalışma kavramına erkekler ve kadınlar açısından farklı bir anlam ve içerik yüklemektedir. Kadınların “çalışma”sının sadece ekonomik olarak üretken faaliyetlerden oluşmaması, çalışma yaşamına katılımı ve çalışma koşullarını kadın ve erkek için farklı özelliğe büründürmektedir.

Çocuğun kısa zaman süresince bir şeyi yapabilme gücünü eksik bırakan, geçmiş süre zarfında öğrendiği kabiliyetlerin değişimi aniden veya devamlılığı olacak şekilde çevreden tecrübe edindiği zararlar, çocukluk çağında ruhsal olarak önemli

¹ Emel Doğramacı, Türkiye’de kadının dünü ve bugünü, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992, s.24-41.

² Clem Brooks ve Catherine Bolzendahl *The transformation of US gender role attitudes: Cohort replacement, social-structural change, and ideological learning*, Social Science Research, 33(1), 2004, s.106-133.

³ Duygu Vefikuluçay vd., *Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları*, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi, 14(2), 2007, s.12-27.

⁴ Kodan Çetinkaya, *Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi*, Nesne, 1(2), 2003, s.21-43.

yaralanma belirtileri şeklinde nitelendirilir. ⁵ Referanslarda, çocuk sömürülerine ve çocukların göz ardı edinimlerine dair açıklamalar çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanma belirtileri başlığı altında toplanmaktadır. Çocuğun en temel gereksinimlerinden; bedensel gereksinimler ve ruhsal gereksinimlerini yerine getirip getirememesi, çocuğun bedensel ve dilsel bir zarar alanında olması ya da çocuk ile birlikte kurulan cinsel yakınlaşma, çocukluk zamanı etkili yaralanma belirtilerini oluşturmaktadır.⁶

Çocukluk zamanında yaşanan ve devamlılığı olan ruhsal yaralanma belirtileri, çocuğun karakterinde şiddetli tesir uyandırmaktadır. Sömürüye maruz kaldığı alanda zaman geçirmeye devam eden çocuk, adaptasyon süreci konusunda bazı zorluklar yaşamaktadır. Taciz gören çocuklar yaşadıkları olayın tesiriyle beraber standart kapasitesinin gelişmesi zor olmaktadır. Taciz yaşayan çocuklarda; güzel olmayan tutumlar, bedensel ve beyinsel olarak ya da hatıralarını kaydetme, bellek ve vukuf olarak anormal gelişmelerin görülmesine neden olmaktadır. Bu anormal süreçler çocuklarda bedensel ve ruhsal semptomel belirtilere sebebiyet vermektedir. ⁷

Birey çevresinden kendini tanımlamayı öğrenmeye eğiliminde olduğundan dayatılan bu kavramlar kişinin kendisiyle algısını etkiler. Şemalar bireyin kendisi, değerleri ve dünya ile ilgili algılarından oluşur. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin kültüründe etkisiyle şema oluşumunda etkili olduğunu söylemek mümkün. Özellikle cinsel kimliğin olduğu dönemde önemli ötekilerin edindiği toplumsal cinsiyet ve bireyin önemli ötekiden algıladığı cinsiyet rolü kendilik algısında ve kişilik özelliklerinde önemlidir.

Erken dönem uyumsuz şemalar çocuğun erken bebeklik dönemindeki deneyimleri ile mizacı arasındaki etkileşimden kaynağını alır.⁸ Young'un Şema Kuramı'na göre, çocukluğunda toksik etkisi olan deneyimler yaşamış olan kişinin "erken dönem uyumsuz şemalar" olarak adlandırılan, işlevsiz karakter özellikleri olacaktır.⁹

⁵ Lenore Terr, *Childhood traumas*, Psycho-traumatology. Springer, Boston, MA, 1995, s.301-320.

⁶ Caroline Browne ve Cecelia Winkelman, *The effect of childhood trauma on later psychological adjustment*, Journal of Interpersonal Violence, 22(6), 2007, s.684-697.

⁷ Judith Lewis Herman, *Travma ve İyileşme: şiddetin sonuçları ev içi istismardan siyasi teröre*, 3. Basım, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.125.

⁸ Eshkol Rafeali, David Bernstein, Jeffrey Young, *Schema therapy: Distinctive features*, London: Routledge, 2001, s.102.

⁹ Roberta Trincas vd., *Specific dysphoric symptoms are predicted by early maladaptive schemas*, The scientific world journal, 2014, s.142.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi

Yapılan bu araştırmanın problemi; kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

1. Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Yaş ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Yaş ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Yaş ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Eğitim durumu ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Çalışma durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. Çalışma durumu ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
12. Çalışma durumu ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

1. Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
3. Erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
4. Yaş ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
5. Yaş ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
6. Yaş ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
7. Eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
8. Eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
9. Eğitim durumu ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
10. Çalışma durumu ile toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
11. Çalışma durumu ile çocukluk çağı travmaları alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.
12. Çalışma durumu ile erken dönem uyum bozucu şemalar alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmada toplumsal cinsiyet rollerini, çocukluk çağı travmalarını ve erken dönem uyum bozucu şemaları etkileyen sosyodemografik değişkenlerinde araştırılması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesi açasından ve sosyo-demografik bazı özelliklerin toplumsal cinsiyet rolleri, çocukluk çağı travmaları ve erken dönem uyum bozucu şemalar ile ilişkili olup olmadığının araştırılması açasından önem taşımakta ve sonraki çalışmalara yol gösterici bir nitelikte olacağı düşünölmektedir.

1.5. Sayıltılar

Araştırmanın sayıltılarını aşağıdaki kriterler oluşturur;

- 1) Katılımcılar kendilerine yöneltilen sorulara samimi bir şekilde yanıtladığı varsayılmaktadır.
- 2) Katılımcılar evren olarak kabul edilmektedir.
- 3) Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, çocukluk çağı travmaları ölçeği, Young şema ölçeği ilgili değişkenleri geçerli ve güvenilir olarak ölçmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarını aşağıdaki kriterler oluşturur;

- 1) Katılımcılar kendilerine yöneltilen sorulara samimi bir şekilde yanıtladığı varsayılmaktadır.
- 2) Araştırma İstanbul'da yaşayan 350 kadın birey ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma kişisel bilgi formu, çocukluk çağı travmaları ölçeği, Young şema ölçeği ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Kişinin kadın veya erkek olarak sahip olduğu genetik, biyolojik ve fizyolojik faktörler doğrultusunda cinsiyet tanımı ortaya çıkmaktadır.¹⁰ Bu faktörler ayrımcı bir tutum oluşturmak için değil yalnızca cinsiyet farkını ortaya koymaktadır. Değişik kültürlerde, toplumlarda ve yerleşimlerde atfedilen roller doğrultusunda ise toplumsal cinsiyet kavramı oluşmuştur. Özetle kadına ve erkeğe sosyal açıdan yüklenen roller toplumsal cinsiyet kavramını tanımlamaktadır. Kişinin kız veya erkek olarak dünyaya gelmesi hangi toplum ya da zamanda olursa olsun kişinin yalnızca biyolojik olarak var oluşunun bir niteliği olmasıyla birlikte ayrıştırmacı bir nitelik taşımamaktadır.¹¹

Cinsiyet bir bireyin kromozomal veya genetik birleşimine (kadınlar için XX, erkekler için XY), içsel ve dışsal üreme organlarına (erkekler için penis, kadınlar için vajina) ve bir cinsiyeti diğer bir cinsiyete oranla büyük ölçüde farklılaştıran ikincil cinsel karakteristiklere (erkek vücudunun daha kaslı veya kıllı olması gibi) çıkarımlarda bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet denildiği zaman, kişinin ait olduğu kültür içerisinde sosyo-kültürel çevre farklılıklarının ön plana çıkartıldığı, kültürlerarası farklılıkları da içinde barındıran ve kendisine yüklenen farklılıkların biyolojik cinsiyetten dolayı olmadığı, davranış alanlarını kapsayan bir anlam içerdiği görülmektedir.¹²

Toplumsal cinsiyet kavramını sosyoloji bilimine taşıyan Ann Oakley, cinsiyet terimini biyolojik açıdan kadın-erkek farklılığını ortaya koyan bir terim olarak tanımlarken, toplumsal cinsiyet terimini ise kadınlık ve erkeklik arasındaki eşitsizliğin, kültürler tarafından yüklenen sorumluluklar ile oluşturulan bir terim olduğunu savunmaktadır.¹³ Bahsedilen bu terim ilk olarak 1972 senesinde kullanılırken, kadın-erkek arasındaki cinsiyete bağlı farklılıkların yanında toplumsal açıdan yüklenen roller ile de farklılaşmasını sağladığını öne sürmektedir.¹⁴ Kişinin

¹⁰ İrem Kızılaslan ve İnan Öner Diktaş, *The Role of University Education in Changing the Gender Role Perceptions of Turkish ELT Student Teachers*, International Online Journal of Educational Sciences, 3(2), 2011, s.510-525.

¹¹ Suzanne Staggenborg, *Gender, family and social movements*, Pine Forge Pres, California, 1998, s.1-3

¹² Haluk Uğur Girginer, *Türk Toplumunda Cinsiyet Rollerini Algısı*, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994, s.7-21 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³ Marshall, Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1998, s.98.

¹⁴ Mehmet Ali Kirman, *Din sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2004, s.231.

genetik, fizyoloji ve biyolojik faktörleri cinsiyet olarak tanımlanmaktadır.¹⁵ Bu kavram tüm insanlığı dünyada sayıca birbirlerine eşit 2 ayrı gruba ayırmaktadır.¹⁶ Bireyler dünyaya biyolojik cinsiyet kapsamında kadın ya da erkek olarak gelmelerine rağmen yetiştikleri kültür çerçevesinde cinsiyetleri ile ilişkilendirilmiş rolleri zamanla öğrenmektedirler. Fakat sosyal etmenler ve beklentiler doğrultusunda kadınlar erkeklere göre daha farklı konumlandırılmaktadır.¹⁷ ¹⁸ Toplumsal cinsiyet, kültürel ve sosyal yüklemeler sonucunda oluşmaktadır. Bu kavram kendisiyle birlikte toplumsal cinsiyet rollerini de beraberinde getirmektedir. Bahsedilen bu roller geleneksel toplumlarda kadınlar ve erkeklere yüklenen rolleri belirtmektedir.¹⁹ Kişinin ne şekilde düşünmesi ve davranması gerektiğini, yine kişinin içerisinde bulunduğu toplumun kültürü belirlemektedir.²⁰ ²¹ Kişiler dünyaya gelişlerinde itibaren toplum tarafından yüklenen rollere göre erkek veya kız çocuk olarak yetiştirilmektedir. Bu doğrultuda süreç içerisinde değişen toplumsal cinsiyet algısı, toplumdan topluma da değişiklik göstermektedir. Kişilerin yaşamları bu cinsiyet rolleri doğrultusunda yapılırken bu ayırımın yalnızca bir farklılıktan ibaret olmadığı düşünülmektedir.²² ²³ toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğe yüklenen roller olarak ifade edilmektedir.²⁴ Yaşamın birçok alanında görülen ayrıştırıcı tutumlar, kadının sosyal psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmaktadır. Kadına yönelik oluşturulan bu cinsiyetçi tutum doğrultusunda kadınlar toplum içerisinde ötekileştirilmiş ve sosyal hayat içerisinde kendilerine yer edinmekte zorluk yaşamışlardır. Fakat zamanla gelişen ve değişen dünya üzerinde kadınların eğitim sektörüne dahil oldukları görülmekte, bu durum ise oluşturulan rollerin kadının lehine bir yönde değişmesini sağlamaktadır.²⁵

¹⁵ Gül Pınar vd., **Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları**, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 15(1), 2008, s.47-57.

¹⁶ Necmeddin İnanç, Ayfer Üstünsöz, **Kadın, güç ve hemşirelik**, Hemşirelik Forumu, 1 (2), 1998, s.5-70.

¹⁷ Dinç Selma Kahraman, **Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 3 (1), 2010, s.30-35.

¹⁸ Emel Taşçı, Aynur Saruhan, **Cinsiyetin HIV/AIDS üzerine etkileri**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 4 (1), 2007, s.1-11.

¹⁹ Duygu Vefikuluçay Yılmaz vd., **Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6 (1), 2009, s.775-792.

²⁰ Gül Pınar vd., **Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları**, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 2008, s.47-57.

²¹ Duygu Vefikuluçay vd., **Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları**, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14(2), 2007, s.26-38.

²² Ali Coşkun ve Gökdemirel S., **Toplumsal yaşamın cinsiyet rollerine etkisi**, Şişli Etfal Hastanesi Dergisi, 1 (3-4), 1997, s.45-49.

²³ Füsün Terzioğlu ve Lale Taşkın, **Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları**, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12 (2), 2008, s.62-67.

²⁴ Staggenborg, a.g.e., s.9-14.

²⁵ Chamila Attanapola, **Changing gender roles and health impacts among female workers in export-processing industries in Sri Lanka**, Social science & medicine, 58(11), 2004, s.2301-2312.

Geçmişten günümüze bakıldığında, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin daha çok kadının sosyal hayatını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.²⁶ Bu yönde yapılan tüm ayırıştırıcı tutumlar toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarını belirlemektedir. Gelişmiş ülkelerde kadınların zamanla eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin azaldığı görülmekte ve buna sebep olan etmenlerin bu yönde yürütülen devlet politikalarının olduğu düşünülmektedir.²⁷ Ülkemizde yapılan araştırmalara bakıldığında ise lise dönemi bireylerin cinsiyet algılarında geleneksel izlerin olduğu erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir tutum içerisinde oldukları gözlemlenmiştir.²⁸ Kadınların statüsünün negatif yönde şekillenmesine sebep olan faktörün erkeklerin sahip olduğu bu geleneksel tutum olduğu bilinmektedir. Ülkelerin ve toplumların gelişebilmesi, refah seviyesinin yükselmesi ve kadının sosyal statüsünün artırılması için kadın ve erkeğe karşı oluşturulan beklentiler ve sorumlulukların eşit düzeyde olması gerekmektedir. Bu doğrultuda gelecekte bu söz konusu geleneksel tutumun değişmesi, üniversite öğrencilerine toplumsal cinsiyet rolleri hakkında verilen eğitimler ile sağlanabileceği düşünülmektedir.²⁹

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tanımı ve Tarihiçesi

Geleneksel toplumlarda kadının sahip olduğu roller sosyal yaşam içerisinde anne, kız kardeş, kız çocuk ve eş olma rolleri ile oluşturulmaktadır. İnsanlık tarihi boyunca kadın yalnızca eşine, çocuğuna, ve yaşlılara bakım vermesi doğrultusunda yetiştirilmiştir. Kadınlar, her dönem ve toplumda çeşitli çalışma biçimleri ile üretim faaliyetleri içerisinde yer almaktadırlar. Kadınların çalışma biçimlerindeki çeşitlilik, çalışma kavramına erkekler ve kadınlar açısından farklı bir anlam ve içerik yüklemektedir. Kadınların “çalışma”sının sadece ekonomik olarak üretken faaliyetlerden oluşmaması, çalışma yaşamına katılımı ve çalışma koşullarını kadın ve erkek için farklı özelliğe büründürmektedir.

Kadın ve erkeğin toplumda varoluş biçimi bireyin yaşamını şekillendirmektedir. Bebeğin içine doğduğu toplum, onu, kadın ve erkeğe uygun gördüğü davranış kalıpları içinde biçimlendirilmektedir. Buna göre çocukların beslenme tarzlarından, giysilerine, oyuncaklarına, kitaplarına, çizgi filmlere,

²⁶ Emel Doğramacı, Türkiye’de kadının dünü ve bugünü, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992, s.24-41.

²⁷ Clem Brooks ve Catherine Bolzendahl *The transformation of US gender role attitudes: Cohort replacement, social-structural change, and ideological learning*, Social Science Research, 33(1), 2004, s.106-133.

²⁸ Duygu Vefikuluçay vd., *Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları*, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi, 14(2), 2007, s.12-27.

²⁹ Kodan Çetinkaya, *Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi*, Nesne, 1(2), 2003, s.21-43.

bilgisayar oyunlarına, okula ilk adımını attığında karşılaştığı ders kitaplarına vb dek her şey iki cinse uygun olduğu varsayılan imgelerle yüklü olduğu görülmektedir. Bu süreç ilköğretime ilk adımını atmış çocukların, edilgen ve zayıf kadınlar ile etken ve güçlü erkekler olarak toplumsallaştırıldığı bir süreç olarak bilinmektedir. Simone de Beauvoir'in "Kadın olarak doğulmaz, kadın olunur." sözlerine tersten bakıldığında bunun erkekler içinde geçerli olduğu anlaşılır. Çünkü toplum, kadın ve erkek kimliklerini kurgulamaktadır. Böylece bireylerde, kurgulanan kimliklere uygun olan rolleri üstlenirler. Bu şekilde, erkeğin kimliğinin temel çizgisini kamusal alanda inşa ettikleri oluştururken, kadının kimliğini ise ev içi alanda yaptıkları oluşturur. Toplumsallaşma sürecindeki iletiler vasıtasıyla söz konusu rollerin, her iki cinsin "doğa"sı olduğu kabul ettirilir.³⁰

Kadın işgücünün iş hayatına sınırlı katılımını ve erkeklere göre ikincil olan konumunu açıklamak için geliştirilen çeşitli kuramlar mevcuttur. Bu kuramlardan biri olan neoklasik/beşeri sermaye kuramı, kadının bireysel tercihlerine değinmektedir. Kadınlar, iş hayatında dezavantajlı bir konuma sahipse; bu durum kadının kendisi tarafından rasyonel ve bağımsız bir şekilde tercih edilmiştir. Kadınlar, çocuk bakımından ve ev işlerinden sorumludur, bu nedenden dolayı kadınların işe giriş ve çalışma saatleri açısından esnek olan işleri seçmeleri rasyonel bir davranıştır. Böylelikle de kadınların iş tecrübeleri azdır; çünkü kadınlar yaşlı ve çocuk bakımı için iş hayatlarını aksattılar. Feminist kuramda ise kadınların iş hayatına sınırlı katılımı ve ikincil konumunu çözümlenmede ataerkillik ve toplumsal cinsiyet temelli işbölümüne değinilmektedir.³¹

Erkeklerin kamusal alanda işlevselliği ve akılcılığı her daim elde tutması toplumun erkeklerden beklentisidir. Böyle bir toplumsallaşma süreci, erkeği duygusal davranış göstermekten uzaklaştırır. Kadınlar içinse durum tam tersidir. Kadınlardan beklenen duygulu-zayıf olmaları, yaşam alanlarının; ev, eş veya çocuklarla olacak şekilde belli bir sınır içinde olmasıdır. Kadınlara verilen eğitim, seçilen meslekte dahil özel alanında problem olmayacak nitelikte olmalıdır. İş hayatında aktif olan kadının ev ve iş ikilemi sürekli sırtındadır. Ayrıca yoğunlukla istihdam edildikleri elektronik ve hazır giyim sektöründe ucuz emek olmanın yanında, aynı zamanda aile içindeki cinsiyete dayalı iş paylaşımı sonucu kazandıkları el becerileri nedeniyle tercih edilebiliyorlar.³² Ayrıca kadınların iş güvenceleri erkeklere oranla daha azdır,

³⁰ Firdevs Gümüšoğlu, *Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet*, *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 2(4), 2014, s.41

³¹Elif Özlem Özçatal, *Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı*, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 2011, s.21-39.

³² Ayşe Eyüboğlu vd., *Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları*, KSSGM, Ankara, 2004, s.4

herhangi bir sorun olduğunda işten ilk çıkarılacak grup içinde oldukları da bilinen bir gerçektir.

2.1.2. Kadının Toplumdaki Yeri Ve Önemi

İçinde yaşanılan toplumun kültür kodları kadınlık ve erkeklği belirler. Cinsiyet açısından kadın ve erkek deneyimi kültürün, beden ise biyolojinin alanına girer. Kültürel kodlar doğal gerçeklik olarak insanlığın geçmişinde yerini almıştır. Harding araştırmacıları analitik sınıflama tabirini kullanmışlardır ve insanların toplumlarına bağlı düşünüş biçimlerini ve etkinliklerini düzenleyen normlar olarak değerlendirmişlerdir.³³

Kadının sosyal konumunun tarihi süreç içinde ya da toplumdan topluma farklılık göstermesi, özellikle XIX. Yüzyıldan itibaren sosyal bilimlerin önemli konularından biri olmuştur. Tüm sosyal değişmelerde olduğu gibi, kadının konumunun değişim göstermesi toplumsal veya toplum dışı faktörlerle belirlenmektedir. Belirleyici unsurlardan bir diğeri de dindir. Din hem öğretilerinde hem de şekillendirdiği toplumlarda ve kültürlerde kadının konumunu etkilemenin yanında bu konumun korunmasında veya değişmesinde rolü vardır.

Kadının feodalite ve dinin kendisine çizilen çizginin dışına çıkma isteği ilk olarak Rönesans hareketi olarak görülür. İlk başta sanat alanında heykel, resim gibi eserlerde kadın vücudu şekillenmiş, reform hareketleri sayesinde ise sosyal hayatta kadınlar ses çıkartmaya başlamışlardır. Artık bazı medeni hakları kullanmaya başlamışlardır. Örneğin; mal mülk edinme hakkını kazanırken sözleşme yapma serbestliğini elde etmişlerdir. Ancak Rönesans ve Reform hareketleri bile siyasi hakların kadınlara verilmesinde etkin olamamıştır.³⁴

Endüstri devriminin, kadın ve kadın hakları konusunda en büyük ve en köklü değişime sebep olduğu söylenebilir. Kadının işgücü olarak fabrikalarda çalışmasının başında buharın endüstride kullanılmaya başlanması geliyor. Bu şekilde kadınlara da o zamana kadar tanınmamış bazı haklar verilmiştir.

20.yüzyıla gelindiğinde Batı ülkelerinin birçoğunda kadınlara toplumsal ve siyasal anlamda eşit haklar tanınmıştır. Buna bazı feminist akımların da katkısı oldu. Kuzey Avrupa ülkelerinde (Finlandiya, İsveç, Norveç) 1900'lü yıllardan itibaren kadınlar siyasal hayata katılmaya başladılar. İngiltere'de kadınlar 1. Dünya Savaşı sonunda siyasi haklarına sahip olurken, bu hareket daha sonra Amerika Birleşik

³³ Zülal Okan Akünal, *Dil ve Cinsiyet*, Çukurova Üniversitesi Dergisi, 5(5), 1998, s.187-197.

³⁴ Alkan Türker, *Kadın-Erkek Eşitsizliği Sorunu*, 100.Doğum Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981, s.12

devletlerinde gerçekleşmiştir ve Amerikan kadınları da 1919 yılında seçme ve seçilme hakkını kazanmışlardır. Kadınlara siyasi hakların verilmesi toplumda siyasi katılımının sağlanması bakımından temel teşkil etmektedir. Böylelikle kadınlar yukarıda sözü edilen toplum tarafından biçilen rollerin dışına çıkarlar ve kamusal alanda işlev gösterebilirler. Kamusal alanda kadınların işlevselliği anayasa ve uluslararası belgelerde yer alan eşitlik ilkesinin sağlanması bakımından önemlidir.³⁵

Ülkemizde kırsal kesimde yaşayan kadınlar, evde, tarlada, çiftlik evinde, avluda, ahırda, ulaşımda, hangarda, pazarda, atölyede çeşitli işler yaparlar. Neredeyse günde 16 saat çalışır, 8 saat dinlenebilmektedirler. Bu çalışma saatleri erkekler için yörelere ve mevsimlere göre büyük değişiklik gösterirken, kadınlar için bu durum aynı değildir. Kadınlarda çalışma saatleri daha az değişim göstermektedir. Ülkemiz nüfusunda erkek işgücü yüzde 55, kadın işgücünün ise yüzde 30 gibi bir oranı vardır. Bu oranlar tarım sektöründe biraz daha farklıdır. Tarımda kadın iş gücü yüzde 51.8, erkek iş gücü yüzde 48.2 oranındadır. Buna dayanarak kırsal kesimde doğrudan üretici olan ve ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan kesimin kırsal kesim kadını olduğu söylenebilir. Ve bu kadınlar, büyük bir oranda tarlasında, evinde, akrabalarının işinde para karşılığı olmadan çalışmaktadırlar.³⁶

Kırsal kesim kadını, çocuk yapabildiği ve maddi ya da manevi hiçbir karşılık gütmeden tarlasında ve evinde çalışabildiği sürece göreceli olarak saygınlık kazanan fakat yine de kendisini "ikinci sınıf vatandaş" olarak nitelendirmekten kurtaramayan bir varlıktır. Bu bahsedilen kadın ne kadar çok çalışırsa çalışsın, ne kadar çok üretken olursa olsun, aile içinde ve dışında karar verme konusunda söz sahibi olan erkektir. Ayrıca kadınların ilk önce babalarına sonra eşlerine daha sonra da erkek çocuklarına olan bağımlılıkları çok net bir şekilde devam etmektedir.

Kadınlar iş hayatları boyunca birtakım engellerle karşılaşmaktadır. Bu engeller; iş hayatlarında aktif olan kadın çocuk bakımını üstlenecek ve işlerinde destek olacak kurum ve kuruluşların çok az olması ve bu hizmetlerin pahalı olması, bazı işlerin kadınlara kapalı olması, kadının iş hayatında yükselmesinin engellenmesi, cinsel taciz gibi birçok örnek verilebilir. Bu engellerin aşılabilmesi için kadının erkek gibi davranışlar sergilemesine sebep olmaktadır. Kadının yaptığı işlere daha önemsiz gibi bakılmaktadır. Erkeklerle aynı işi yapmasına rağmen kadına daha az ücret verilmektedir. İş hayatında bulunan kadınlar ev işlerini ve çocuğa bakımını devam ettirmek zorunda bırakılır. İş hayatında paranın merkez

³⁵ Serpil Sancar-Üşür, *Siyasal Yaşam ve Kadınlara Destek Politikaları*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997, s.1-2.

³⁶ Baha Tunalıgil, *Kırsal Kesimde Kadın*, Cumhuriyet-Siyaset Etki, 1984, s.74-86.

olarak algılanması, para kazanmanın bir güç kazanma olgusu olarak anlaşıldığı ve başarının çok önemli olması bunları elinde bulunduran eril yapının otoritesini muhkem kılmasına neden olmaktadır. Bunlar kadınlara dayatılan ataerkil yaptırımlardır.³⁷

Feminizm sayesinde olan şeylerden biride, kadının toplumsal konumunu sorgulayan ve bunu değiştirmek adına bir mücadele alanı oluşturan, cinsiyet rollerinin yorumlanması ve tartışılmasıdır. Dünya toplumlarında kadının konumunun irdelenmesini, "kadınlık" ve "erkeklik" rollerinin ayrıntılı olarak sorgulanmasını sağlayan "feminizm"dir. Bu yönde şekillenen ve son dönemlerde önemli çalışmaların yapıldığı alanlardan biri de toplumsal cinsiyettir.³⁸

2.1.3. Toplumsal cinsiyet rolleri kuramları:

1. Psikanalitik Kuram

Toplumsal cinsiyetin gelişimiyle ilgili olarak ilk kuramsal açıklamalar Freud tarafından yapılmıştır. Freud, insanın cinsel gelişimini beş gelişim aşamasında incelemiştir. Freud'un görüşüne göre çocuklar, cinse bağlı kimliklerini, ebeveynleriyle olan çatışmalı duygularını ve kıskançlık duygularını çözümlerle edinirler.³⁹ Freud beş gelişim evresi olduğu görüşünde bulunmuştur ve bu evreler şöyledir:

Oral dönem: Freud ağızı oral bölge olarak adlandırmıştır. Ve yaşamın ilk yıllarını kapsayan bu evrede bebek için oldukça önemli bir vücut bölgesidir. Bebek ağızına atabileceği nesnelere karşı devamlı ilgilidir. Ve devamlı yeme, emme, ısırma davranışları gösterir. Freud, bebeğin bu oral davranışlardan zevk duyduğunu ve doyum sağladığı görüşüne inanmaktadır. İkinci yılda öncelikler değişir ve anal dönem başlar.

Anal dönem: Bebekler, gelişimlerinin bu ikinci evresinde anal etkinliklere karşı ilgilidirler ve bu tarz etkinlikler en büyük zevk odakları haline gelir. Anne ve babalar ise bu dönemde bebeğe tuvalet eğitimi kazandırmaya uğraşmaktadırlar.

Fallik dönem: Bu dönem üç yıldan beş yıla kadar sürer. Bu evrede çocukta cinsel merak başlar. Çocuk dikkatini üreme organına yöneltir, cinsel organlarından zevk aldığını fark eder. Bu evrede çocuk, kendi cinsel anatomisini tanımaya başlar

³⁷ Ayşen Temel, Mehmet Yakın, Sema Misci, *Örgütsel cinsiyetlerin örgütsel davranışa yansımaları*, Yönetim ve Ekonomi, 13(1), 2006, s.27-38.

³⁸ Lynne Segal, *Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*, çev. Volkan Ersoy, Ayrıntı Yayıncılık, İstanbul, 1992, s.41-87.

³⁹ Yaşar Özbay, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi: Kuram-Araştırma*, Öğreti Yayınları, Ankara, 2004, s.102.

ve karşı cinsle arasında anatomik farklılıklar olduğunu keşfeder. Bu dönemde, erkek çocuklar annelerine karşı cinsel duygular beslerler ve babayı kıskanmaya başlarlar. Annenin ilgisini çekmek için babayla yarışır ve oedipus kompleksini yaşarlar. Kızlarda ise durum daha farklıdır. Kızlar, erkeklere göre daha az şiddetli bir şekilde babalarına karşı benzer duygular beslerler. Bu durum da elektra kompleksi olarak bilinir.

Latant dönem/Gizil dönem: Bu evre altı yaşından ergenliğe kadar sürer. Freud'a göre, bu dönemde cinsel dürtülerin üzeri örtülür ve bu dönemde çocuklar, fallik dönemde yaşanan cinsel duyguları hatırlamaktan kaçınırlar. Karşı cinsten arkadaşlarıyla ilişkiden sakınırlar . Ve Freud altı yaşından ergenliğin başlangıcına kadar kendi cinslerinden yaşantılarıyla yoğun bir şekilde ilgilendiklerini belirtmiştir.

Genital dönem: Gelişimin bu son evresinde cinsel olgunlaşmaya bağlı olarak cinsel istekler yeniden çıkar, fakat bu istekler karşı cinsten akranlara yönelik olmaktadır. Bu evre yetişkinlik boyunca sürmektedir. Freud'a göre, çocuğun bu dönemler boyunca geçirdiği yaşantıları onun yetişkin kişiliğinin oluşumunda önemli etkilere sahiptir.⁴⁰

2. Sosyal Bilişsel Kuram

Sosyal bilişsel kurama göre toplumsal cinsiyet temelinde insan farklılaşması ve insanların günlük hayatını neredeyse her bakımdan etkileyen temel bir olgudur. Sosyal bilişsel kuram; toplumsal cinsiyet kavramlarını, deneyimleri psikolojik ve sosyo-yapısal belirleyicileri, birleşik bir kavramsal yapı içinde bütünleştirir. Bu teorik bakış açısından anlaşılan, toplumsal cinsiyet kavramları ve rolleri, çeşitli toplumsal alt sistemlerde birbiriyle bağlantılı olarak çalışan geniş bir sosyal etik ağının ürünü olduğudur. İnsan evrimi, sabit bir cinsi cinsiyet farklılaşmasını kabul ettirmek yerine, bir dizi olasılığa izin veren biyolojik potansiyeller ve bedensel yapılar sağlar. İnsanlar kendi gelişimlerine katkı sağlarlar ve birbirleriyle bağlantılı etki sistemleri içindeki cinsiyetçi eylemleri aracılığıyla cinsiyet ilişkilerini tanımlayan ve yapılandıran toplumsal değişimler getirir.⁴¹ Bu bakış açısında, toplumsal cinsiyet kavramları ve rol davranışı, hem ailevi hem de günlük yaşantıda karşılaşılan birçok toplumsal sistemde aktif rol oynayan geniş bir sosyal etki ağının ürünleridir. Bu sebeple, asıl olarak ailesel bir aktarım modelinden çok, çok yönlü geniş bir toplumsal aktarım modelini desteklemektedir. Toplumsal cinsiyet gelişim teorilerinin çoğu, gelişimin ilk yıllarıyla ya da yetişkinlere odaklanır. Sosyobilişsel teori ise, yaşam boyu bir bakış

⁴⁰ Yazgan İnanç Banu, *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Nobel Kitabevi, Adana, 2004.

⁴¹ Kay Bussey ve Albert Bandura, *Social cognitive theory of gender development and differentiation*, Psychological review, 106(4), 1999, s.676.

açısı ele alır. Bu sebeple takip eden bölümlerde cinsiyet yönelimlerinin sosyobişsel belirleyicilerinin analizi tüm yaş aralığını içerecektir.⁴² Bu kuramda toplumsal cinsiyetin gelişimi üçlü karşılıklı nedensellikte açıklanmıştır. Model kişisel faktörler, çevresel olayları ve davranış örüntüleri birlikte ele alır. Bu kavramlar çevresel durumlara göre farklılık göstermektedirler, tek bir örüntü göstermezler.⁴³ Toplumsal cinsiyetin oluşması için üç farklı sosyobişsel etki vardır: Model alma, doğrudan yaşantı ve öğretim.

3. Biyolojik Açıklamalar

Eagly'e göre, kadınlar ve erkekler biyolojik alanda farklı olmalarının yanı sıra psikolojik alanda da bazı farklılıklara sahiptirler. Psikolojik farklılıklar kolayca değişebilecek farklılıklar değildir. Evrimsel psikoloji yaklaşımına göre, bu psikolojik farkların kaynağı, kadın ve erkeğin evrimsel süreç boyunca farklı uyum sorunlarıyla karşılaşmış olmalarıyla ilişkilidir. Kadınlar, erkeklere oranla çocukla daha fazla zaman geçirirler. Çünkü çocuğun büyütülmesinin kadının bir görevi olduğu düşüncesi mevcuttur. Fakat kadınlar bunu hiçbir zaman yalnız yapamamışlardır. Para, yiyecek gibi gerekli kaynakların sağlanması ve güvenlik tehditlerinin giderilmesi zorunludur.⁴⁴

Kadınların devamlı olarak ihtiyaçlarını karşılayacak erkekleri kendilerine eş olarak seçmeleri, tarih boyunca en akıllıca olan mücadele stratejisi olmuştur. Bu durum erkeklerde biraz daha farklıdır. Erkekler, bir kadınla beraber olabilmek için sosyal statülerini ve kaynaklarını (para ve yiyecek) artırma sorunuyla karşı karşıya gelmişlerdir. Ayrıca erkekler bunu yaparken diğer erkeklerle fiziksel bir mücadeleye de girmişlerdir. Bu evrim sürecinin sonucunda, farklı uyum sorunlarıyla karşı karşıya kalan kadınların veya erkeklerin psikolojik açıdan aynı olmaları mümkün değildir. Fakat bu farklılıktan kadınların veya erkeklerin birbirlerine üstünlük taşıdıkları gibi bir sonuca varamayız. Hem kadınlar hem de erkekler doğaya adapte olma sürecinde farklı mekanizmalar geliştirmişlerdir. Bu sebeple, evrim sürecinin yol açtığı cinsiyet farklılıkları değiştirilemez ve kontrol edilemez değildir. Bu farklılıkların asıl kaynağı her yönüyle incelenir ve gerekli ayarlamalar yapılırsa söz konusu olan cinsiyet ayrımının yok olduğu anlaşılabilir.⁴⁵

Biyologlar, bu farkın kaynağının kadın ve erkeğin biyolojik özellikleri bağlamında üstlendikleri rol olduğunu düşünmüşlerdir. Kadınların çocuk

⁴² Bussey ve Bandura, a.g.e., s.676.

⁴³ Yaşın Dökmen, *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2017, s.57.

⁴⁴ David Buss, *Psychological sex differences: Origins through sexual selection*, 1995, s.164.

⁴⁵ Buss, a.g.e., s.174

doğurabilmeleri, erkeklerin ise bunu yapamaması gibi rolleri farklılaştıran bazı durumlar vardır. Üreme becerisinin bir sonucu olarak, insanoğlunun topluluk olarak yaşamaya başladığı ilk zamanlardan itibaren erkekler dış çevreyle sorumlu tutulurken (başat davranış örüntüsü), kadınlar ise evdeki işlerden sorumlu tutuluyordu. (edilgen davranış örüntüsü).

“Biyoloji kaderdir” fikrine göre, sosyal koşullanma doğrultusunda biyolojik yapı ortaya çıkmakta ve anne rolü de yalnızca biyolojik olarak getirilen özelliklerin bir sonucu değil, sosyalleşme süreciyle kazanılmaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerini (büyütme, bakma ve ailenin hizmetinde olma) kabul eden kadınlar bu sebeple, siyasal alandaki duyguları daha zayıf ve bunun sonucunda da siyasetle daha az ilgilendikleri saptanmıştır. Eagly’e göre, erkekler ve kadınlar biyolojik alanda farklılıklara sahip olmalarının yanında psikolojik alanda da bazı farklılıklara sahiptirler ve bu farklılıklar da değişebilecek farklılıklar değildir. Bu psikolojik farkların kaynağı evrimsel psikoloji yaklaşımına göre, kadın ve erkeklerin evrim tarihi boyunca farklı uyum problemleriyle karşı karşıya olmalarıdır.⁴⁶

4. Sosyal Rol Kuram

Sosyal Rol Kuramı, siyasal ve sosyal davranış ile tutumlarda gözlenen erkek ve kadın farklılıklarının, erkeklerin ve kadınların farklı sosyal roller üstlenmelerinden kaynaklandığını varsaymaktadır.⁴⁷ Schmitt’e göre, kadınlar ve erkekler doğuştan gelen ve farklılaşmış cinsiyetlerine özgü psikolojik eğilimlere ve cinsiyet rollerine sahip değillerdir. Eagly vd’ne göre, toplum, kadını çocukların ve diğer bağımlı kişilerin bakımı için gereken yetenekleri kazanması için teşvik etmektedir. Kişilerarası (sözsüz) iletişim becerisi ve sevecenlik bu yetenekler arasında sayılabilir.⁴⁸ Halbuki erkeklerin kaynak sağlama görevinde başarılı olabilmeleri için girişkenlik, özgüven gibi özellikler kazanmalıdırlar ve toplum da buna destek olur.

Erkeklerin kaynak sağlama rolü günümüzde her ne kadar sınırlanmaktaysa da kadına özgü olan kalıp yargılar dinamikleşmektedir; bu da geleneksel olarak erkek egemenliğindeki rollerin kadınlar tarafından gitgide daha çok üstlenilmesine neden olmaktadır. Böylece kadınlar, mesleklerinde, ekonomik ve siyasal alanlarda daha da güç kazanmaya başlamışlardır. Oysaki erkek rollerinde herhangi bir

⁴⁶ Alice Eagly ve Blair T. Johnson, *Gender and leadership style: A meta-analysis*, Psychological bulletin, 108(2), 1990, s.233.

⁴⁷ Eagly ve Blair, a.g.e., s.245.

⁴⁸ Eagly ve Blair, a.g.e., s.245

değişme yoktur; yani erkekler kadınlara oranla çok daha durağan bir rol tanımına sahiptirler.⁴⁹

5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, cinsiyet farklılıklarının başka insanların davranışlarının gözlenmesi, ceza uygulamaları ya da pekiştirme ve taklit aracılığıyla şekillendiğini öne sürer.⁵⁰ Mischel ve Bandura'ya göre, çocuklar cinsiyet rolü davranışlarını, cinsiyetlerine uygun davranışlarda bulunmaları için uygulanan ceza ve ödül sonucunda öğrenebilirler. Bu sosyal geribildirim, hangi davranışların çocuklara gelecekte ödül ya da ceza kazandırabileceğine ilişkin bilgi verir. Bu ödül ve cezalar çocuğun gelecekte sergileyeceği davranışlarının şekillenmesini sağlar.⁵¹

Çocuklar birbiriyle tutarlı olmayan modellerle karşılaşabilir. Bu sebeple de cinsiyet rolü açısından geleneksel olan ve geleneksel olmayan kültürler arasında farklılıklar olacaktır.⁵² Ayrıca Osborne'nin, bazı erkeklerin diğerlerine göre daha erkeksi, bazı annelerin de diğerlerine göre daha kadınsı olduğuna dair görüşü vardır. Sosyal öğrenme kuramına göre babanın erkeksiliği arttıkça erkek çocuğu da bundan etkilenip daha erkeksi olacağı, annenin kadınsılığı arttıkça da kız çocuğunun daha kadınsı olacağı sonucuna varılmaktadır.

Sosyal Öğrenme Kuramı ise, ailelerin çocuklarını doğumlarından itibaren, cinsiyetleri temelinde farklı olarak algılandıklarını ve bu farklılıklara bağlı olacak şekilde davrandıklarını ileri sürmektedir. Erkeklerin ve kadınların yaptıkları işler farklıdır, özellikleri farklıdır ve bu farklılıkların ışığında kadınlar ve erkeklerin farklı ilgi alanları ve aktiviteleri vardır, yapmayı hoşlandıkları şeyler farklıdır. Cinsiyet rolü bakımından geleneksel olan kültürler ve geleneksel olmayanlar arasında farklılıklar olacaktır.⁵³

6. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şema kuramına göre, öğrenme süreci sayesinde çocuklar bir cinsiyet şeması geliştirirler ve oluşturulan bu şemalar cinsiyete dayalı özellikleri anlatır.⁵⁴ Aynı zamanda toplumsal cinsiyet şeması, kadın ve erkek özelliklerinin

⁴⁹Amanda Diekman, Wind Goodfriend, Stephanie Goodwin, *Dynamic stereotypes of power: Perceived change and stability in gender hierarchies*, Sex Roles, 50.3-4, 2004, s.201-215.

⁵⁰ Yaşın Dökmen, *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2017, s.57

⁵¹ Dökmen, a.g.e., s.57

⁵² Stephen Franzoi, *Social Psychology*, Dubuque, IA: Brown ve Benchmark, 1996, s.201.

⁵³Dina L. Anselmi ve Anne L. Law, *Gender Identity Development*, Dina L. Anselmi ve Anne L. Law (eds.), Questions of Gender: Perspektif and Paradoxes (A Division of The McGraw-Hill Companies, 1998, s.247-261.

⁵⁴ Franzoi, a.g.e., s.244.

algılanmasında ve bilginin işlenmesinde temel oluşturur.⁵⁵ Çocuklar, cinsel kimlik kazanmaları için kendilerini ve diğerlerini kadınlar ve erkekler olarak etiketlemeyi başarmak durumundadırlar. Eğer bir kültür kadınlar ve erkekler arasındaki ayrılığa, farklılığa vurgu yapıyorsa, çocuklar kültürün kendilerine ve diğer insanlara dair bilgi sürecini ve cinsiyetleriyle ilişkili olan şeyleri öğrenerek büyürler.

Şema, kişinin bilgilerini organize eder, bilişsel bir yapıdır.⁵⁶ Toplumsal cinsiyet şeması ise kadın ve erkeğin ne olduğu, bilişlerin, davranışların ve duyguların hangi kategorilerle bağlantılı olduğu hakkında bilgileri barındırır. Cinsiyet şeması olan bir birey, ne giyileceği, nasıl davranacağını, neyin peşinden koşacağını, neyin işe yaradığını ve diğer insanlara ne gibi duyguların sunulduğunu kararlaştırmak için cinsiyet kategorisini kullanır.⁵⁷

7. Bilişsel Gelişim Kuramı

Çocukların sergiledikleri davranışlar toplumsal cinsiyet kimliğine göre şekillenir. Çocuklar ilk kez kendi cinsiyetleriyle ilgili bir bilgiyle tanıştıklarında, bir erkek veya bir kız gibi düşünmek ve davranmak arasında karşılıklı bir etkileşim oluşur. Böylece cinsel kimlik (ben bir erkeğim veya ben bir kızım) oluşur. Artık çocuk, durağan bir cinsiyet rolü kazanmıştır.⁵⁸ Kurama göre çocukların feminen ve maskülen özellikleri benimsemeleri kendilerini bu şekilde kimliklemeyi istemelerinin bir sonucudur.⁵⁹

Kültür çoğu defa sözsüz, evrensel dille öğrenilir. Cinsiyet ise bilindiği üzere her kültürde var olan kategorik bir bölünmedir; yani çocuklar cinsiyet kutuplaşması ve ataerkillik temellerinde "cinselleştirilmiş olarak doğmaktadırlar". Ataerkillik merceğinin kültürleşmesi açık şekilde olmadan işlemektedir. Çünkü sosyal bir yapıda kişi düşürülmüş kadınlık ve ayrıcalıklı erkeklik kavramlarıyla karşı karşıya kalmaktadır.⁶⁰

2.2. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

Çocuğun kısa zaman süresince bir şeyi yapabilme gücünü eksik bırakan, geçmiş süre zarfında öğrendiği kabiliyetlerin değişimi aniden veya devamlılığı olacak şekilde çevreden tecrübe edindiği zararlar, çocukluk çağında ruhsal olarak önemli yaralanma belirtileri şeklinde nitelendirilir.⁶¹ Referanslarda, çocuk sömürülerine ve

⁵⁵ Dökmen, a.g.e., s.74

⁵⁶ Dökmen, a.g.e., s.87.

⁵⁷ Vicki Helgeson, *The Psychology of Gender*, Pearson Education, Inc, New Jersey, 2001, s.21-35.

⁵⁸ Franzoi a.g.e., s.245.

⁵⁹ Franzoi a.g.e., s.245.

⁶⁰ Anselmi ve Law, a.g.e., s.143.

⁶¹ Lenore Terr, *Childhood traumas*, Psycho-traumatology. Springer, Boston, MA, 1995, s.301-320.

çocukların göz ardı edinimlerine dair açıklamalar çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanma belirtileri başlığı altında toplanmaktadır. Çocuğun en temel gereksinimlerinden; bedensel gereksinimler ve ruhsal gereksinimlerini yerine getirip getirememesi, çocuğun bedensel ve dilsel bir zarar alanında olması ya da çocuk ile birlikte kurulan cinsel yakınlaşma, çocukluk zamanı etkili yaralanma belirtilerini oluşturmaktadır.⁶²

Çocuk sömürüsü ve çocuk ihmali konuları olmak üzere çocukluk çağında önemli ve etkili yaralanma belirtileri iki konu altında toplanmaktadır.⁶³ Çocuk sömürüsü dediğimiz olay bireylerin çocuklara isteyerek yaptığı ruhsal, bedensel ve toplum bakımından çocukları zarar altına sokan devamlı bir pozisyonken, ihmal; çocuğun göz ardı edilmesi; çocuğun bakımı ile ilgilenenler tarafından gereksinimlerinden, bedensel ve ruhsal olarak yoksun bırakılmasıdır.⁶⁴

Çocukluk zamanı ruhsal olarak şiddetli yaralanma belirtileri, çocuğa aile büyükleri, yakın çevresi, toplumdaki diğer bireyler ya da yaşlıları tarafından isteyerek veya istemeyerek uygulanmaktadır. Çocukların bedensel ya da hissel olarak standart gereksinimlerinin desteklenmemesi de aynı sürede çocuğa uygulanan zararlı tutumu kapsamaktadır.⁶⁵ Çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanma belirtileri ve çocuğa uygulanan zararlı tutumlar, çocuk sömürüsü ve çocuk göz ardı olmak üzere iki farklı konu içermektedir.⁶⁶ Çocuk sömürüsü; bedensel; duygusal, ruhsal ve cinsel olarak dört farklı kategoride incelenmektedir.⁶⁷ Çocuğun göz ardı edilmesi; çocuğun gereksinimleri çocuğun bakımından sorumlu bireyler tarafından karşılanmaması sonuçlarından doğmaktadır.⁶⁸ Çocuğun göz ardı edilmesi bedensel ve ruhsal olmak üzere farklı iki kısımda araştırılmaktadır.⁶⁹ Çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanma belirtileri, çocuğa doğrudan ebeveynler tarafından veya çevredeki bireyler tarafından da tecrübe ettirebilmektedir.⁷⁰

⁶² Caroline Browne ve Cecelia Winkelman, *The effect of childhood trauma on later psychological adjustment*, Journal of Interpersonal Violence, 22(6), 2007, s.684-697.

⁶³ Bülent Kara vd., *Çocuk istismarı*, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47(2), 2004, s.140-151.

⁶⁴ Kadriye Yurdakök ve Osman Tolga İnce, *Duygusal istismar ve ihmal*, Katkı Pediatri Dergisi, 32(4), 2010, s.423-433.

⁶⁵ Yurdakök ve İnce a.g.e., s.423-433.

⁶⁶ Vedat Şar vd., *Validity and reliability of the Turkish version of Childhood Trauma Questionnaire*, Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 32(4), 2012, s.1054.

⁶⁷ Kara vd., a.g.e., s.140-151

⁶⁸ Susan Rose ve William Meezan, *Child neglect: A study of the perceptions of mothers and child welfare workers*, Children and Youth Services Review, 17(4), 1995, s.471-486.

⁶⁹ Kara vd., a.g.e., s.140-151

⁷⁰ Vedat Şar, *Kötüye Kullanım ve İhmalle İlişkili Sorunlar*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998, s.823- 834

Çocukluk zamanında yaşanan ve devamlılığı olan ruhsal yaralanma belirtileri, çocuğun karakterinde şiddetli tesir uyandırmaktadır. Sömürüye maruz kaldığı alanda zaman geçirmeye devam eden çocuk, adaptasyon süreci konusunda bazı zorluklar yaşamaktadır. Taciz gören çocuklar yaşadıkları olayın tesiriyle beraber standart kapasitesinin gelişmesi zor olmaktadır. Taciz yaşayan çocuklarda; güzel olmayan tutumlar, bedensel ve beyinsel olarak ya da hatıralarını kaydetme, bellek ve vukuf olarak anormal gelişmelerin görülmesine neden olmaktadır. Bu anormal süreçler çocuklarda bedensel ve ruhsal semptomel belirtilere sebebiyet vermektedir.⁷¹

Çocukluk tacizi ve çocuk göz ardı edilimi olmak üzere çocukluk zamanında yaşanan ruhsal yaralanma belirtileri iki kalıpta incelenmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuk tacizine ve çocuk göz ardına, 18 yaşından küçük olan çocukların kimliğine, hayatına, gelişmesine ya da güven duygusuna zarar vermesiyle birlikte bedensel, duygusal, cinsel veya ruhsal olarak sömürü edilmeleri ya da iyi olmayan davranışlar tecrübe ettirilmeleri olarak belirtilmektedir. Çocukluk zamanında edilen olumsuz tecrübeler yetişkinlik dönemini de etkilemektedir. İnsanların bedensel ve ruhsal olarak bütün hayatı süresince olumlu olmayan tesirleri yaşantılarına yansımaktadır.⁷²

2.2.1. Çocukluk Çağı Travmaları Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre çocukluk zamanı ruhsal yaralanmalar; çocuğun sağlığını bedensel, ruhsal ve toplum bakımından olumlu olmayacak düzeyde değiştiren ve bu değişimin çocuğa bir büyük tarafından istemli ya da istemsiz yapılması sonucu oluşmaktadır.⁷³ Çocukluk zamanı yaralanma belirtileri, kanunen, sosyal ve sağlık çevreleri içinde bulunduran her alana ait farklı tanımları bulunmaktadır.⁷⁴ Çocukluk zamanında görülen ruhsal yaralanma belirtileri taciz ve göz ardı başlıkları altında incelenmekte olup farklı açıklamalara sahiptir. Çocuk tacizi; bedensel, duygusal ve ruhsal olarak farklı biçimlerde tanımlanırken çocuk göz ardı edilmesi; bedensel ve psikolojik olarak belirtilmektedir.⁷⁵ Çocukların standart gereksinimleri olan; yiyecek gereksinimi, ev gereksinimi, giysi gereksinimi, öğrenim görme gereksinimi gibi ihtiyaçların karşılanmaması halinde çocuğun göz ardı

⁷¹Judith Lewis Herman, *Travma ve İyileşme: şiddetin sonuçları ev içi istismardan siyasi teröre*, 3. Basım, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.125.

⁷² Joseph Beitchman vd., *A review of the long-term effects of child sexual abuse, Child abuse & neglect*, 16(1), 1992, s.101-118.

⁷³ World Health Organization, *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*, Geneva, 1999.

⁷⁴ Oğuz Polat, *Çocuk ve Şiddet*, Der Yayınları; İstanbul, 2001, s.138-150.

⁷⁵ Desmond Runyan vd., *Child abuse and neglect by parents and other caregivers*, World Report on Violence and Health, World Health Organization, Geneva, 2002, s.57-86.

edilmesi anlamına gelmektedir.⁷⁶ Çocuğa karşı takınan hoş olmayan tutumlar canlı halde taciz oluşurken, bu hoş olmayan tutumun cansız hali göz ardı olarak tanımlanır.⁷⁷

Çocuk tacizi ve göz ardı, çocuğa ihtiyaç yardımı vereni tarafından olumlu olmayan tecrübeler yaşatmaktadır. Bu tutumlar sırasında çocuğun, bedensel, ruhsal, cinsel, toplumsal gelişiminde farklılaşmalar oluşması çocukluk zamanı ruhsal zedelenme belirtileri olarak tanımlanmaktadır.⁷⁸

Bir düşünüş birliği olan gruplara ait kurallara sahip olan insanların, çocuklara davranmaması hoş görülen tutumu ve çocuğun kültüründe hoş karşılanmayan tutumların yaşanması çocuk tacizi olarak belirtilir. Taciz olduğu belirtilen bu tutumlar, zaman içerisinde farklılaşan ve insanlar tarafından hoş kabul edilen tutumlara göre veya farklı düşünüş birliği olan gruplara göre şekil almaktadır.⁷⁹

2.2.2. Çocuk Çağı Travmalarının Tarihçesi

İnsan tarihinden bu yana, çocuk tacizinin varlığı bilinmekle birlikte, bu çevreye dair araştırmalar 100 yıl öncesinden itibaren bulunmaktadır. Öncelikle, 1946 yılında çocuk tacizi kavramı Caffey tarafından yapılan incelemeler sonucu referanslarda yerini almıştır. Ülkemizde de cinsel taciz başlığıyla ilgili incelemelerin yeni başladığı kabul görülmektedir.⁸⁰

Bütün dünyada ki bireyler, kendi yaşamını tehlikeye sokacak aşırı bir davranış, hızlı ilerleyen müdahale gerektiren doğal afetler ya da savaşlar, cinayetler gibi birbirinden farklı nedenlerden dolayı yaşamlarını yitirmektedir. Çoğu birey, bireyi bedensel ve psikolojik olarak olumlu olmayan yönde tetikleyen bu olaylara inceleyici olarak veya tecrübesel bir şekilde maruz kalmıştır. Bu insanların büyük kısmı da çocuklardan oluşur.⁸¹

Çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanmaların bireyi bedensel ve psikolojik olarak tetiklediğine dair incelemeler öncelikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra ebeveyn kaybına uğramış ve kamplardan kaçan çocukların edindiği tecrübeler psikolojik

⁷⁶ Sezen Zeytinoğlu, *Sağlık, sosyal hizmet, hukuk ve eğitim alanlarında çalışanların, Türkiye'de çocuk istismarı ve ihmali sorunu ile ilgili görüşleri*, Çocuk istismarı ve ihmali, 1991, s.147-161.

⁷⁷ Nuran Güler vd., *Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler*, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24(3), 2002, s.128-134.

⁷⁸ Yasemin Taner ve Bahar Gökler, *Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri*, Acta Medica, 35(2), 2004, s.82-86.

⁷⁹ Oğuz Polat, *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı; 1 Tanımlar*, Seçkin Yayın Evi, Ankara, 2007, s.142-167.

⁸⁰ Joan Kelly, *Parents with Enduring Child Disputes: Multiple Pathways to Enduring Disputes*, Journal of Family Studies, 9(1), 2003, s.37-50.

⁸¹ Şar vd., a.g.e., s.1054.

streslerin gözlenmesiyle oluşmuştur. Bunu inceleyen yıllarda ise çocukların doğal afetlere verdiği tutumlar üzerine araştırmalarla devam edilmiştir. 1960 yılının ardından ise cinsel tacize maruz kalmış çocukların bulunmasıyla taciz mağduru çocuklarla incelemelerin daha çok üstünde durulmuştur. Bu incelemelerle, bireyin direkt yaptığı taciz sonucu, çocuklardan oluşan ruhsal olarak yaralanma belirtileri sonrası anksiyete bozukluğu tanı ölçütleri, Terr'in yapmış olduğu okul servisini yakalayamayan çocuklarla birlikte yapılan çalışmaların ardından şiddetini arttırmıştır.⁸²

2.2.3. Epidemiyoloji

Cinsel taciz deneyimine maruz kalan çocuklar, insanlar bu olaydan hoşnut olmadıklarından ve olaya dair kendilerinde suç buldukları için genel olarak yaşadıkları ruhsal çöküntüyü saklı tutmaktadırlar. Böylece cinsel taciz sayısal değer olarak girdilere ulaşmak zor olmuştur. Sosyal çevre tarafından bir çocukla erişkin ilişkisinin olmasına olanak verilmediğinden çoğunlukla çocuğa dair şüphecilik ve güven sorunu görülmektedir.⁸³

Bütün dünyada, çocukluk zamanı ruhsal olarak etkili yaralanmalarının belirtilerine yol açan çocuk tacizi ve çocuk göz ardı edilmenin fazlaca yaşandığı dalın üzerinde oldukça durulup anlaşılmaktadır. Hastanede yatılı hastalardan yaşam süresince bedensel ve cinsel taciz hatıraları %55 oranında yaşanmaktadır, ayakta hasta tedavisi gören çocuk ve ergenlerin ruhsal grubu %30'unu oluşturur. Bu yüzdenin, %10'luk tarafı cinsel tacizi, %20'lik tarafı bedensel taciz, %60'lık tarafı ise göz ardı oluşturmaktadır.⁸⁴

Türkiye'de taciz olaylarının ne kadar sık tecrübe edildiği ve ülkedeki nüfussal orana göre resmi kayıtlar bulunmaktadır.⁸⁵ Türkiye'nin İstanbul şehrinde 2001 yılında yapılan bir incelemeye göre; ortaöğretim öğrencilerinin %34,8'inde kesinlikle bir çocukluk zamanı ruhsal yaralanması hatırasına sahip olduğu ortaya konulurken, göz ardı yaşantısı ise %16,5 olarak fark edilmiştir. Duygusal istismar oranı %15,9 sırasındayken, cinsel taciz ise %10,7'yi gösterirken, bedensel taciz ve cinsel taciz oranlarına oranla kız çocuklarının cinsel taciz ve cinsel göz ardına maruz kalmasının daha çok olduğu belirtilmiştir.⁸⁶ Ülkemizde birbirinden 8 farklı şehirde

⁸² Lenore Terr, *Chowchilla revisited: the effects of psychic trauma four years after a school-bus kidnapping*, Annual Progress in Child Psychiatry & Child Development, 1984, s.1543-1550.

⁸³ Evrim Aktepe, *Çocukluk çağı cinsel istismarı*, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1(2), 2009, s.95–119.

⁸⁴ Andrés Martin vd., *Lewis's child and adolescent psychiatry*, a comprehensive textbook, Lippincott Williams & Wilkins, 2007, s.57-79.

⁸⁵ Salih Zoroğlu vd., *Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(2), 2001, s.69.

⁸⁶ Zoroğlu vd., a.g.e., s.69.

16.100 çocukla beraber düzenlenen çalışmaya göre çocukta yaş ilerledikçe ruhsal çöküntü belirtileri de azaldığı görülmektedir. Bu araştırma ile 11 ve 12 yaşlarındaki çocuklarda %25,8 istatistiğindeyken, 7 ile 10 yaşlarındaki çocuklarda %33,5 oranında, 4 ile 6 yaş çarkındaki sıklık ise %40,7, sıklığında görülmektedir. Bazı araştırmalar da kız çocuklarda daha fazla ruhsal yaralanma belirtileri yaşandığı fark edilmiştir.⁸⁷

Kişinin yaşamı boyunca evrimleştiği esnada tecrübe edindiği olumlu olmayan hayatlar, yetişkinlik döneminde beraber kaldığı kronik anksiyete sonunda birtakım ruhsal veya bedensel problemleri değiştirmeye daha yatkındır. Belirli sınırlar içinde farklılık gösteren, kötü bir sonuç doğacak diye üzülen, hayatla ilgili sorunlarını çözemeyen ve çözülmeyen gibi ruhsal problemlerin altında kalan çocukluk zamanı ruhsal çöküntüler olabilmektedir.⁸⁸ Çocukluk zamanı ruhsal olarak yaralanmalara sahip olan çocukların depresyon ve kaygı bozukluğu deneyim oranı yüksektir.⁸⁹

2.2.4. Risk Faktörleri

Ev ortamında agresiflik gören, sertlik, bedensel veya cinsel tacize maruz kalan aile büyüklerinin, çocuklarına karşı taciz edici tutumların bulunduğu belirtilmiştir. Kişi aslında, çocukluk zamanında tecrübe edindiği şiddeti, tacizi örnek alır ve öğrendiği tutumun uygulayıcısı haline gelir ve bireyin kendi taciz tecrübesine çocuğuna da tecrübe ettirir. Bununla beraber madde kullanan ya da anksiyetesi yüksek olan çevrede yaşayan aileler çocuklarına karşı daha fazla taciz ve göz ardına dönük davranışlarda bulunduğu da bilinir.⁹⁰

Çocukta DEHB, tutum bozukluğu düşünce sorunlarıyla ilgili yeti eksikliği, şiddetli ağlama nöbetleri, bedensel engel, akademik başarısızlık, erken doğum, düşük riskli doğum, doğacak çocuğun cinsiyet beklentisi, aynı düşüncelere sahip grupların kız çocuğu olmak gibi etkenler bu risklerden sayılabilir.⁹¹

Bireyin gelir durumu, akademik düzeyi, istenmemiş bebek, evlilik dışı hamilelik anksiyetesi yüksek çevre şartları, elde edinmemiş başarı, sağlık, bakım ve

⁸⁷Şule Bilir vd., **4-12 Yaşları Arasında 16.100 Çocukta Örselenme Durumları İle İlgili Bir İnceleme**, Çocuk istismarı ve ihmali, çocukların kötü muameleden korunması, s.1991, s.45-54.

⁸⁸Joan Ellason ve Colin Ross, **Childhood trauma and psychiatric symptoms**, Psychological Reports, 80(2), 1997, s.447-450.

⁸⁹Christine Heim ve Charles Nemeroff, **The role of childhood trauma in the neurobiology of mood and anxiety disorders: preclinical and clinical studies**, Biological psychiatry, 49(12), 2001, s.1023-1039.

⁹⁰Benjamin Sadock ve Virginia A. Sadock, **Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry**, 10. Basım, Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry, Lippincott Williams & Wilkins, New York, 2011, s.908-913.

⁹¹Filiz Şimşek vd., **Çocuk istismarına disiplin penceresinden bakış**, Adli Bilimler Dergisi, 3(1), 2004, s.47-52.

toplum çalışmalarında yetersiz bulunma da risk sıralamaları arasında yer almaktadır.⁹²

2.2.5. Travmanın Türleri

Çocukluk zamanında yaşanan bedensel, ruhsal, cinsel taciz ve göz ardı hem bütün bireylerde hem de psikolojik bozukluk yaşayan bireylerde görülmektedir.⁹³

2.2.5.1. İstismar Türleri

1) Fiziksel İstismar

Çocuğa büyükleri tarafından fiziksel zarar durumu oluşturacak şekilde tehlike vermesi sonucu bedensel taciz oluşturmaktadır.^{94 95} 18 yaşından küçük çocukların kendisinden 5 yaş daha olgun bir birey tarafından ya da 2 yaş büyük bir aile bireyince kendine haksızlık edilmesiyle bedensel taciz oluşmaktadır. Haksızlık edilen çocuk bu olayı kendi yaşıt tartışmaları ya da kardeş kıskançlığı ile aynı şekilde görülmemektedir.⁹⁶ Bedensel taciz; kafanın ruhsal olarak yaralanması, bedenen hasar, kırık, iç organların hasar görmelerine sebebiyet vermektedir. Vücuda yapılan saldırı, açık olmayan alanda kilitleme, bağlama gibi olaylar kapsamaktadır.⁹⁷

Bedensel iyi olmayan kullanım, 18 yaşından küçük çocuğa büyükleri tarafından ya da ihtiyaç verenleri tarafından bedensel tehlike vermesi sonucu oluşmaktadır. Bu zarar kullanımı, direkt olarak el yardımıyla, dayak, şiddet ya da saldırı, ısırılarak, sarsma odaklı olabilir.⁹⁸

2) Cinsel İstismar

Erişkin biri tarafından çocuğun cinsel bir obje olarak kullanılması çocuğa uygulanan cinsel iyi olmamasına kullanımdır. Cinsel kontrollü konuşmalar, gizlice gözetleme alışkanlığı ve göstermecilik gibi temas odaklı olmayan olaylarda yaşanılacağı gibi doğrudan cinsel temasın yer aldığı; temaslara, cinsel organa dokunma, oral seks gibi olaylarda da cinsel taciz yaşanmaktadır. Çocuğun varlığını

⁹² Sezen Zeytinoğlu, *Sağlık, sosyal hizmet, hukuk ve eğitim alanlarında çalışanların, Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmali sorunu ile ilgili görüşleri*, Çocuk istismarı ve ihmali, 1991, s.147-161.

⁹³ James Chu vd., Memories of childhood abuse: Dissociation, amnesia, and corroboration, American Journal of Psychiatry, 156(5), 1999, s.749-755.

⁹⁴ Sandra Kaplan vd., *Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect*, Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 38(10), 1999, s.1214-1222.

⁹⁵ Sandra Kaplan, *Physical abuse and neglect*, In:Lewis M(editor) Child and Adolescent Psychiatry. A Comprehensive Textbook. Second ed. Baltimore Williams&Wilkins, 2002, s.1208-1215.

⁹⁶ George Brown ve Bradley Anderson, *Psychiatric morbidity in adult inpatients with childhood histories of sexual and physical abuse*, American journal of Psychiatry, 148(1), 1991, s.55-61.

⁹⁷ Brown ve Anderson, a.g.e., s.55-61.

⁹⁸ Kaplan vd., a.g.e., s.1214-1222.

sürdüğü cinsel taciz durumu için ortada her türlü şiddetin var olması, çocuğun arz edip etmemesi önemli olmamaktadır.⁹⁹ Bir erişkinin kendi öz zevki uğruna çocuğu taciz etmesi, çocuğa fuhuş dayatması ya da çocuğu obje olarak görmesi, açığa çıkarmacılık, cinsel organlarına temas ettirme gibi tüm tutumlar cinsel saldırı sayılmaktadır.¹⁰⁰

Cinsel taciz yaşayan çocukların bir yere oturması esnasında sıkıntı yaşamaması, uyurken kabuslar görmesi veya çocuğun tuvalet alışkanlığındaki değişiklik, beslenme alışkanlığında artış ya da azalma görülmesi, çevresindeki yetişkin insanlara bir anda aşırı samimiyet göstermesi ya da soğuk davranması, cinsel hoş olmayan yaşamın olasılığını bireye sorgulatmalıdır.¹⁰¹

Hissi olarak yükü fazla olmasından dolayı, cinsel saldırıya uğrayan kişi bu olayın gün yüzüne çıkmasından dolayı korkup bu durumun duyulmasını engellemeye çalışmaktadır. Bu nedenle uygunsuz saldırıların gün yüzüne çıkması güçlkle olup çoğunlukla gizli tutulmaktadır.¹⁰² ¹⁰³ Taciz olaylarının bireyin yaşamında derin izler bırakan ancak yapılan araştırmalarda minimum düzeyde yer bulan bir sarsıntı çeşididir.¹⁰⁴

Yaşanan cinsel tacizlerin kötüye kullanımı, ruhsal yaralanması meydana gelirken ya da ruhsal yaralanmaların ardından değişik ruhsal problemlere neden olmaktadır. Taciz ile yanı sıra çocukta; bilincin kişiye zor ve katlanılmaz gelen bölümlerini bilinçten uzaklaştırarak, intihara meyilli, takıntılı, uyku değişikliği sorunları, cinsel uygulama sıkıntısı, zararlı madde tüketimi gibi olaylar izlenmektedir.¹⁰⁵

3) Duygusal İstismar

Çocukta çoğunlukla, psikolojik problemler meydana gelen hissi kötüye kullanım neden olmaktadır. Yetersizlik hissini benimseyen, depresyona, özgüvenin

⁹⁹ Nimet Owayolu vd., **Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri**, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(4), 2007, s.13-22.

¹⁰⁰ Gert Jacobi vd., **Child abuse and neglect: diagnosis and management**, Deutsches Arzteblatt International, 107(13), 2010, s.231.

¹⁰¹ Child Welfare Information Gateway, **What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms**, Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau, 2013.

¹⁰² Danya Glaser, **Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework**, Child abuse & neglect, 26(6-7), 2002, s.697-714.

¹⁰³ Ufuk Sezgin vd., **Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder**, Feminism Psychology, 8(4), 1998, s.405-426.

¹⁰⁴ Brian Bornstein vd., **Child abuse in the eyes of the beholder: Lay perceptions of child sexual and physical abuse**, Child Abuse & Neglect, 31(4), 2007, s.375-391.

¹⁰⁵ Joanne Davis, ve Patricia A. Petretic-Jackson, **The impact of child sexual abuse on adult interpersonal functioning: A review and synthesis of the empirical literature**, Aggression and violent behavior, 5(3), 2000, s.291-328.

az olmasına, endişe yaşamasına sosyopati özelliklerine yol açmaktadır. Hususiyet hissi kötüye kullanımla güven eksikliği fazlasıyla birleştirilmektedir. Hissel saldırıya maruz kalan çocukların akademik başarılarında azalma görülmektedir, bu durumun nedeni çocuğun ilgisinde, öğrenme düzeyinde ve algılamasında, bilişsel gelişiminde başarı seviyesinin düşük olmasıdır. Taciz yaşayan çocuğun aklında yaşadığı çevrenin güven ortamı oluşturamaması, istemsiz bir anda bazı olayların vuku bulması ve bireyin değer ile ilgili düşünüş hissetmesi, çevresindeki insanları kaybetmesi olduğunu düşünür. Bu sebepten, zarar her şeyden daha zordur ve bu olay bireyde depresyon, ruhsal çöküntüler sonrası anksiyete bozukluğu belirtilerini her an olma ya da duygu kaybı benzeri olayla reaksiyon vermektedir. ¹⁰⁶

Çocuklarda duygusal kötüye kullanım ciddi boyutlarda tecrübe edinmesine rağmen bu olayın farkında olunması ve bu olayın meydana çıkması oldukça güçtür.¹⁰⁷ Duygusal kötüye kullanım bireyin psikolojik ilerlemesinde, tam tersine yol açtığı gibi, tutum sorunları ya da benlik problemlerinin oluşmasına da neden olmaktadır. ¹⁰⁸ Uygulama altında kalan çocuklarda değer eksikliği hissini varlığıyla birlikte sosyopat tutumlar ya da aktif olmayan karakter de görülmektedir.¹⁰⁹ Hissel kötüye kullanım, bedensel tacizle beraber meydana çıkmaktadır. Bedensel belirtiler zaman içinde olumlu olmaya başlasa da duygusal tacizler bütün hayatı süresince tesirini göstermektedir. Bu olay, çocukların bütün hayatına tesir altına almakla beraber, bağlanım kısmında ve duygusal hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Çocukta süreç içerisinde duygusal yetilerinde bozulmalar ortaya çıkmaktadır. ¹¹⁰

2.2.5.2. İhmal Türleri

Çocuğun, ihtiyaç karşılayıcı tarafından yerine getirilen, barınma gereksinimi, beslenme gereksinimi, güven gereksinimi, sağlık gereksinimi, eğitim gereksinimlerinin karşılanmaması sonucunda çocuk göz ardı edilimi oluşmaktadır. Ebeveynlerin sosyoekonomik durumu çok aşağıda olması durumunda oluşabilen göz ardı durumu, ebeveynlerin imkanının olmasıyla değişik olay oluşturmaktadır. ¹¹¹

¹⁰⁶ Meltem Dinleyici ve Figen Şahin Dağlı, *Duygusal İhmal, İstismar Ve Çocuk Hekiminin Rolü/Emotional Abuse, Neglect And The Role Of Pediatrician*, Osmangazi Journal Of Medicine, 38, 2016, s.1-8.

¹⁰⁷ Glaser a.g.e., s.697-714.

¹⁰⁸ Murat Topbaş, *İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı*, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3(4), 2004, s.76-80.

¹⁰⁹ Kara vd., a.g.e., s.140-151.

¹¹⁰ Gülümser Gültekin ve Gürol Cantürk, *Ebeveynlerin Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışları*, Adli Psikiyatri Dergisi, 1(2), 2004, s.13-18.

¹¹¹ Runyan vd., s.57-86.

1) Fiziksel İhmal

Bedensel olarak imkansızlık çeken çocuk için olması gereken, barınma gereksinimi, beslenme gereksinimi, giyim ve sağlık gereksinimlerinin karşılanmaması ve çocuğun olası zararlardan muhafaza edilmemesini içermektedir. Çocuk; tek başına bırakılarak, evden gönderilerek, sokakta yalnız bırakılarak, olumlu giyim gereksinimleri karşılanmadan, sağlık gereksinimleri olmadan, gerekli tedavi karşılanmayarak, çocuğun kişisel bakımdan yoksun bırakılarak bedensel göz ardını çocuğa yaşatılmaktadır.¹¹²

2) Duygusal İhmal

Çocuğun psikolojik gereksinimleri karşılanmaması sonucu, öğrenim yaşamındaki, toplum normlarının öğrenimi hususunda ya da sosyal gelişimi konusunda yarım bırakılması sonucunda çocukta duygusal göz ardı oluşmaktadır.¹¹³

2.2.6. Çocukluk Çağı Travmalarının Etiyolojisi

Bir tacizin meydana gelmesi ile birlikte bazı nedenler yer almaktadır. Çocukların ihtiyaç karşılayanlarının yaşlarının küçük olması, ebeveyn olma konusunda geçerli bilgi düzeyinde olmaması ya da akademik bilgi konusunda yetersiz olmaları, anne ya da babalarının birinde ruhsal sorunlara sahip olması ya da güçlü alışkanlığa sahip olması, yüksek sinir kontrol bozukluğunun olması veya maddi durumunun düşük olması, anne ya da babanın vefat etmesi, ayrılma, ya da ebeveynlerden birinin taciz olayını tecrübe edinmesi, plansız bir şekilde anne ya da baba olma, ebeveynin bedensel bir rahatsızlığa sahip olması gibi nedenler, çocukluk zamanı ruhsal yaralanmalara sebebiyet vermektedir. Ebeveynlerden anne tarafı, maddi ya da manevi bir şekilde yardımda bulunmuyorsa, aile bireyleri arasında sürekli kavgalar yaşanıyorsa ya da ailenin ırksal bünyeleri, aile fertlerinin karakterik yapıları, espiri anlayışları, aile büyüklerinin meslek hayatında karşılaştığı sıkıntılı durumlar, anne babanın birliktelikte yaşadığı cinsel sorunlar, anne babanın birbirlerini anlama zorluğu çekmesi, uyuşmazlıklar yaşanması, kendini karşı taraftakinin yerine koymadan hareket etmesi, birbirlerine karşı saygı yoksunluğu içerisinde oluşması ile birlikte çocukluk çağı travmalarının gerçekleşmesine zemin hazırlamaktadır.¹¹⁴

¹¹² Kara vd., a.g.e., s.140-151.

¹¹³ Yurdakök ve İnce a.g.e., s.423-433.

¹¹⁴ Neriman Aral ve Figen Gürsoy, *Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı*, Milli Eğitim Dergisi, 151(5), 2001, s.1-3

2.2.7. Çocukluk Çağı Travmalarının Olumsuz Sonuçları

Çocuk tacizi ve çocuk göz ardı ile birlikte olan çocukları olumlu olmayan tecrübelerle, olgunlaşma ve ilerleme eksiklikleri sonucu bedensel olarak kötü yaşam şartlarına dair zararlı çevre altında yaşamaktadır.¹¹⁵Çocuğun kesinlik görülen gereksinimlerinden, sağlık gereksinimi, korunma gereksinimi, barınma gereksinimi, güven gereksinimi ve gelişimin oluşturulamaması ile birlikte daha çok tehlike görebilmektedir.¹¹⁶ Cinsel istismar mağduru bir çocuğun bu istismardan kendisini güven altına alabilmesi için birinden yardım istemesi de çok zordur. İhmal edilen çocuk ise cinsel istismara verdiği travma semptomu istismardan daha kolaydır.¹¹⁷ Bedensel ve hissi ihmal olarak ikiye bölünen çocuk ihmalini birbirinden ayrı görmek oldukça zordur.¹¹⁸

Çocuk tacizine ve ihmalini gören kişilerde; hayatını sonlandırmaya yönelim, travma sonrası anksiyete bozukluğu, depresyon, şiddetli alışkanlıklar, dissosiyatif bozukluk, borderline kişilik bozukluğu, somatizasyon bozukluğu, kaygı bozukluğu, bedensel tehlike vermelerin arasında bağlantı olduğu saptanmıştır.¹¹⁹

Çocuk tacizinin ve çocuk ihmali görülen kişilerde dissosiyatif bozukluk, bireyin kendine bedensel zarara uğratması ve hayatını sonlandırma yönelimi başka psikiyatrik rahatsızlıklardan daha sık görülmektedir.¹²⁰

Sarsıntıların çocukların nasıl düşündürdüğü, çocukluk zamanı ruhsal yaralanmalarında en önemli olaylardan biridir. Dissosiyatif ve savunma düzenekleriyle birlikte insanların ruhsal yaralanma tecrübeleri şekillenmektedir. Bireyin edindiği kötü tecrübeleri anımsamasında bastırma mekanizmasının en önemli tesiri yüksek önem taşır. Edinilen tecrübe ruhsal yaralanma sağlayan durum kişiden kişiye göre farklılık göstermekte olup, bu oluşan değişiklik bireyin ne türlü başa çıkma şekillerindeki değişiklikten referans edildiği bilinmektedir. Çocukluk

¹¹⁵ Polat, a.g.e., 2007, s.251.

¹¹⁶ Sedat Topçu, *Silinmeyen izler: çocuk, genç ve engellilerin istismar ve ihmali*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2009, s.41.

¹¹⁷ Şar, a.g.e., s.825.

¹¹⁸ Ebru Turhan vd., *Birinci Basamakta Çocuk İstismarı Ve Önlenmesi*, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 15(9), 2006, s.153-157.

¹¹⁹ Bassel Van Der Kolk ve Martim Greenberg, *The Psychobiology of the trauma response: Hyperarousal, constriction and addiction to traumatic reexposure*, In Van Der Kolk BA (ed.) Psychological Trauma. Washington DC: American Psychiatric press 1987, 63-87.

¹²⁰ Medaim Yanık ve Mine Özmen, *Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Hastalarda Çocukluk Çağı Kötüye Kullanım/İhmal Yaşantıları İle İntihar, Kendine Fiziksel Zarar Verme Ve Dissosiyatif Belirtiler Arasındaki İlişki*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3(3) 2002, s.140.

zamanı ruhsal yaralanmasına sahip olan bireylerde ruhsal gücü depresyonu azaltıcı etken olarak belirtilmiştir.¹²¹

Yazın taramalarına göre çocuk tacizi ve göz ardı hem geçmişten gelen şekilde hem de değişiklik gösterilerek incelenmektedir. Bedensel ve ruhsal göz ardı tecrübeleri değiştirilerek üzerinde incelendiğinde, bu bireylerin yetişkinlik çağında ruhsal problemlerle denk geldiği bulunmuştur.

2.3.ŞEMA KAVRAMI

Birey çevresinden kendini tanımlamayı öğrenmeye eğiliminde olduğundan dayatılan bu kavramlar kişinin kendisiyle algısını etkiler. Şemalar bireyin kendisi, diğerleri ve dünya ile ilgili algılarından oluşur. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin kültüründe etkisiyle şema oluşumunda etkili olduğunu söylemek mümkün. Özellikle cinsel kimliğin olduğu dönemde önemli ötekilerin edindiği toplumsal cinsiyet ve bireyin önemli ötekiden algıladığı cinsiyet rolü kendilik algısında ve kişilik özelliklerinde önemlidir.

Erken dönem uyumsuz şemalar çocuğun erken bebeklik dönemindeki deneyimleri ile mizacı arasındaki etkileşimden kaynağını alır.¹²² Young'un Şema Kuramı'na göre, çocukluğunda toksik etkisi olan deneyimler yaşamış olan kişinin "erken dönem uyumsuz şemalar" olarak adlandırılan, işlevsiz karakter özellikleri olacaktır.¹²³ Young ve ark., çocuğun mizacının şemaların gelişiminde önemli bir rolü olduğunu çünkü ebeveynin yetiştirme biçiminin de şemaların oluşumunda yüksek düzeyde etkili olduğunu söylemiştir. Çocuğun ailesinin dinamikleri ya da ailesine ilişkin temsilleri, onun erken dönemdeki dünyasının dinamiklerini yansıttığından; ebeveynler ve yaşamın erken dönemlerinde ebeveynlerle yaşanan etkileşimler büyük önem taşımaktadır.¹²⁴

Erken dönem uyumsuz şemalar genellikle en derin biliş seviyesinde çalışırlar. Birey genellikle farkında olmaz ve bireyi psikolojik olarak depresyon, anksiyete, işlev bozuklukları, ilişki problemleri, bağımlılık ve psikosomatik bozukluklara karşı savunmasız hale getirir. Bir şema tetiklendiğinde, kişi buna uyumsuz başa çıkma biçimleriyle yanıt vererek şemasını sürdürebilir (örn. aşırı

¹²¹ Huisi Ding vd., *Moderating and mediating effects of resilience between childhood trauma and depressive symptoms in Chinese children*, Journal of affective disorders, 21(1), 2017, s.130-135.

¹²² Eshkol Rafaeli, David Bernstein, Jeffrey Young, *Schema therapy: Distinctive features*, London: Routledge, 2001, s.102.

¹²³ Roberta Trincas vd., *Specific dysphoric symptoms are predicted by early maladaptive schemas*, The scientific world journal, 2014, s.142.

¹²⁴ Jeffrey Young vd., *Schema Therapy: A practitioner's guide*. New York, London: The Guildford Press, 2003, s.241.

telafi, kaçınma, teslimiyet).¹²⁵ Erken dönem uyumsuz şemalar zamanla karakter halini olabilir ve zamanla istikrarını sürdürerek kalıcılaşabilir.¹²⁶

Erken dönem uyumsuz şemalar kişinin kendisi veya diğerleriyle ilgili bilişsel yapılarından meydana gelmektedir. Kişilerin çocukluk ve ergenlik dönemine ait anı, düşünce gibi bilişsel yapılar yaşam boyu gelişmekte ve zamanla kişilerin günlük işlevselliğinin bozulmasına sebep olmaktadır.¹²⁷

Yetişkinlik döneminde deneyimlenen olaylar bilinçdışıdaki çocukluk çağında yaşanan travmatik olaylarla benzer olarak algılanmakta ve yoğun duygulara neden olmaktadır. Her organizma çevresine denge ve tutarlılık ile güdülenmiştir. Bu doğrultuda bireyler hayatta kalmaya yönelik bildikleri şemalarını sürdürme eğilimindedirler. Bu durum şemaların bize değişime dirençli ve katı olduğunu göstermektedir. Yani kişinin şemaları rahatsızlık ve sıkıntı oluştursalar da, yaşamın erken dönemlerinde tanıdık olarak geliştiklerinden, kişilerin bu anlamda kendilerini rahat hissetmelerini sağlamalarıdır. Ayrıca şemalar yaşam boyu gelişerek yaşantıların anlamlandırılmasında rol oynamaktadırlar. Bu noktada, kişiler şemalarıyla ters düşen durum ya da olaylarla karşılaştıklarında çeşitli başa çıkma yöntemleri kullanmaktadırlar. Bu durum yine şemaların değişime dirençli olmalarına yol açmaktadır. Şemaların bir diğer özelliği ise, boyutsal olmalarıdır. Farklı düzeylerde yaygınlık ve şiddet gösteren şemalar olumsuz duyguların yoğunluğu ve süresini de artırmaktadır.¹²⁸

Şema modeline göre ruhsal bozuklukların oluşmasında erken dönem uyumsuz şemaların ve kişilik özelliklerinin önemli bir etkendir. Ayrıca duygu durum bozukluklarında da şema modelinin önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir. Şema Terapi ile bilişsel davranışçı terapi arasındaki fark kişilerin çocukluk dönemindeki gelişimsel süreçlere, terapötik ilişkiye ve başa çıkma biçimlerine odaklanmasıdır.¹²⁹

Önemli ötekilerle olan ilişki sonucu meydana gelen bağlanma davranış sistemi, kişinin gerek kendi gerekse diğer insanlar ile ilgili düşüncelerin ana hatlarını meydana getirmektedir. Diğer bir deyişle, bağlanma sistemi kişinin ilişkisel beklentilerini, duygularını ve davranış kalıplarını ortaya koymaktadır. Ek olarak, bağlanma teorisinde olduğu gibi, erken dönem uyumsuz şemaların yetişkinlikte

¹²⁵ Young vd., a.g.e., 2003, s.159.

¹²⁶ Young vd., a.g.e., 2003, s.187.

¹²⁷ Jeffrey Young, *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*. Sarasota, FL: Professional Resource Press, 1990, s.220.

¹²⁸ Young vd., a.g.e., 2003, s.234.

¹²⁹ Young vd., a.g.e., 2003, s.127.

yetişkinliğin psikolojik iyi oluşunu da etkilediği görülmektedir. Bağlanmaya ek olarak Young ve diğerlerinin çocuğun otonomi gereksiniminin karşılanmaması durumunu örneklediği çalışması, anne babanın otonomiye yönelik desteğinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Şema terapi kuramında çocukluk döneminde ihtiyaçların aşırı giderilmesi sonucunda bağımlılık/yetersizlik, hak görme/büyüklik şemalarının meydana gelebileceği öngörülmektedir. Psikolojik kontrol, ebeveynin, gelişimsel özerkliğe olan artan ihtiyaca cevap olarak yanlış davrandığı anlamına gelir. Psikolojik kontrolün çocuğun sosyal-duygusal gelişimini sınırlandırabileceği, kaygı ve suçluluk içerdiği için özgüveni, öz-yeterlik gibi duyguların gelişimini etkileyebileceği düşünülmektedir.¹³⁰Bu görüşe paralel olarak Cummings ve ark. (2000), sevgiyi çocuktan mahrum etmek, çocuğu kınamak ve çocuğun görüşlerini göz ardı etmenin (psikolojik kontrol) çocuğun olumsuz başa çıkma süreçleri geliştirmesine neden olabileceğini belirtmektedir. Bu olumsuz başa çıkma süreçleri bağımlılık, hayal kırıklığı ve boyun eğme ile tanımlanmakta ve özerkliğin gelişmesini engellemektedir. Ayrıca, ebeveyn psikolojik kontrolünün ergenlerde uyumsuzluk ve depresif belirtiler, kaygı ve düşük benlik saygısı gibi sorunlarla ilişkilidir.¹³¹

Kişi, aile içerisindeki yaşantısı doğrultusunda şemalar oluşturmakta ve yine çoğunlukla ailenin dinamiklerine sahip olmaktadır. Kişinin daha sonraki yaşamında geliştirdiği şemalar, çocukluk döneminde temellendirilen şemalar kadar bir güce sahip olamamaktadır. Çocukluk döneminde oluşturulan şemalar kişinin ailesi ve öğretileri doğrultusunda uyumsuz şemalar olmakta ve yaşam boyunca tekrar ettiği görülmektedir.¹³²

Her bireyin doğumundan farklı ve kendine özgü bir kişiliği vardır. Mizaç, çocukluk döneminde ki yaşantılardan etkilenmekte ve şemaların meydana gelmesinde önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Erken yaşam deneyimlerine ek olarak, duygusal mizaç şemaların oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Her insan doğduğu andan itibaren kendisine has bir kişilik ve mizaca sahip olduğu varsayılmaktadır. Bazı çocuklar saldırgan ve öfkeli olabilirken bazı çocuklar daha sakin ve içekapanık olabilmektedir. Çocuk dönemindeki olumsuz yaşantılar duygusal mizaçla bağlantılı olan şemaların meydana gelmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir.¹³³ Örneğin, dürtüsel bir çocuk, sakin bir çocuğa kıyasla şiddet eğilimi gösteren bir ebeveyne göre daha fazla fiziksel istismara maruz kalabilir. Aynı

¹³⁰ Young vd., a.g.e., 2003, s.74

¹³¹ Young vd., a.g.e., 2003, s.98.

¹³² Young vd., a.g.e., 2003, s.103.

¹³³ Young vd., a.g.e., 2003, s.132.

ebeveyn tutumuna sahip farklı kişilik ve mizaca sahip iki çocuğum durum ve olaylara karşı verecekleri tepkiler farklılık göstermektedir. Örneğin, reddedici bir aile ortamında, utangaç çocuğun daha içe dönük ve bağımlı bir yapısı vardır; Sosyal çocuk daha cesur ve olumlu ilişkiler kurabilmektedir.¹³⁴

2.3.1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Young ve arkadaşları şema kuramı çerçevesinde erken dönem uyum bozucu şemaları 5 alan ve 18 şema altında toplamıştır. Bu alanlar:

2.3.1.1. Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı

Bu alandaki şemalara sahip olan kişiler diğerleri ile güvenli, tatmin edici bir bağlanma kuramamaktadırlar. Bu kişiler istikrar, güvenlik, bakım, sevgi, ait olma, empati, kabul edilme, duyguların aktarılması gibi ihtiyaçlarının diğerleri tarafından karşılan(a)mayacağına inanmaktadırlar. Aile kökenlerine bakıldığında genel olarak tutarsız, kötüye kullanan, soğuk, reddedici, ilgisiz ya da dış dünyadan izole ailelerden geldikleri görülmektedir. Diğer şema alanlarına ve diğer erken dönem uyumsuz şemalara kıyasla, bu alana ilişkin erken dönem uyumsuz şemaları olanlar, daha fazla zarar görmüş olan ve genellikle travmatik bir çocukluk geçirmiş olan kişilerdir. Bu kişiler yetişkin yaşamlarında kendilerine zarar veren ilişkileri sürdürmeye devam edebilirler ya da tersine ilişkilerden kaçınırlar.¹³⁵

2.3.1.2. Zedelenmiş Otonomi ve Kendini Ortaya Koyma Alanı

Temel ihtiyaçlardan olan bağımsız hareket edebilme ve rekabet gibi davranışlar ebeveynlerin tutumları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu alanda şemaları olan kişiler bu doğrultuda ailelerinin tutumlarından farklılaşma çabası içine girerek çatışma yaşamakta ve şemaların oluşmasına neden olmaktadır. Bu şemalar genellikle aşırı koruyucu ya da tam tersi tutum içinde olan aile ortamından kaynaklanabilmektedir. Ebeveynlerin bu tarz durumları kişinin kendileri ve dünya hakkındaki beklentilerini olumsuz etkilemekte ve kendine olan güveni zedeleyebilmektedir.¹³⁶

Bu şemaları geliştiren kişiler bağımsız olarak hareket etme, kendine güvenmeme ve çevredekilerin beklentileriyle çatışma yaşanması gibi problemlerle karşılaşılabilir.

¹³⁴ Young vd., a.g.e., 2003, s.347

¹³⁵ Gonca Soygüt vd., *Assessment of early maladaptive schemas: A psychometric study of the Turkish young schema questionnaire short form-3*, Turkish J Psychiatry 20, 2003, s.144-152.

¹³⁶ Young vd., a.g.e., 2003, s.274.

2.3.1.3. Zedelenmiş Sınırlar Alanı

Bu alan içsel sınır ve öz disiplin, başkalarına karşı saygı ve sorumluluk, uzun vadede hedef koyma ve ulaşma gibi konularla ilişkili şemaları içermektedir. Bu şemalara sahip kişiler genellikle çocuğu serbest bırakan, izin verici aile tutumundan yetişen bireylerde gözlenmiştir. Bu durum çocuklarda kurallara uymama, dürtülerini kontrol etmede zorlanma, bencillik ve narsist davranışlar gibi problemlerin ortaya çıktığı belirtilmiştir.¹³⁷

2.3.1.4. Başkaları Yönelimlilik Alanı

Bireyin temel evrensel ihtiyaçlarından biri kendi-yönelimli olma ihtiyacıdır. Bu ihtiyacın aile içinde desteklenmemesi durumunda başkalarına yönelim şema alanı oluşmaktadır. Bu şema alanındaki kişiler diğerleri ile ilişkilerinde onay alabilme ya da olumsuz tepkilerden kaçınmak için kendi ihtiyaçlarından ziyade diğerlerininine odaklanmaktadır. Bu kişilerin aile tutumlarına bakıldığında ailenin çocuğun gereksinimlerinde çok kendi duygusal ve sosyal gereksinimlerini önemsedikleri görülmektedir. Dolayısıyla bu ortamda yetişen kişilerin sevgi ve destek alabilmek için koşullu kabullenme sergiledikleri belirtilmektedir.¹³⁸

2.3.1.5. Aşırı Tetikte Olma ve Bastırılmışlık Alanı

Bu şema alanında spontane duyguların ve dürtülerin bastırılması ya da yok sayılması ile oluşan bir şema alanıdır. Bu kişiler içselleştirilmiş katı kuralları ve beklentileri karşılamak için mutluluklarından, kendilerini ifade etme özgürlüğünden, yakın ilişkilerden elde edilen doyumdan ve sağlıklarından ödün vermektedirler. Genel olarak bakıldığında cezalandırıcı, kuralcı, katı ve baskılayıcı aile tutumlarının etkin olduğu gözlenmektedir. Bu aile tutumu çocuğun genellikle temel ihtiyaçları olan oyun gibi neşeli ve keyifli etkinlikler gibi zevk veren ve kendiliğindenliği destekleyen gelişim özellikleri yerine kendini kontrolü ve kişinin kendini inkar mekanizmasını ortaya çıkarmaktadır.

Bu kişilerin genel olarak dikkatli olmazlarsa yaşamlarıyla ilgili kötü şeylerin olacağı beklentisi içinde kötümser, endişeli ve korkulu ve sürekli tetikte olma durumu içinde bulunmaktadır.¹³⁹

Her alan kendine has şemaların oluşumun kaynaklık etmektedir. Bu alanlardaki şemalar;

¹³⁷ Young vd., a.g.e., 2003, s.275.

¹³⁸ Young vd., a.g.e., 2003, s.276.

¹³⁹ Young vd., a.g.e., 2003, s.276.

Terk Edilme Şeması: Kişiler hayatlarındaki kıymetli kişilerin ansızın gideceklerine ya da sebebini anlamadıkları bir şekilde kaybolacaklarına inanırlar. Bu düşüncenin temelini güvensizlik ya da çocukluk döneminde yaşanmış ebeveyn kaybı(ya da ebeveynden bir süre ayrı kalma) oluşturduğu düşünülmektedir.¹⁴⁰

Şüphencilik/Kuşkuculuk Şeması: Kişi, diğer insanların fırsatını bulsa kendini kullanacağına, kendisini aldatacağı, yalan söyleyeceğine, küçük göreceğine inanır. Diğerleri her an bireyin arkasından bir iş çevirebilir düşüncesi hakimdir.¹⁴¹

Duygusal Yoksunluk Şeması: Bu şemaya sahip bireyler, duygusal ihtiyaçlarının diğerleri tarafından yeteri kadar karşılanmayacağına inanırlar. Üç başlık altında incelenir; ilgi yoksunluğu, empati yoksunluğu ve korunma yoksunluğudur.¹⁴²

Kusurluluk Şeması: Kişiler yanlış bir şey yaptıkları için değil, kusurlu olduklarını düşündükleri için bu şemaya sahiptirler. Kendilerini istenmeyen, değersiz, işe yaramayan, sevilmeyi hak etmeyen biri olarak görürler.¹⁴³

Sosyal İzolasyon Şeması: Bu şemaya sahip kişi kendini ait olamamakla tanımlar, kendisini bir gruba ait hissedemezler.¹⁴⁴

Bağımlılık Şeması: Kişi günlük işlerini dahi tek başına yapamayacağını, sürekli olarak birilerinin yardımına ihtiyaç duyduğunu aksi halde kendini ve hayatını idare edemeyeceğini düşünmektedir.¹⁴⁵

Dayanısızlık Şeması: Bu şemaya sahip kişiler, abartılı bir biçimde her an başlarına bir şey geleceklerini bu sebeple de her an tetikle olmalarını gerektiğini hissederler. Korkuları genellikle, sağlık(kanser vb.), duygusal (aklını yitirme) ve çevresel (deprem vb.) sebeplerden oluşmaktadır.¹⁴⁶

Gelişmemiş Benlik Şeması: Bireyler, bir diğer insana ya da ebeveynlerine bağlı, yapışık bir şekilde olmadan, onlarla kendileri ve hayatlarıyla ilgili her detayı paylaşmadan sağlıklı bir iletişim kuramayacaklarını düşünmektedirler.¹⁴⁷

Başarısızlık Şeması: Kişi bir çok alanda, kendilerini sürekli diğerleri ile kıyaslar ve başarılı olsalar dahi her zaman başarısız olabileceklerinden korkar ve başarılarını küçümserler. Kendilerini daha az zeki, becerikli ve başarılı hissetmektedirler.¹⁴⁸

¹⁴⁰ Jeffrey Young vd., *Şema terapi*, İstanbul, Litera Yayıncılık, 2009, s.33-47

¹⁴¹ Young vd., a.g.e., 2009, s.25-35

¹⁴² Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁴³ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁴⁴ Young vda.g.e., ., 2009, s.33-47.

¹⁴⁵ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁴⁶ Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

¹⁴⁷ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

Haklılık Şeması: Bu şemaya sahip kişiler kendilerinin özel olduklarını ve bazı haklara sahip olduklarını düşünürler. Kişi kendini diğerlerinden üstün görür ve sonucunda diğerlerinde bunu kabul etmesi gerektiğini düşünmektedir. ¹⁴⁹

Yetersiz Özdenetim Şeması: Kişisel hedefler oluşturma ve bunlara ulaşmada gerekli olan işleri yapmaktan kaçınma söz konusudur. Kişi, dürtü ve duygularını kontrol etmekte zorluk yaşamaktadır. ¹⁵⁰

Boyun Eğicilik Şeması: Kişi diğerleri tarafından onay almak, onların kabulünü görmek ,yalnız kalmamak ve diğerlerini kızdırmamak adına kendi ihtiyaçlarını gereksiz görerek diğerlerinin ihtiyaçlarına daha önem verir ve kontrolü ve yönlendirmeyi diğerlerine bırakmaktadırlar. ¹⁵¹

Kendini Feda Şeması: Kişi diğerlerini mutlu ederek, mutlu olabileceğine inanır. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını karşılarken kendilerinin ihtiyaçlarını görmezden gelirler. Bu tutum kişi de zamanla somatik belirtiler ya da ani patlamalara sebep olabilmektedir. ¹⁵²

Onay Arayıcılık Şeması: Kişi kendi yaptıklarının doğruluk ve geçerliliğini kendi muhakeme etmek yerine diğerlerinin beğeni ve onayını aramaktadır. Bu bağlamda sosyal durum, maddiyat, başarı, zafer onlar için çok önemli hale gelmektedir. ¹⁵³

Karamsarlık Şeması: Bu şemaya sahip birey yaşamın pozitif yönlerini görmek yerine, negatif yönlerine odaklanmaktadır. Hayatlarının her alanında (örn, iş ,aşk, aile ilişkileri vb.) her an kötü bir şey olabileceği düşüncesine sahiptirler. ¹⁵⁴

Duyguları Ketleme Şeması: Kendi davranış ve duygularını ketleyerek, sürekli kısıtlanma ve limit ihtiyacı duyan ve içinden geldiği gibi davranamayan bireyler bu şemaya sahiptir. Spontan duyguların ona zarar vereceğinden korkan birey, kalıplaşmış düşüncelerini kırmak yerine bastırma davranışı sergilemektedir. ¹⁵⁵

Yüksek Standartlar Şeması: Kişi diğerlerinin onayını almak için yaptığı işin en mükemmel ve kusursuz olması gerektiğine inanır. Mükemmeliyeti ve net tutumlar sergiler ve sürekli çabalamaları gerektiğine inanmaktadırlar. ¹⁵⁶

¹⁴⁸ Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

¹⁴⁹ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁵⁰ Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

¹⁵¹ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁵² Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

¹⁵³ Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

¹⁵⁴ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁵⁵ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁵⁶ Young vd., a.g.e., 2009,s.33-47.

Cezalandırıcılık Şeması: Kişi, hatayı kabul etmez (kendisinin yaptıkları dahil) ve her hatanın cezalandırılması gerektiğine inanır. Hata yapan kişiye karşı –ya da beklentilerini karşılamayan kişinin - öfkeli, kaba ve cezalandırıcı bir tutum sergilediği ve affetme davranışını sergilemekten hoşlanmadığı görülmektedir.¹⁵⁷

Şema Modeline göre; şemalar duyguları, anıları, beden duyularını ve bilişleri içermektedir. Davranışlar ise başa çıkma tepkilerinin bir parçası olduğu ve şemaların davranışları yönlendirdiği belirtilmektedir. Davranışsal, düşünsel ve duygusal stratejileri içeren başa çıkma tepkilerinde kişi hem aynı şemalarla başa çıkmak için farklı yöntemler kullanmakta hem de kişiden kişiye farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Bilinçdışı olan ve şemaları sürdüren uyumsuz başa çıkma stilleri Şema teslimi, şema kaçınması ve şema aşırı telafisi olarak belirtilmiştir.¹⁵⁸

Şema teslimi, şemanın koşulsuz olarak kabul edilmesi, şemalara uyum sağlanması ve bu şemaları onaylayacak biçimde uygun davranışlar sergilemesi olarak belirtilmektedir. Dolayısıyla kişiler şemanın sebep olduğu sıkıntılarla doğrudan yüzleşmektedirler.

Şema kaçınması, kişilerin şemayı aktive edecek her türlü uyarandan farkında olmadan kaçınarak baş etmeye çalışmasıdır. Zihinlerine şemaları hakkında düşünce ve imgeler geldiğinde engellemek için çeşitli uğraşlarla baş etmeye çalışmaktadırlar. Genellikle kullandıkları baş etme yöntemleri de bastırma, madde- alkol kullanımı, aşırı yemek yeme, işkoliklik, rastgele cinsel ilişkiler, kompulsif temizlik olarak belirtilmektedir.

Aşırı telafide ise kişiler şemanın tersini ortaya koyacak duygu, düşünce ve davranışlarda bulunarak başa çıkma eğilimindedirler. Kural/normlar karşıtı davranma, saldırganlık, baskınlık, kişilerarası alanda mesafeli olma gibi farklı şemalara ilişkin olarak çeşitli telafi davranışları bulunduğu belirtilmektedir.

Martina ve Jackson yaptığı çalışmada üç kişilik bozukluğu, sınırda , obsesif kompulsif ve kaçınan gruplarında şema alanlarının özgüllüğü ve üç kişilik bozukluğu grubunun doğru tanımlanması amaçlanmıştır. Sınır grubu için bağımlılık / yetersizlik ve terkedilme ile ilgili yüksek puanlar bulunmuştur. Böyle bir örüntü Young'ın sınır teorisi ile tutarlı gözüküyor. Beck ve arkadaşlarının teori ve ampirik bulguları ile uyumludur. Obsesif kompulsif grubu, düzensiz standartlar şema

¹⁵⁷ Young vd., a.g.e., 2009, s.33-47.

¹⁵⁸ Young vd., a.g.e., 2003, s.278.

dönemindeki yükselmelerle ilişkiliydi, fakat kaçınan grupları için yükseldiği görülen duygusal yükselmeler ilişkisizdi. Sonuç olarak, bu çalışma farklı kişilik bozukluklarında farklı şema etki alanlarının bulunduğunu ve Şema Anketi'nin (SQ) kişilik bozuklukları arasında ayırım yapmak için potansiyel olarak yararlı olduğunu göstermektedir.¹⁵⁹

Carr ve Francis yaptığı çalışmada kişilik bozuklukları ile erken dönem uyum bozucu şemalar arasında özel ilişkiler bulunduğunu desteklemektedir.¹⁶⁰

Şemalar kişinin kendini algılaması ile ilgili olduğunu belirtmiştik. Kişi kendini somut olan beden üzerinden de algılar ve bedenine anlam yükler, Söz konusu kadın ise mutlaka beden imgesi ve imajı için girer. Toplumsal yaşamda dayatılan cinsiyet rollerin beden üzerinden de yapıldığını belirtmekte fayda var.

¹⁵⁹ Martina Jovev ve Henry J. Jackson, *Early maladaptive schemas in personality disordered individuals*, Journal of Personality Disorders, 18(5), 2004, s.467-478.

¹⁶⁰ Steven Carr ve Andrew JP Francis, *Do early maladaptive schemas mediate the relationship between childhood experiences and avoidant personality disorder features? A preliminary investigation in a non-clinical sample*, Cognitive therapy and research, 34(4), 2010, s.343-358.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma, “ilişkisel tarama modeli”ne uygun olarak hazırlanmıştır. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar. Ayrıca araştırma desenlerinin tümü “ilişkisel tarama modelleri” olarak tanımlanır.¹⁶¹

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İstanbul’da yaşayan kadın bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul’da yaşayan 350 kadın bireyden meydana gelmektedir. Katılımcılar basit-tesadüfi örneklem modeliyle elde edilmiştir.¹⁶² Katılımcılara onam formu verilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kişisel bilgilerin araştırıldığı formda bireylere, yaşları, çalışma durumları, eğitim düzeyleri, ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilen ve bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirleyen ölçek kullanılmıştır. Ölçek, 38 madde ve beş alt boyut içermektedir. Alt boyutları, ‘eşitlikçi cinsiyet rolü’, ‘kadın cinsiyet rolü’, ‘evlilikte cinsiyet rolü’, ‘geleneksel cinsiyet rolü’, ‘erkek cinsiyet rolü’nden oluşmaktadır. 5’li likert tipindeki bu ölçek, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine; ‘tamamen katılıyor ise 5 puan, ‘katılıyor’ ise 4 puan, ‘kararsız’ ise 3 puan, ‘katılmıyor’ ise 2 puan, ‘kesinlikle katılmıyor’ ise 1 puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama sonucuna göre en yüksek puan ‘190’, en düşük puan ise ‘38’ olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek değer, katılımcının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘eşitlikçi tutuma sahip’ olduğunu, en düşük değer ise, öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ‘geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

¹⁶¹ Niyazi Karasar, *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005, s.67.

¹⁶² Ali Özdemir, *Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar*, Beta Yayınları, İstanbul, 2008, s.87.

TCRT ölçeği, 38 madde ve beş alt boyut içermektedir. Ölçeğin 'eşitlikçi cinsiyet rolü', 'kadın cinsiyet rolü', 'evlilikte cinsiyet rolü' ve 'geleneksel cinsiyet rolü' alt boyutları sekiz, 'erkek cinsiyet rolü' alt boyutu ise altı maddeden oluşmaktadır.¹⁶³

3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994'de geliştirilen ölçek; cinsel, fiziksel, duygusal istismar ile duygusal ve fiziksel ihmali değerlendiren. 28 sorudan oluşan, 1-5 arası puanlanan likert tipi öz bildirim niteliğinde bir ölçektir. Çocukluk çağı istismar ve ihmali yaşantılarını geriye dönük ve niceliksel olarak değerlendirmede yararlıdır. Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği Şar ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Alt grup puanları 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Cinsel ve fiziksel istismar için 6 puan ve üstü, fiziksel ihmali ve duygusal istismar için 8 puan ve üstü, duygusal ihmali için 13 puan ve üstü anlamlı kabul edilmektedir. Likert tipli öz bildirim ölçeği beşli puanlama sistemi ile puanlandırılmaktadır. Yanıt seçenekleri (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) zaman zaman, (4) sıklıkla, (5) çok sık şeklindedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Vedat Şar (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçek ilk olarak 70 madde olarak geliştirilmiş olup, 1995 yılında 54 madde olarak sadeleştirilmiştir. Ölçek yüksek düzeyde iç tutarlılık kat sayısı ile geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır. Ölçeğin özgün halinin iç tutarlılık katsayısı .79 ile .94 arasında değişmektedir.¹⁶⁴

3.3.3. Young Şema Ölçeği

Erken dönem uyum bozucu şemaların değerlendirilmesi amacıyla Young Şema Ölçeği'nin kısa formunun 3. sürümü (YSÖKF3) kullanılmıştır. Bu ölçek, 16 şema ve 205 maddeden oluşan uzun form ve 15 şema ve 75 maddeden oluşan kısa formun ardından, farklı olarak Onay Arayıcılık, Cezalandırıcılık ve Karamsarlık şemalarının eklenmesiyle oluşturulmuş 18 şemayı içeren 90 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin kısa formunun ülkemizdeki geçerlik güvenilirlik çalışması üniversite örnekleminde, Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışma sonucunda ölçeğin Türkçe formu için 5 şema alanına ulaşılmış ve 14 faktörlü bir yapının (14 şema boyutu) uygun olduğu görülmüştür. Bu 5 alan ve boyutlar şu şekildedir: kopukluk (duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, kusurluluk); zedelenmiş otonomi (iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, başarısızlık, karamsarlık, tehditler karşısında dayanıksızlık); zedelenmiş sınırlar (ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim); diğerleri yönelimlilik (kendini feda,

¹⁶³ Simge Zeyneloğlu ve Füsün Terzioğlu, *Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 40.2, 2011, 409-420.

¹⁶⁴ David Bernstein vd., Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American journal of psychiatry* 151.8, 1994, s.1132.

cezalandırılma) ve yüksek standartlar (yüksek standartlar, onay arayıcılık). Bu yapıya göre madde sayısının dağılımı değişmekle beraber toplam madde sayısı yine 90 olarak kalmıştır. Katılımcılar, her bir maddeyi 6'lı Likert tipi ölçek üzerinde (1 = Benim için tamamıyla yanlış, 6 = Beni mükemmel şekilde tanımlıyor) derecelendirmektedir. Ölçeğin şema boyutları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .63-.80 arasında, şema alanları için ise, .53-.81 arasında değişmektedir. Bu çalışmada, tüm ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur.¹⁶⁵

3.4. Verilerin Analiz

Bu çalışmada, elde edilen verilerin analizi yapılırken, veriler bilgisayara sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (Statistical Program for Social Sciences-SPSS 25.0) kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Araştırma değişkenlerinin örneklem grubunda normallik dağılımının analizi için yapılan Basıklık-Çarpıklık değerleri kontrolünde bütün ölçeklerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bütün ölçekler ve alt ölçeklerde değerler -2, +2 arasında olduğundan kaynaklı normal dağılımı göstermektedir.¹⁶⁶ Uygulanan analizinde %95 güvenilirlik düzeyi esas alınmıştır. İki değişken arasındaki farkı ölçmek için Bağımsız t testi kullanılmıştır. Çoklu değişken arasındaki farkı ölçmek için ANOVA testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon analizi ile test edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0,05$ olarak alınmıştır. (Pearson testinde korelasyon katsayısı standart bir ölçekte ölçülür - sadece -1.0 ile +1.0 arasında değişebilmektedir. Dolayısıyla korelasyon katsayısını, bir etki büyüklüğünü temsil ediyor olarak yorumlanmaktadır. Bize iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü belirtmektedir.

Psikoloji alanında yapılan çalışmalarda, etki büyüklüğünü elde etmek için Cohen'in yorumlamaları kullanılmaktadır. .10'luk bir korelasyon katsayısının zayıf veya küçük bir ilişkiyi temsil ettiği düşünülmektedir; 0,30 korelasyon katsayısı orta düzeyde bir korelasyon olarak kabul edilir; ve 50 veya daha büyük bir korelasyon katsayısının güçlü veya büyük bir korelasyonu temsil ettiği düşünülmektedir.¹⁶⁷

¹⁶⁵ İbrahim Yiğit ve Cihat Çelik, *İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi*, Türk Psikoloji Yazıları, 2016, s.43.

¹⁶⁶ George Derren ve Paul Mallery, *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference*, 10. Baskı, 2010.

¹⁶⁷ Jacob Cohen, *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 2. Baskı, Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum, 1988.

Korelasyon katsayıları üzerine istatistiksel testler yapabilirken, bunlar ilişkinin gücünü belirten tanımlayıcı istatistiklerdir. İstatistiksel test bize korelasyonun sıfırdan önemli ölçüde farklı olup olmadığını betimler; korelasyon katsayısının mutlak değeri, ilişkinin gücünü özetleyen bir etki büyüklüğüdür.

Cohen'in Korelasyon gücünün referans değerleri;

0.10 - 0.29 Zayıf

0.30 - 0.49 Orta

0.50 - 1.00 Yüksek

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişken	f	%
Yaş	18-22 yaş	158	45,1
	23-27 yaş	115	32,9
	28-35 yaş	77	22,0
Toplam		350	100,0
Çalışma Durumu	Hayır	134	38,3
	Evet	216	61,7
Toplam		350	100,0
Bedensel Rahatsızlık	Hayır	319	91,1
	Evet	31	8,9
Toplam		350	100,0
Din	Evet	257	73,4
	Hayır	93	26,6
Toplam		350	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar	36	10,3
	İlkokul	90	25,7
	Ortaokul	125	35,7
	Lise	99	28,3
Toplam		350	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar	59	16,9
	İlkokul	122	34,9
	Ortaokul	60	17,1
	Lise	80	22,9
	Üniversite	29	8,3
Toplam		350	100,0
Eğitim Durumu	Ortaokul	120	34,3
	Lise	122	34,9
	Üniversite	108	30,9
Toplam		350	100,0

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere örneklem grubunun ve %45.1’i 18-22 yaş arasında, %32.9’u 23-27 yaş arasında, %22’si 28-35 yaş arasında kadınlardan oluşmaktadır. %38.3’ü çalışmadığı, %61.7’si çalıştığını, %91.1 bedensel rahatsızlığı olmadığını, %8.9’u bedensel rahatsızlığı olduğunu, %73.4’ü dine inandığını, %26.6’sı dine inanmadığını, anne eğitim düzeyi %10.3’ü okur yazar, %25.7’si ilkokul, %35.7’si ortaokul, %28.3’ü lise, baba eğitim durumu %16.9’u okur yazar

%34.9'u ilkokul, %17.1'i ortaokul, %22.9'u lise, %8.3'ü üniversite, eğitim durumu %34.3'ü ortaokul, %34.9'u lise, %30.9'u üniversitedir.

Tablo 4.2. Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

	Değişken	f	%
Medeni Durum	Evli	226	64,6
	Bekar	124	35,4
Toplam		350	100,0
Eş Eğitim Durumu	İlkokul	56	14,3
	Ortaokul	73	20,9
	Lise	77	22,0
	Üniversite	26	7,4
Toplam		350	100,0
Anne Yaşama Durumu	Evet	209	59,7
	Hayır	141	40,3
Toplam		350	100,0
Baba Yaşama Durumu	Evet	251	71,7
	Hayır	99	28,3
Toplam		350	100,0
Şiddet Görme Durumu	Hayır	156	44,6
	Evet	194	55,4
Toplam		350	100,0
Anne Rahatsızlık	Evet	59	16,9
	Hayır	291	83,1
Toplam		350	100,0
Baba Rahatsızlık	Evet	63	18,0
	Hayır	287	82,0
Toplam		350	100,0
Kaza-Yaralanma Durumu	Evet	144	41,1
	Hayır	206	58,9
Toplam		350	100,0

Tablo 4.2'de görüldüğü üzere örneklem grubunun %64.6'sii evli, %35.4'ü bekar, eş eğitim durumuna %14.3'ü ilkokul, %20.9'u ortaokul, %22'si lise, %7.4'ü üniversite, %59.7'si annesinin yaşadığını, %40.3'si annesinin yaşamadığını, %71.7'si babasının yaşadığını, % 28.3'ü babasının yaşamadığını, %44.6'sı şiddet gördüğünü, %55.4'ü şiddet görmediğini, %16.9'u annesinin rahatsızlığı olduğunu, %83.1'i annesinin rahatsızlığı olmadığını, %18'inin baba rahatsızlığı olduğunu, %82'sinin baba rahatsızlığı olmadığını, %41.1'inin kaza yada yaralanma geçirdiği, %58.9'u kaza yada yaralanma geçirmediğini belirtmiştir.

Tablo 4.3. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	n	\bar{X}	Ss
Çocukluk Çağı Travmaları	350	47,82	7,95
Duygusal İhmal	350	14,74	4,41
Fiziksel İhmal	350	12,17	4,58
Fiziksel İstismar	350	7,19	2,34
Duygusal İstismar	350	6,81	2,03
Cinsel İstismar	350	6,90	2,63

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere, Çocukluk Çağı Travmaları toplam puan ortalaması 47.82 (ss=7.95)'dir. Duygusal İhmal Alt boyutu puan ortalaması 14.74 (ss=4.41)'dir. Fiziksel İhmal alt boyutu puan ortalaması 12.17 (ss=4.58), Fiziksel İstismar alt boyutu puan ortalaması 7.19 (ss=2.34), Duygusal İstismar alt boyutu puan ortalaması 6.81 (ss=2.03), Cinsel İstismar alt boyutu puan ortalaması 6.90 (ss=2.63)'dir.

Tablo 4.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	n	\bar{X}	Ss
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	350	22,56	10,13
Kadın Cinsiyet Rolü	350	21,17	7,20
Evlilikte Cinsiyet Rolü	350	27,64	9,23
Geleneksel Cinsiyet Rolü	350	29,04	8,61
Erkek Cinsiyet Rolü	350	27,30	8,01

Tablo 4.4'de görüldüğü üzere, Eşitlikçi Cinsiyet rolü ortalaması 22.56 (ss=10.13)'dir. Kadın Cinsiyeti Rolü puan ortalaması 21.17 (ss=7.20)'dir. Evlilikte Cinsiyet puan ortalaması 27.64 (ss=9.23), Geleneksel Cinsiyet Rolü puan ortalaması 29.04 (ss=8.61) ve Erkek Cinsiyet Rolü puan ortalaması 27.95 (ss=7.22)'dir.

Tablo 4.5. Young Şema Ölçeği ve Alt Boyutlarının Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

Değişkenler	n	\bar{X}	Ss
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	350	11,84	4,16
Başarısızlık Alt Boyutu	350	16,82	3,43
Karamsarlık Alt Boyutu	350	15,06	4,06
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	350	17,34	4,72
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	350	11,84	4,33
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	350	16,06	5,59
İç içe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu	350	21,96	7,12
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu	350	22,08	6,38
Kendini Feda Alt Boyutu	350	25,77	4,54
Terk Edilme Alt Boyutu	350	9,46	3,67
Cezalandırıcılık Alt Boyutu	350	22,77	5,26
Kusurluluk Alt Boyutu	350	9,48	3,20
Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık Alt Boyutu	350	14,38	6,17
Yüksek Standart Alt Boyutu	350	10,78	3,58

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere Duygusal yoksunluk puan ortalaması 11.84 (ss=4.16)'dir. Başarısızlık boyutu puan ortalaması 16.82 (ss=3.43)'dir. Karamsarlık boyutu puan ortalaması 15.06 (ss=4.06)'dir. Sosyal izolasyon boyutu puan ortalaması 17.34 (ss=4.72)'dir. Duyguları Bastırma boyutu puan ortalaması 11.84 (ss=4.33)'dir. Onay Arayıcılık boyutu puan ortalaması 16.06 (ss=5.59)'dir. İç içe Geçme boyutu puan ortalaması 21.96 (ss=7.12)'dir. İç içe Geçme/ Bağımlılık boyutu puan ortalaması 21.96 (ss=7.12)'dir. Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim puan ortalaması 22.08 (ss=6.38)'dir. Kendini Feda boyutu puan ortalaması 25.77 (ss=4.54)'dir. Terk Edilme boyutu puan ortalaması 9.46 (ss=3.67)'dir. Cezalandırıcılık boyutu puan ortalaması 16.06 (ss=5.59)'dir. Kusurluluk boyutu puan ortalaması 22.77 (ss=5.16)'dir. Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık boyutu puan ortalaması 14.38 (ss=6.17)'dir. Yüksek Standart boyutu puan ortalaması 10.78 (ss=3.58)'dir.

Tablo 4.6. Çocukluk Çağı Travmaları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Arasındaki İlişki İçin Pearson Korelasyon Analizi

		Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü
Çocukluk Çağı Travmaları	r	,481**	-,041	,827**	,852**	,812**
Toplam	p	,000	,449	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350
Duygusal İhmal Alt Boyutu	r	,141**	,064	,478**	,505**	,407**
	p	,008	,235	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350
Fiziksel İhmal Alt Boyutu	r	,303**	-,065	,462**	,478**	,482**
	p	,000	,226	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350
Fiziksel İstismar Alt Boyutu	r	,261**	-,108*	,383**	,390**	,400**
	p	,000	,043	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350
Duygusal İstismar Alt Boyutu	r	,045	,012	,120*	,100	,118*
	p	,404	,823	,024	,062	,027
	n	350	350	350	350	350
Cinsel İstismar Alt Boyutu	r	,419**	-,029	,456**	,470**	,484**
	p	,000	,585	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350

**p<.01, *p<.05

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere Çocukluk Çağı Travmaları ve Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek ölçekleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda;

Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .481$, $p < .01$). Bu sonuca göre Çocukluk Çağı Travmaları arttıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.23$) dikkate alındığında, Çocukluk Çağı Travmaları toplam varyansın (değişkenliğin) %23'ünü Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı ile Evlilikte Cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .827$, $p < .01$). Bu sonuca göre Çocukluk Çağı Travmaları artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.68$) dikkate alındığında, Çocukluk Çağı Travmaları toplam varyansın (değişkenliğin) %68'ini Evlilikte Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı ile Geleneksel Cinsiyet Roller alt boyutu puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .852$, $p < .01$). Bu sonuca göre Çocukluk Çağı Travmaları artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.72$) dikkate alındığında, Çocukluk Çağı Travmaları toplam varyansın (değişkenliğin) %72'sini Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .812$, $p < .01$). Bu sonuca göre Çocukluk Çağı Travmaları artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.65$) dikkate alındığında, Çocukluk Çağı Travmaları toplam varyansın (değişkenliğin) %65'ini Erkek Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İhmal puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .141$, $p < .05$). Bu sonuca göre Duygusal İhmal artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.02$) dikkate alındığında, Duygusal İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %2'sini Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İhmal puanı ile Evlilikte Cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .478$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal İhmal artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.22$) dikkate alındığında, Duygusal İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %22'sini Evlilikte Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İhmal puanı ile Geleneksel Cinsiyet Roller alt boyutu puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .505$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal İhmal artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.25$) dikkate alındığında, Duygusal İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %25'ini Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İhmal puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.407$, $p<.01$). Bu sonuca göre Duygusal İhmal artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.16$) dikkate alındığında, Duygusal İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %16'sını Erkek Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İhmal puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.303$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İhmal artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.09$) dikkate alındığında, Fiziksel İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %9'unu Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İhmal puanı ile Evlilikte Cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.462$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İhmal artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.21$) dikkate alındığında, Fiziksel İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %21'ini Evlilikte Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İhmal puanı ile Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.478$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İhmal artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.22$) dikkate alındığında, Fiziksel İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %22'ini Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İhmal puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.482$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İhmal artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.23$) dikkate alındığında, Fiziksel İhmal toplam varyansın (değişkenliğin) %23'ünü Erkek Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.261$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İstismar artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.06$) dikkate alındığında, Fiziksel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %6'sının Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar puanı ile Kadın Cinsiyet alt boyutu puanı arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.108$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İstismar artıkça, kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır. Determinasyon katsayısı

($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Fiziksel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Kadın Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar puanı ile Evlilikte Cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .383$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İstismar artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. . Determinasyon katsayısı ($r^2=0.14$) dikkate alındığında, Fiziksel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %14'ünün Evlilikte Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar puanı ile Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .390$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İstismar artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.15$) dikkate alındığında, Fiziksel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %15'inin Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.400$, $p<.01$). Bu sonuca göre Fiziksel İstismar artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.16$) dikkate alındığında, Fiziksel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %16'sının Erkek cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İstismar puanı ile Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .120$, $p<.05$). Bu sonuca göre Duygusal İstismar artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Duygusal İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal İstismar puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.118$, $p<.01$). Bu sonuca göre Duygusal İstismar artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. . Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Duygusal İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Erkek Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsel İstismar puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .419$, $p<.01$). Bu sonuca göre Cinsel İstismar artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. . Determinasyon katsayısı ($r^2=0.17$) dikkate alındığında, Cinsel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %17'sinin Eşitlikçi Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsel İstismar puanı ile Evlilikte Cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .456$, $p < .01$). Bu sonuca göre Cinsel İstismar arttıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.20$) dikkate alındığında, Cinsel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %20'sinin Evlilikte Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsel İstismar puanı ile Geleneksel Cinsiyet Rollerini alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .470$, $p < .01$). Bu sonuca göre Cinsel İstismar arttıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.22$) dikkate alındığında, Cinsel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %22'sinin Geleneksel Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsel İstismar puanı ile Erkek cinsiyet rolleri alt boyutu puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .484$, $p < .01$). Bu sonuca göre Cinsel İstismar arttıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.23$) dikkate alındığında, Cinsel İstismar toplam varyansın (değişkenliğin) %23'ünün Erkek Cinsiyet Rollerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4.7. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişki İçin Pearson Korelasyon Analizi

		Çocukluk Çağı Travmaları	Duygusal İhmal	Fiziksel İhmal	Fiziksel İstismar	Duygusal İstismar	Cinsel İstismar
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	r ,735** p ,000 n 350	,363** ,000 350	,479** ,000 350	,331** ,000 350	,137* ,010 350	,376** ,000 350	
Başarısızlık Alt Boyutu	r ,090 p ,095 n 350	,035 ,510 350	,079 ,139 350	,022 ,675 350	,001 ,981 350	,052 ,330 350	
Kararsızlık Alt Boyutu	r ,018 p ,735 n 350	-,002 ,973 350	,011 ,836 350	,007 ,899 350	-,043 ,428 350	,065 ,224 350	
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	r ,018 p ,737 n 350	-,024 ,652 350	,032 ,552 350	,033 ,533 350	,021 ,689 350	-,007 ,896 350	
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	r ,090 p ,092 n 350	,074 ,165 350	,010 ,850 350	,012 ,823 350	,014 ,796 350	,109* ,041 350	
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	r ,177** p ,001 n 350	,117* ,029 350	,077 ,151 350	,146** ,006 350	-,030 ,571 350	,100 ,063 350	

	n	350	350	350	350	350
İç içe Geçme/	r	,103	,037	,085	,020	-,015
Bağımlılık Alt Boyutu	p	,054	,489	,113	,716	,778
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz	r	,213**	,148**	,088	,184**	-,073
Özdenetim Alt Boyutu	p	,000	,006	,102	,001	,171
	n	350	350	350	350	350
Kendini Feda Alt	r	,048	,070	,009	-,006	,025
Boyutu	p	,373	,193	,868	,906	,644
	n	350	350	350	350	350
Terk Edilme Alt	r	-,045	-,004	-,038	-,080	,026
Boyutu	p	,400	,940	,478	,135	,624
	n	350	350	350	350	350
Cezalandırıcılık Alt	r	,016	-,019	,021	-,015	,045
Boyutu	p	,760	,721	,696	,780	,401
	n	350	350	350	350	350
Kusurluluk Alt Boyutu	r	,058	,074	-,048	,029	,048
	p	,279	,168	,366	,585	,372
	n	350	350	350	350	350
Hastalık ve Tehditler	r	,082	,057	,132*	-,038	-,094
K.D.A.B	p	,126	,283	,013	,481	,079
	n	350	350	350	350	350
Yüksek Standart Alt	r	,023	,000	-,018	-,036	,101
Boyutu	p	,667	,996	,738	,501	,060
	n	350	350	350	350	350

**p<.01, *p<.05

Tablo 4.7'de görüldüğü üzere Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ve Çocukluk Çağı Travmaları ölçekleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda;

Duyusal Yoksunluk puanı ile Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .735$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duyusal Yoksunluk arttıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.54$) dikkate alındığında, Duyusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %54'ünü Çocukluk Çağı Travmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Duyusal Yoksunluk puanı ile Duyusal İhmal puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .363$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duyusal Yoksunluk arttıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.13$)

dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %13'ünü Duygusal İhmalden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk puanı ile Fiziksel İhmal puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .479$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, fiziksel ihmal artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.23$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %23'ünü Fiziksel İhmalden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk puanı ile Fiziksel İstismar puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .331$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.11$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %11'inin Fiziksel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk puanı ile Duygusal İstismar puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .137$, $p < .05$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, duygusal istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.02$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %2'sini Duygusal İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk puanı ile Cinsel İstismar puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .376$, $p < .05$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, cinsel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.14$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %14'ünü Cinsel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Duyguları Bastırma puanı ile Cinsel İstismar puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .109$, $p < .05$). Bu sonuca göre Duyguları bastırma arttıkça, cinsel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.01$) dikkate alındığında, Duyguları Bastırma toplam varyansın (değişkenliğin) %1'ini Cinsel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık puanı ile Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .177$, $p < .01$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık arttıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.03$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %3'ünü Çocukluk Çağı Travmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık puanı ile Duygusal İhmal puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .117$, $p < .01$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık

artıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'ini Duygusal İhmalden kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık puanı ile Fiziksel İstismar puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .146$, $p<.01$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık artıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.02$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %2'sinin Fiziksel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim puanı ile Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .213$, $p<.01$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.04$) dikkate alındığında, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim toplam varyansın (değişkenliğin) %4'ünü Çocukluk Çağı Travmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim puanı ile Duygusal İhmal puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .148$, $p<.01$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.02$) dikkate alındığında, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim toplam varyansın (değişkenliğin) %2'sinin Duygusal İhmalden kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim puanı ile Fiziksel İstismar puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .148$, $p<.01$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.02$) dikkate alındığında, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim toplam varyansın (değişkenliğin) %2'sinin Fiziksel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim puanı ile Cinsel İstismar puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .135$, $p<.01$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, cinsel istismar artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Cinsel İstismardan kaynaklandığı söylenebilir.

Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık puanı ile Fiziksel İhmal puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .132$, $p<.05$). Bu sonuca göre Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık artıkça, fiziksel ihmal

artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'nin Fiziksel İhmalden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4.8. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Arasındaki İlişki İçin Pearson Korelasyon Analizi

		Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Gelenek sel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	r	,355**	-,084	,881**	,861**	,813**
	p	,000	,115	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350
Başarısızlık Alt Boyutu	r	,103	,058	,102	,096	,123*
	p	,054	,283	,058	,072	,021
	n	350	350	350	350	350
Karamsarlık Alt Boyutu	r	,125*	-,041	-,005	-,002	,041
	p	,019	,445	,932	,970	,442
	n	350	350	350	350	350
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	r	-,026	,054	,057	,046	,051
	p	,622	,310	,290	,392	,342
	n	350	350	350	350	350
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	r	,173**	-,070	,003	,002	,041
	p	,001	,192	,961	,973	,442
	n	350	350	350	350	350
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	r	,120*	-,091	,110*	,129*	,115*
	p	,025	,090	,039	,016	,032
	n	350	350	350	350	350
İç içe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu	r	,119*	-,004	,086	,076	,099
	p	,026	,937	,110	,159	,064
	n	350	350	350	350	350
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu	r	,130*	-,181**	,045	,076	,053
	p	,015	,001	,402	,154	,327
	n	350	350	350	350	350
Kendini Feda Alt Boyutu	r	-,044	,068	,085	,087	,072
	p	,408	,207	,110	,105	,178
	n	350	350	350	350	350
Terk Edilme Alt	r	,016	-,108*	-,075	-,072	-,067

Boyutu	p	,765	,043	,160	,181	,213
	n	350	350	350	350	350
Cezalandırıcılık	r	-,066	,012	,035	,038	,017
Alt Boyutu	p	,217	,818	,513	,474	,752
	n	350	350	350	350	350
Kusurluluk Alt	r	,035	,017	,072	,071	,063
Boyutu	p	,510	,756	,181	,186	,239
	n	350	350	350	350	350
Hastalık ve	r	,002	,078	,094	,088	,088
Tehditler K.D.A.B	p	,974	,146	,078	,099	,102
	n	350	350	350	350	350
Yüksek Standart	r	-,065	-,038	,023	,015	,005
Alt Boyutu	p	,226	,475	,668	,780	,922
	n	350	350	350	350	350

**p<.01, *p<.05

Tablo 4.8'de görüldüğü üzere Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini ölçmeleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda;

Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rolü puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .355$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, eşitlikçi cinsiyet rolü artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.12$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %12'sinin Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu puanı ile Evlilikte Cinsiyet Rolü puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .881$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, evlilikte cinsiyet rolü artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.77$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %77'sinin Evlilikte Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu puanı ile Geleneksel Cinsiyet Rolü puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .861$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk arttıkça, geleneksel cinsiyet rolü artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.74$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %74'ünün Geleneksel Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu puanı ile Erkek Cinsiyet Rolü puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .813$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duygusal Yoksunluk artıkça, erkek cinsiyet rolü artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.66$) dikkate alındığında, Duygusal Yoksunluk toplam varyansın (değişkenliğin) %66'sının Erkek Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Başarısızlık Alt Boyutu puanı ile erkek cinsiyet rolü puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .123$, $p < .05$). Bu sonuca göre Başarısızlık artıkça, erkek cinsiyet rolü artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.01$) dikkate alındığında, Başarısızlık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Erkek Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Karamsarlık Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .125$, $p < .01$). Bu sonuca göre Karamsarlık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.01$) dikkate alındığında, Karamsarlık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Duyguları Bastırma Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .173$, $p < .01$). Bu sonuca göre Duyguları Bastırma artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.03$) dikkate alındığında, Duyguları Bastırma toplam varyansın (değişkenliğin) %3'ünün Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .120$, $p < .05$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.01$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık Alt Boyutu puanı ile Evlilikteki Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .110$, $p < .05$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.01$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Evlilikte Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık Alt Boyutu puanı ile Geleneksel Cinsiyet Roller puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .129$, $p < .05$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır.

Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Geleneksel Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Onay Arayıcılık Alt Boyutu puanı ile Erkek Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .115$, $p<.05$). Bu sonuca göre Onay Arayıcılık artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Onay Arayıcılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Erkek Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

İç İçe Geçme/Bağımlılık Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .119$, $p<.05$). Bu sonuca göre İç İçe Geçme/Bağımlılık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, İç İçe Geçme/Bağımlılık toplam varyansın (değişkenliğin) %1'inin Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu puanı ile Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .130$, $p<.05$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, İç Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim varyansın (değişkenliğin) %1'inin Eşitlikçi Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu puanı ile Kadın Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.181$, $p<.05$). Bu sonuca göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim artıkça, Kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.03$) dikkate alındığında, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim varyansın (değişkenliğin) %3'ünün Kadın Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Terk Edilme Alt Boyutu puanı ile Kadın Cinsiyet Rollerini puanı arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.108$, $p<.05$). Bu sonuca göre Terk Edilme artıkça, Kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2=0.01$) dikkate alındığında, Terk Edilme varyansın (değişkenliğin) %1'inin Kadın Cinsiyet Rolünden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4.9. Araştırmaya Katılan Kadınların Çocukluk Çağı Travmalarının Toplumsal Cinsiyet Rolü Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r	Tolerance	VİF
Sabit	-37,723	6,19		-6,094	0				
	2,935	0,223	0,418	13,186	0	0,579	0,376	0,810	1,235
Duygusal İhmal Alt Boyutu									
Fiziksel İhmal Alt Boyutu	3,555	0,206	0,526	17,249	0	0,681	0,492	0,874	1,144
Fiziksel İstismar Alt Boyutu	3,813	0,385	0,289	9,913	0	0,471	0,283	0,960	1,042
Duygusal İstismar Alt Boyutu	4,481	0,451	0,294	9,93	0	0,472	0,283	0,927	1,079
Cinsel İstismar Alt Boyutu	3,036	0,375	0,258	8,088	0	0,4	0,231	0,798	1,253
R=.848,		R ² =.720							
F(5-344)= 176.752,		p=.000							

Toplumsal Cinsiyet ve Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları Duygusal İhmal, Fiziksel İhmal, Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir ($R^2=.720$, $p<.05$). Adı geçen değişkenlerle birlikte Toplumsal Cinsiyet Rollerinin varyansın sadece %72'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde Duygusal İhmal, Fiziksel İhmal, Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyutlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini üzerinde önemli(anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.10. Araştırmaya Katılan Kadınların Erken Dönem Uyumsuz Şemalarının Çocukluk Çağı Travmalarına Etkisi

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r	Tolarence	VIF
Sabit	23,757	2,876		8,26	0				
	1,428	0,069	0,747	20,779	0	0,75	0,722	0,934	1,071
Duygusal Yoksunluk									
	0,139	0,158	0,06	0,881	0,379	0,048	0,031	0,259	3,861
Başarısızlık									
	0,223	0,109	0,114	2,038	0,042	0,111	0,071	0,386	2,587
Karamsarlık									
	-0,096	0,08	-0,057	-1,205	0,229	-0,066	-0,042	0,533	1,875
Sosyal İzolasyon									
	0,076	0,069	0,041	1,097	0,273	0,06	0,038	0,845	1,184
Duyguları Bastırma									
	-0,282	0,086	-0,198	-3,256	0,001	-0,175	-0,113	0,326	3,069
Onay Arayıcılık									
	0,001	0,07	0,001	0,011	0,991	0,001	0	0,308	3,252
İç içe Geçme/ Bağımlılık									
	0,394	0,072	0,316	5,465	0	0,286	0,19	0,360	2,780
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim									
	0,013	0,065	0,008	0,207	0,836	0,011	0,007	0,871	1,148
Kendini Feda									
	-0,178	0,114	-0,082	-1,554	0,121	-0,085	-0,054	0,433	2,310
Terk Edilme									
	-0,054	0,063	-0,036	-0,856	0,393	-0,047	-0,03	0,700	1,429
Cezalandırıcılık									
	-0,005	0,096	-0,002	-0,048	0,962	-0,003	-0,002	0,801	1,248
Kusurluluk									
	0,02	0,051	0,015	0,39	0,696	0,021	0,014	0,780	1,282
Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık									
	0,032	0,087	0,015	0,373	0,709	0,020	0,013	0,788	1,269
Yüksek Standart									

R=.772,

R²=.596

F₍₁₄₋₃₃₅₎= 35.315,

p=.000

Çocukluk Çağı travmaları ve Uyumsuz Şemalar Alt Boyutları olan Duygusal Yoksunluk, Başarısızlık, Karamsarlık, Sosyal İzolasyon, Duyguları Bastırma, Onay Arayıcılık, İç içe geçme/ bağımlılık, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Terk Edilme, Cezalandırıcılık, Kusurluluk, Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ve Yüksek Standartlar arasında anlamlı ilişkiler göstermektedir (R²=.596, p<.05). Adı geçen değişkenlerle birlikte Çocukluk Çağı Travmalarının varyansın sadece %60'ını açıklamaktadır.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Duygusal Yoksunluk, Onay Arayıcılık, Karamsarlık, Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetimin Çocukluk Çağı Travmaları üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11.Örneklem Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Eşitlikçi cinsiyet	18-22 yaş	158	23,45	10,26	G.Arası	232,026	2	116,013	1,131	,324
	23-27 yaş	115	21,76	10,13	G.İçi	35590,214	347	102,565		
	28-35 yaş	77	21,90	9,83	Toplam	35822,240	349			
Kadın cinsiyet	18-22 yaş	158	21,24	7,25	G.Arası	1,735	2	,867	,017	,984
	23-27 yaş	115	21,08	7,11	G.İçi	18140,634	347	52,278		
	28-35 yaş	77	21,15	7,35	Toplam	18142,369	349			
Evlilikte cinsiyet	18-22 yaş	158	27,79	9,63	G.Arası	7,303	2	3,652	,043	,958
	23-27 yaş	115	27,58	8,85	G.İçi	29768,471	347	85,788		
	28-35 yaş	77	27,44	9,07	Toplam	29775,774	349			
Geleneksel cinsiyet	18-22 yaş	158	29,05	9,26	G.Arası	8,862	2	4,431	,059	,942
	23-27 yaş	115	29,21	8,09	G.İçi	25908,407	347	74,664		
	28-35 yaş	77	28,77	8,07	Toplam	25917,269	349			
Erkek cinsiyet	18-22 yaş	158	27,40	8,40	G.Arası	3,110	2	1,555	,024	,976
	23-27 yaş	115	27,20	7,74	G.İçi	22394,788	347	64,538		
	28-35 yaş	77	27,24	7,66	Toplam	22397,897	349			

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi Eşitlikçi Cinsiyet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Kadın Cinsiyet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Evlilikte Cinsiyet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Geleneksel Cinsiyet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Erkek Cinsiyet alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.12.Örneklem Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Çocukluk Çağı Travmaları Toplam	18-22 yaş	158	47,70	8,64	G.Arası	15,834	2	7,917		
	23-27 yaş	115	48,13	7,56	G.İçi	22081,881	347	63,637		
	28-35 yaş	77	47,63	7,10	Toplam	22097,714	349			
Duygusal İhmal Alt Boyutu	18-22 yaş	158	14,56	4,42	G.Arası	10,371	2	5,185		
	23-27 yaş	115	14,84	4,73	G.İçi	6787,998	347	19,562		
	28-35 yaş	77	14,97	3,89	Toplam	6798,369	349			
Fiziksel İhmal Alt Boyutu	18-22 yaş	158	12,03	4,73	G.Arası	5,169	2	2,584		
	23-27 yaş	115	12,26	4,49	G.İçi	7340,546	347	21,154		
	28-35 yaş	77	12,29	4,47	Toplam	7345,714	349			
Fiziksel İstismar Alt Boyutu	18-22 yaş	158	7,21	2,33	G.Arası	,539	2	,269		
	23-27 yaş	115	7,13	2,28	G.İçi	1920,250	347	5,534		
	28-35 yaş	77	7,23	2,48	Toplam	1920,789	349			
Duygusal İstismar Alt Boyutu	18-22 yaş	158	6,94	2,24	G.Arası	5,546	2	2,773		
	23-27 yaş	115	6,71	1,96	G.İçi	1440,008	347	4,150		
	28-35 yaş	77	6,67	1,64	Toplam	1445,554	349			
Cinsel İstismar Alt Boyutu	18-22 yaş	158	6,93	2,67	G.Arası	23,570	2	11,785		
	23-27 yaş	115	7,16	2,89	G.İçi	2402,319	347	6,923		
	28-35 yaş	77	6,45	2,06	Toplam	2425,889	349			

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Duygusal İhmal Alt Boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Fiziksel İhmal Alt Boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Fiziksel İstismar Alt Boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Duygusal İstismar Alt Boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Cinsel İstismar Alt Boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.13.Örnekleme Grubunun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	18-22 yaş	158	11,84	4,21	G.Arası	,091	2	,046	,003	,997
	23-27 yaş	115	11,82	4,09	G.İçi	6041,577	347	17,411		
	28-35 yaş	77	11,87	4,19	Toplam	6041,669	349			
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	18-22 yaş	158	17,26	5,10	G.Arası	11,458	2	5,729	,256	,774
	23-27 yaş	115	17,23	4,39	G.İçi	7772,016	347	22,398		
	28-35 yaş	77	17,68	4,40	Toplam	7783,474	349			
Terk Edilme Alt Boyutu	18-22 yaş	158	9,16	3,61	G.Arası	32,301	2	16,150	1,199	,303
	23-27 yaş	115	9,86	4,02	G.İçi	4674,716	347	13,472		
	28-35 yaş	77	9,48	3,19	Toplam	4707,017	349			
Kusurluluk Alt Boyutu	18-22 yaş	158	9,44	3,32	G.Arası	,890	2	,445	,043	,958
	23-27 yaş	115	9,55	3,26	G.İçi	3592,539	347	10,353		
	28-35 yaş	77	9,46	2,90	Toplam	3593,429	349			

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi İç İçe Duygusal Yoksunluk alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi İç İçe Sosyal İzolasyon alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi İç İçe Terk Edilme alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi Kusurluluk alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının

aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.14.Örneklem Grubunun Zedelenmiş Otonomi Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Başarısızlık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	16,93	3,54	G.Arası	9,652	2	4,826	,407	,666
	23-27 yaş	115	16,58	3,19	G.İçi	4112,008	347	11,850		
	28-35 yaş	77	16,93	3,58	Toplam	4121,660	349			
İç içe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	22,12	7,31	G.Arası	25,772	2	12,886	,253	,777
	23-27 yaş	115	21,57	6,82	G.İçi	17671,668	347	50,927		
	28-35 yaş	77	22,19	7,20	Toplam	17697,440	349			
Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	13,64	6,22	G.Arası	174,606	2	87,303	2,307	,101
	23-27 yaş	115	15,24	6,06	G.İçi	13129,854	347	37,838		
	28-35 yaş	77	14,59	6,11	Toplam	13304,460	349			

* $p<.05$

Tablodan anlaşılacağı gibi Başarısızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi İç İçe Geçme/Bağımlılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.15. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Sınırlar Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu	18-22 yaş	158	21,82	6,18	G.Arası	18,993	2	9,496		
	23-27 yaş	115	22,28	6,27	G.İçi	14210,436	347	40,952	,232	,793
	28-35 yaş	77	22,31	6,99	Toplam	14229,429	349			

* $p<.05$

Tablo 4.15'de görüldüğü üzere; örneklem grubun yaşına göre Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır($p>.05$).

Tablo 4.16. Örneklem Grubunun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	15,84	5,36	G.Arası	14,460	2	7,230		
	23-27 yaş	115	16,19	5,55	G.İçi	10917,029	347	31,461	,230	,795
	28-35 yaş	77	16,32	6,15	Toplam	10931,489	349			
Kendini Feda Alt Boyutu	18-22 yaş	158	25,23	4,57	G.Arası	118,598	2	59,299		
	23-27 yaş	115	26,56	4,34	G.İçi	7077,116	347	20,395	2,908	,056
	28-35 yaş	77	25,68	4,63	Toplam	7195,714	349			

* $p<.05$

Tablo 4.16'dan anlaşılacağı gibi Onay Arayıcılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Kendini Feda alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş

gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.17.Örneklem Grubunun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Yaşlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Karamsarlık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	14,66	4,20	G.Arası	46,453	2	23,226	1,407	,246
	23-27 yaş	115	15,33	3,73	G.İçi	5730,164	347	16,513		
	28-35 yaş	77	15,46	4,23	Toplam	5776,617	349			
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	18-22 yaş	158	12,16	4,60	G.Arası	30,460	2	15,230	,810	,446
	23-27 yaş	115	11,53	3,94	G.İçi	6521,897	347	18,795		
	28-35 yaş	77	11,64	4,32	Toplam	6552,357	349			
Cezalandırıcılık Alt Boyutu	18-22 yaş	158	22,08	5,40	G.Arası	163,687	2	81,843	2,991	,052
	23-27 yaş	115	23,64	4,59	G.İçi	9495,482	347	27,365		
	28-35 yaş	77	22,89	5,72	Toplam	9659,169	349			
Yüksek Standart Alt Boyutu	18-22 yaş	158	10,54	3,67	G.Arası	16,780	2	8,390	,651	,522
	23-27 yaş	115	11,02	3,47	G.İçi	4469,280	347	12,880		
	28-35 yaş	77	10,89	3,58	Toplam	4486,060	349			

* $p<.05$

Tablodan anlaşılacağı gibi Karamsarlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Duyguları Bastırma alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Cezalandırıcılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Yüksek Standartlar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda yaş gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.18. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Eşitlikçi cinsiyet	Hayır	134	22,79	9,64	348	,336	,026*
	Evet	216	22,41	10,44			
Kadın cinsiyet	Hayır	134	21,05	7,69	348	-,249	,178
	Evet	216	21,25	6,91			
Evlilikte cinsiyet	Hayır	134	26,38	9,85	348	-2,020	,002*
	Evet	216	28,43	8,76			
Geleneksel cinsiyet	Hayır	134	27,74	9,27	348	-2,235	,003*
	Evet	216	29,85	8,09			
Erkek cinsiyet	Hayır	134	26,38	8,46	348	-1,687	,049*
	Evet	216	27,87	7,68			

* $p<.05$

Tablo 4.18' da görüldüğü üzere, yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Kadın Cinsiyet Rollerini çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($sd=348, t= .336, p<.05$). Çalışmayanlarda eşitlikçi cinsiyet rolü çalışanlara göre yüksektir.

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Kadın Cinsiyet Rolü Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Evlilikte Cinsiyet Rollerini alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($sd=348, t= - 2.020, p<.05$). Çalışanlarda evlilikte cinsiyet rolü çalışmayanlarda daha yüksektir.

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Geleneksel Cinsiyet Roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir (sd=348,t= -2.235, p<.05). Çalışanlarda geleneksel cinsiyet rolü çalışmayanlardan daha yüksektir.

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Erkek Cinsiyet Roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir (sd=348,t= --1.687, p<.05). Çalışanlarda erkek cinsiyet rolü çalışmayanlarda daha yüksektir.

Tablo 4.19. Çocukluk Çağı Travmalarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p																																																								
Çocukluk Çağı Travmaları	Hayır	134	46,92	8,69	348	-1,593	,033*																																																								
	Evet	216	48,36	7,43				Duygusal İhmal Alt Boyutu	Hayır	134	13,96	4,49	348	-2,636	,149	Evet	216	15,23	4,30	Fiziksel İhmal Alt Boyutu	Hayır	134	12,44	4,56	348	,863	,692	Evet	216	12,00	4,60	Fiziksel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	7,14	2,29	348	-,282	,539	Evet	216	7,22	2,37	Duygusal İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,78	1,98	348	-,201	,368	Evet	216	6,82	2,07	Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313
Duygusal İhmal Alt Boyutu	Hayır	134	13,96	4,49	348	-2,636	,149																																																								
	Evet	216	15,23	4,30				Fiziksel İhmal Alt Boyutu	Hayır	134	12,44	4,56	348	,863	,692	Evet	216	12,00	4,60	Fiziksel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	7,14	2,29	348	-,282	,539	Evet	216	7,22	2,37	Duygusal İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,78	1,98	348	-,201	,368	Evet	216	6,82	2,07	Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313	Evet	216	7,07	2,67								
Fiziksel İhmal Alt Boyutu	Hayır	134	12,44	4,56	348	,863	,692																																																								
	Evet	216	12,00	4,60				Fiziksel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	7,14	2,29	348	-,282	,539	Evet	216	7,22	2,37	Duygusal İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,78	1,98	348	-,201	,368	Evet	216	6,82	2,07	Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313	Evet	216	7,07	2,67																				
Fiziksel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	7,14	2,29	348	-,282	,539																																																								
	Evet	216	7,22	2,37				Duygusal İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,78	1,98	348	-,201	,368	Evet	216	6,82	2,07	Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313	Evet	216	7,07	2,67																																
Duygusal İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,78	1,98	348	-,201	,368																																																								
	Evet	216	6,82	2,07				Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313	Evet	216	7,07	2,67																																												
Cinsel İstismar Alt Boyutu	Hayır	134	6,63	2,55	348	-1,520	,313																																																								
	Evet	216	7,07	2,67																																																											

*p<.05

Tablo 4.19' da görüldüğü üzere, yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir (sd=348,t= -1.593, p<.05). Çalışanlarda çocukluk çağı travmaları çalışmayanlarda daha yüksektir.

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Duygusal İhmal Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır(p>.05).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Fiziksel İhmal Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Duygusal İstismar Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Fiziksel İstismar Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Cinsel İstismar Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 4.20. Örneklem Grubunun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemlili t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	Hayır	134	11,37	4,28	348	-1,678	,404
	Evet	216	12,13	4,06			
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	Hayır	134	17,18	5,31	348	-,505	,002*
	Evet	216	17,44	4,32			
Terk Edilme Alt Boyutu	Hayır	134	10,23	3,61	348	3,153	,898
	Evet	216	8,98	3,63			
Kusurluluk Alt Boyutu	Hayır	134	9,22	3,11	348	-1,203	,763
	Evet	216	9,64	3,26			

$p < .05$

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda,

grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Kusurluluk Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Terk Edilme Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Sosyal İzolasyon alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($sd=348, t= -.505, p<.05$). Çalışanlarda sosyal İzolasyon çalışmayanlardan daha yüksektir.

Tablo 4.21. Örneklem Grubun Zedelenmiş Otonomi Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemlili t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Başarısızlık Alt Boyutu	Hayır	134	16,70	3,78	348	-,508	,011*
	Evet	216	16,89	3,21			
İç içe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu	Hayır	134	21,35	7,32	348	1,262	,442
	Evet	216	22,33	6,97			
Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanısızlık Alt Boyutu	Hayır	134	14,64	6,72	348	,642	,055
	Evet	216	14,21	5,81			

* $p<.05$

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun İç İçe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanısızlık Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen

bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Yapılan ikili bağımsız t testi neticesinde Başarısızlık alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($sd=348, t= -.508, p<.05$). Çalışanlarda başarısızlık çalışmayanlardan daha yüksektir.

Tablo 4.22. Örneklem Grubun Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu	Hayır	134	22,26	6,68	348	,422	,232
	Evet	216	21,97	6,20			

* $p<.05$

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan grubun Hastalık Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tablo 4.23. Örneklem Grubun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	Hayır	134	16,32	5,88	348	,691	,162
	Evet	216	15,90	5,41			
Kendini Feda Alt Boyutu	Hayır	134	25,97	4,14	348	,644	,075
	Evet	216	25,64	4,77			

* $p<.05$

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Onay Arayıcılık alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Kendini Feda alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda,

grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tablo 4.24. Örneklem Grubun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan İki Bağımsız Örneklemli t Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Karamsarlık Alt Boyutu	Hayır	134	15,39	4,03	348	1,206	,866
	Evet	216	14,85	4,08			
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	Hayır	134	11,70	4,47	348	-,455	,993
	Evet	216	11,92	4,25			
Cezalandırıcılık Alt Boyutu	Hayır	134	22,89	5,29	348	,339	,769
	Evet	216	22,69	5,25			
Yüksek Standart Alt Boyutu	Hayır	134	10,68	3,66	348	-,384	,835
	Evet	216	10,83	3,54			

* $p<.05$

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Karamsarlık alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Duyguları Bastırma alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Cezalandırıcılık alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tabloda görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan Yüksek Standartlar alt boyutu puanlarının çalıştığı kurum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p>.05$).

Tablo 4.25.Örnekleme Grubunun Toplumsal Cinsiyet Rolünün Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p	Post Hoc
Eşitlikçi cinsiyet	Ortaokul	120	23,22	10,62	G.Arası	171,224	2	85,612	,833	,435	-
	Lise	122	21,62	9,57	G.İçi	35651,016	347	102,741			
	Üniversite	108	22,87	10,20	Toplam	35822,240	349				
Kadın cinsiyet	Ortaokul	120	21,30	7,22	G.Arası	156,639	2	78,319	1,511	,222	-
	Lise	122	20,33	7,04	G.İçi	17985,730	347	51,832			
	Üniversite	108	21,97	7,34	Toplam	18142,369	349				
Evlilikte cinsiyet	Ortaokul	120	29,00	8,78	G.Arası	551,062	2	275,531	3,272	,039*	1>2
	Lise	122	26,03	9,57	G.İçi	29224,712	347	84,221			
	Üniversite	108	27,96	9,148	Toplam	29775,774	349				
Geleneksel cinsiyet	Ortaokul	120	30,35	8,22	G.Arası	456,973	2	228,487	3,114	,046*	1>2
	Lise	122	27,61	8,94	G.İçi	25460,295	347	73,373			
	Üniversite	108	29,21	8,50	Toplam	25917,269	349				
Erkek cinsiyet	Ortaokul	120	28,13	8,01	G.Arası	177,009	2	88,505	1,382	,252	-
	Lise	122	26,42	7,68	G.İçi	22220,888	347	64,037			
	Üniversite	108	27,37	8,33	Toplam	22397,897	349				

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini eşitlikçi cinsiyet rolleri alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini kadın cinsiyet rolleri alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini erkek cinsiyet rolleri alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Örneklem grubun eğitim düzeyine göre Evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=3.272$, $p<.05$]. Ortaokul mezunlarında evlilikte cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($p=.076$). Yapılan Scheffe testi sonucunda ortaokul ile lise mezunları arasında ortaokul mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<.05$).

Örneklem grubun eğitim düzeyine göre Geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=3.114$, $p<.05$]. Ortaokul mezunlarında geleneksel cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($p=.172$). Yapılan Scheffe testi sonucunda ortaokul ile lise mezunları arasında ortaokul mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<.05$).

Tablo 4.26.Örnekleme Grubunun Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p	Post Hoc
Çocukluk Çağı Travmaları Toplam	Ortaokul	120	48,65	7,99	G.Arası	290,178	2	145,089	2,309	,101	-
	Lise	122	46,59	7,86	G.İçi	21807,536	347	62,846			
	Üniversite	108	48,30	7,92	Toplam	22097,714	349				
Duygusal İhmal Alt Boyutu	Ortaokul	120	14,83	4,53	G.Arası	163,620	2	81,810	4,279	,015*	3>2
	Lise	122	13,90	4,63	G.İçi	6634,749	347	19,120			
	Üniversite	108	15,59	3,86	Toplam	6798,369	349				
Fiziksel İhmal Alt Boyutu	Ortaokul	120	12,22	4,23	G.Arası	1,505	2	,752	,036	,965	-
	Lise	122	12,20	4,64	G.İçi	7344,209	347	21,165			
	Üniversite	108	12,07	4,92	Toplam	7345,714	349				
Fiziksel İstismar Alt Boyutu	Ortaokul	120	7,45	2,32	G.Arası	41,926	2	20,963	3,872	,022*	1>2
	Lise	122	6,72	2,19	G.İçi	1878,863	347	5,415			
	Üniversite	108	7,43	2,46	Toplam	1920,789	349				
Duygusal İstismar Alt Boyutu	Ortaokul	120	6,95	2,24	G.Arası	21,104	2	10,552	2,571	,078	-
	Lise	122	6,99	2,12	G.İçi	1424,450	347	4,105			
	Üniversite	108	6,44	1,61	Toplam	1445,554	349				
Cinsel İstismar Alt Boyutu	Ortaokul	120	7,17	2,96	G.Arası	13,249	2	6,625	,953	,387	-
	Lise	122	6,77	2,34	G.İçi	2412,640	347	6,953			
	Üniversite	108	6,75	2,55	Toplam	2425,889	349				

*p<.05

Tablo 4.26'da görüldüğü üzere; örnekleme grubunun eğitim düzeyine göre Çocukluk Çağı Travmaları toplam puanı, Fiziksel İhmal, Duygusal İstismar ve Cinsel İstismar alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır(p>.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Çocukluk Çağı Travmaları ölçeği sıralamaları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Fiziksel İhmal alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Duygusal İstismar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Cinsel İstismar alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Örneklem grubun eğitim düzeyine göre Duygusal İhmal alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=4.279$, $p<.05$]. Ortaokul mezunlarında duygusal ihmal puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olmadığı saptanmıştır ($p=.025$). Yapılan Games-Howell testi sonucunda lise ile üniversite mezunları arasında üniversite mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<.05$).

Örneklem grubun eğitim düzeyine göre Fiziksel İstismar alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=3.872$, $p<.05$]. Ortaokul mezunlarında fiziksel istismar puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($p=.053$). Yapılan Scheffe testi sonucunda ortaokul ile lise mezunları arasında ortaokul mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<.05$).

Tablo 4.27.Örneklem Grubunun Kopukluk Şema Alanı Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p	Post Hoc
Duygusal Yoksunluk Alt Boyutu	Ortaokul	120	12,08	4,05	G.Arası	69,138	2	34,569	2,008	,136	
	Lise	122	11,24	4,15	G.İçi	5972,530	347	17,212			-
	Üniversite	108	12,25	4,24	Toplam	6041,669	349				
Sosyal İzolasyon Alt Boyutu	Ortaokul	120	17,22	4,73	G.Arası	7,478	2	3,739	,167	,846	
	Lise	122	17,27	4,58	G.İçi	7775,996	347	22,409			-
	Üniversite	108	17,56	4,89	Toplam	7783,474	349				
Terk Edilme Alt Boyutu	Ortaokul	120	9,36	3,77	G.Arası	17,831	2	8,915	,660	,518	
	Lise	122	9,76	4,10	G.İçi	4689,186	347	13,514			-
	Üniversite	108	9,23	2,99	Toplam	4707,017	349				
Kusurluluk Alt Boyutu	Ortaokul	120	9,60	2,98	G.Arası	62,582	2	31,291	3,075	,047*	
	Lise	122	9,90	3,55	G.İçi	3530,847	347	10,175			2>3
	Üniversite	108	8,87	2,96	Toplam	3593,429	349				

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Duygusal Yoksunluk alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Sosyal İzolasyon alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Terk Edilme alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Örneklem grubun eğitim düzeyine göre Kusurluluk alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=3.075$, $p<.05$]. Lise mezunlarında kusurluluk şemaları puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($p=.072$). Yapılan Scheffe esti sonucunda lise ile üniversite mezunları

arasında lise mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p<.05$).

Tablo 4.28.Örneklem Grubunun Zedelenmiş Otonomi Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Başarısızlık Alt Boyutu	Ortaokul	120	16,93	3,49	G.Arası	40,621	2	20,310	1,727	,179
	Lise	122	16,37	3,31	G.İçi	4081,039	347	11,761		
	Üniversite	108	17,19	3,47	Toplam	4121,660	349			
İç içe Geçme/ Bağımlılık Alt Boyutu	Ortaokul	120	21,80	7,16	G.Arası	117,245	2	58,622	1,157	,316
	Lise	122	21,38	7,06	G.İçi	17580,195	347	50,663		
	Üniversite	108	22,78	7,12	Toplam	17697,440	349			
Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık Alt Boyutu	Ortaokul	120	14,32	5,63	G.Arası	73,989	2	36,994	,970	,380
	Lise	122	13,87	6,47	G.İçi	13230,471	347	38,128		
	Üniversite	108	15,00	6,40	Toplam	13304,460	349			

* $p<.05$

Tablodan anlaşılacağı gibi Başarısızlık,alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi İç içe geçme/ Bağımlılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibii Hastalık ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.29. Örneklem Grubunun Zedelenmiş Sınırlar Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Ayrıcalıklılık/ Yetersiz Özdenetim Alt Boyutu	Ortaokul	120	21,09	5,87	G.Arası	216,946	2	108,473	2,686	,070
	Lise	122	22,22	6,35	G.İçi	14012,482	347	40,382		
	Üniversite	108	23,02	6,85	Toplam	14229,429	349			

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.30. Örneklem Grubunun Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı Alt Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p
Onay Arayıcılık Alt Boyutu	Ortaokul	120	15,70	5,50	G.Arası	134,183	2	67,092	2,156	,117
	Lise	122	15,60	5,64	G.İçi	10797,305	347	31,116		
	Üniversite	108	16,99	5,58	Toplam	10931,489	349			
Kendini Feda Alt Boyutu	Ortaokul	120	26,00	4,32	G.Arası	16,573	2	8,287	,401	,670
	Lise	122	25,49	4,83	G.İçi	7179,141	347	20,689		
	Üniversite	108	25,82	4,45	Toplam	7195,714	349			

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi Onar Arayıcılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Kendini Feda alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.31.Örnekleme Grubunun Yüksek Standartlar Şema Alanı Alt Boyutlarının Eğitim Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) Analizi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	V Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	p	Post Hoc
Karamsarlık Alt Boyutu	Ortaokul	120	15,03	4,08	G.Arası	3,805	2	1,903	,114	,892	-
	Lise	122	15,19	4,20	G.İçi	5772,812	347	16,636			
	Üniversite	108	14,944	3,91	Toplam	5776,617	349				
Duyguları Bastırma Alt Boyutu	Ortaokul	120	12,02	4,11	G.Arası	6,241	2	3,120	,165	,848	-
	Lise	122	11,72	4,67	G.İçi	6546,116	347	18,865			
	Üniversite	108	11,77	4,19	Toplam	6552,357	349				
Cezalandırıcılık Alt Boyutu	Ortaokul	120	23,25	4,87	G.Arası	47,451	2	23,725	,857	,426	-
	Lise	122	22,65	5,66	G.İçi	9611,718	347	27,699			
	Üniversite	108	22,37	5,20	Toplam	9659,169	349				
Yüksek Standart Alt Boyutu	Ortaokul	120	11,34	3,62	G.Arası	82,275	2	41,137	3,241	,040*	
	Lise	122	10,79	3,42	G.İçi	4403,785	347	12,691			1>3
	Üniversite	108	10,13	3,64	Toplam	4486,060	349				

*p<.05

Tablodan anlaşılacağı gibi Karamsarlık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi Duyguları Bastırma alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablodan anlaşılacağı gibi kendini Cezalandırıcılık alt boyutu sıralamalar ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans(ANOVA) analizi sonucunda eğitim düzeyi gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Örnekleme grubun eğitim durumuna göre Yüksek Standart alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır [$F=3.241$, $p<.05$]. Ortaokul mezunlarında yüksek standart puanı en yüksektir. Post Hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olduğu saptanmıştır ($p=.598$). Yapılan Scheffe testi sonucunda ortaokul ile

üniversite mezunları arasında ortaokul mezunu olanların lehine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur($p < .05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Çocukluk çağı travmaları ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları artıkça, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Aile içindeki baskı unsurları da, genellikle erkeğin kadın üzerindeki hakimiyet sağlaması ve toplumsal kuralları belirleyen erkek egemen ideolojiye dayandığından kadına yönelik istismar eylemleri sadece fiziksel değil, cinsel, sözel, ekonomik ve psikolojik olarak da karşımıza çıkmaktadır.¹⁶⁸ Toplumun geneline bakıldığında erkek egemenliğinin kadın üstünde olumsuzlukları her alanda görülmektedir. Dolayısıyla aile içinde de bu durumların yaşandığını rahatlıkla düşünebiliriz. Kadının gerek ekonomik anlamda gerek sosyal anlamda özgürlüğünün erkeğe göre daha kısıtlı olduğunu düşünecek olursak bu durum kadının erkeğe bir anlamda bağlı olmasına yol açmaktadır ki bu da erkeğin egemenliğini sürdürmesine sebep olmaktadır denilebilir.

Duygusal ihmal ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal ihmal artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Duygusal ihmal ile evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal ihmal artıkça, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Fiziksel ihmal puanı ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel ihmal artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Fiziksel ihmal ile evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel ihmal artıkça, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Fiziksel istismar ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel istismar artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Fiziksel istismar ile kadın cinsiyet alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel istismar artıkça, kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır. Fiziksel istismar ile evlilikte cinsiyet alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel istismar artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Fiziksel istismar ile geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel istismar artıkça, geleneksel cinsiyet

¹⁶⁸Yasemin Günay vd., *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Olguları: Adli Tıp Uygulaması Çerçevesinde Bir Değerlendirme*, Journal of Forensic Medicine, 12(1-2-3-4), 1996, s.69-79.

rolleri artmaktadır. Fiziksel istismar ile erkek cinsiyet rolleri alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel istismar artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. Avusturya'da 1985'te görülen 1500 boşanma davasının % 59'unda kadına yönelik şiddet, boşanma nedenlerinin başında gelmektedir.¹⁶⁹ Geçmişten günümüze erkeğin egemenliğinin sürmesi kadına yönelik şiddet ve istismarı da beraberinde getirmiştir. Öyle ki günümüzde kadın cinayetlerinin bu denli çok olmasının altında da yine erkek egemen zihniyetinin yattığını düşünebiliriz. Günümüz toplumlarında her ne kadar kadın hak ve özgürlükleri önemsenmeye çalışılsa da bir çok toplumda yetersiz olduğunu söyleyebiliriz.

Duygusal istismar ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal istismar artıkça eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Duygusal istismar ile geleneksel cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal istismar artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Cinsel istismar ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsel istismar artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Cinsel istismar puanı ile evlilikte cinsiyet alt boyutu puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsel istismar artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri artmaktadır. Cinsel istismar ile geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsel istismar artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Cinsel istismar ile erkek cinsiyet rolleri alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsel istismar artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. İngiltere'de ise evli kadınların % 15'i eşinin cinsel istismarına maruz kalmaktadır. Miami'de yapılan bir çalışmada 46 evli kadının %40'nın eşlerinden psikolojik veya fiziksel kötü muamele gördükleri, %3'ünün istemedikleri cinsel ilişkiye zorlandıkları bildirilmiştir.¹⁷⁰ Sözen ve arkadaşlarına göre aile içi istismar, bireyler arası kültürel, ekonomik ve sosyal değişimler göstermekle birlikte genellikle erkeğin kadın üzerinde hakimiyet sağlama ve toplumsal kuralları belirleyen erkek egemen ideolojiye dayandığından, yoğun olarak kadına yönelik çeşitli istismar davranışları şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹⁷¹ Kılınç ve arkadaşları yaptıkları çalışmada fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda ortaya çıkan ortopedik travmalar ve şiddet algısının toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı bakımından değerlendirilmesi ve bazı değişkenler açısından irdelenmesi amaçlanmaktadır.

¹⁶⁹ Şevki Sözen, *Cinsellik, toplum ve şiddet*, Efe Matbaacılık, İstanbul, 1999, s.57

¹⁷⁰ Panagiota Caralis ve Regina Musialowski, *Women's experiences with domestic violence and their attitudes and expectations regarding medical care of abuse victims*, Southern medical journal, 90(11), 1997, s.1075-1080.

¹⁷¹ Mehmet Şevki Sözen vd., *Aile içi bir istismar olgusu*, The Bulletin of Legal Medicine, 4(3), 1999, s.109-112.

Araştırmanın bulgularına göre şiddet mağduru olan kadınların fiziksel olarak ciddi travmalar yaşadığı, ortopedik açıdan kısa ve uzun vadeli tedavi gördüğü saptanmıştır.¹⁷² Kız çocukları ve kadınların aile içinde, sokakta, okulda ve iş hayatında farklı biçimlerde ve yoğunlukta maruz kaldığı şiddet, kız çocuklarının okuyamamasından, kadınların toplumsal hayata etkin katılamamalarına, istenmeyen evliliklere, sakatlıklardan, ölümlere kadar çok farklı boyutlarda sorunları da beraberinde getirmektedir.¹⁷³ Aile içinde ve toplumun genelinde kadına yüklenen rollerden dolayı özellikle evli kadınların eşleri tarafından maruz kaldıkları istismar, cinsel taciz gibi olayların gerçek dışı değerlendirilmesine sebep olabilmektedir. Çünkü kadının rolü eşini her şekilde mutlu etmesi gerektiği şeklinde lanse edilmektedir genellikle. Oysa ki nerdeyse hiçbir yazılı kanunda böyle bir ayırıcı hak belirtilmemişken sadece toplumun normlarından dolayı kadın, çoğu zaman bu görevi istemese de üstelemek zorunda bırakılmıştır, aksi taktirde barınmadan can güvenliğine kadar hiçbir güvencesinin olmadığını düşünmektedir ki yanlış bir düşünce olmadığını söyleyebiliriz.

Duygusal yoksunluk ile çocukluk çağı travmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Duygusal yoksunluk ile duygusal ihmal arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Duygusal yoksunluk ile fiziksel ihmal arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, fiziksel ihmal artmaktadır. Duygusal yoksunluk ile fiziksel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal Yoksunluk artıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Duygusal yoksunluk ile duygusal istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, duygusal istismar artmaktadır. Duygusal yoksunluk ile cinsel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, cinsel istismar artmaktadır. Duyguları bastırma ile cinsel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duyguları bastırma artıkça, cinsel istismar artmaktadır. Onay arayıcılık ile çocukluk çağı travmaları toplam arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Onay arayıcılık ile duygusal ihmal arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Onay arayıcılık ile Fiziksel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık

¹⁷² Bülent Kılıç vd., *Fiziksel Şiddet Gören Kadınlarda Ortopedik Travmalar Ve Şiddete Uğrayan Kadınların Şiddet Algısının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kavramı Açısından Uygulamalı Bir Örneği*, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 41(1), 2014, s.1.

¹⁷³Ayşe Gül Altınay ve Yeşim Arat, *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*, İstanbul, 2007, s.15-46.

artıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ile çocukluk çağı travmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, çocukluk çağı travmaları artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ile duygusal ihmal arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, duygusal ihmal artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ile fiziksel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, fiziksel istismar artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim ile cinsel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, cinsel istismar artmaktadır. Hastalık ve tehditler karşısında dayanıksızlık ile fiziksel ihmal arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Hastalık ve tehditler karşısında dayanıksızlık artıkça, fiziksel ihmal artmaktadır. Güler ve Gümüş yaptıkları çalışmada erken dönem uyumsuz şemaların yordayıcısı olarak çocukluk çağı travmalarının incelenmesini amaçlamışlardır. Çocukluk çağı travmaları artıkça başarısızlık, iç içe geçme/ bağımlılık, ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artmaktadır. Ayrıca duygusal istismar ile duygusal yoksunluk, başarısızlık, sosyal izolasyon, duyguları bastırma, iç içe geçme/ bağımlılık, ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Fiziksel İstismar ile başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon, onay arayıcılık, iç içe geçme/ bağımlılık, kendini feda, terk edilme, cezalandırıcılık, kusurluluk, hastalık ve tehditler karşısında dayanıksızlık, duygusal yoksunluk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.¹⁷⁴ Şemaların kökeninde kişilerin çocukluk çağlarında ailesi ve yakın çevresinden maruz kaldığı travmatik yaşantılar, erişkinlik döneminde bağlanma ve özerklik gibi şemaların meydana gelmesinde etkili olmaktadır.¹⁷⁵ İhmal ve istismar yaşantılarının erken dönem uyum bozucu şemaların meydana gelmesinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.¹⁷⁶ Specht ve arkadaşları borderline kişilik bozukluğu ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre çocuk döneminde ki travmatik yaşantıların şemaların oluşmasında etkili olduğu sonucu görülmektedir.¹⁷⁷ Wright ve arkadaşları duygusal yoksunluğun sebepleri üzerinde yaptıkları araştırmada çocukluk çağındaki ihmal ve istismarların kişilerde erken dönem uyumsuz şemaların oluşmasında etmen olduğu

¹⁷⁴ Kahraman Güler ve Zeynep Gümüş, *Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Travmalarının İncelenmesi*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(81), 2018, s.379-398.

¹⁷⁵ Emine Gül Kapçı ve Zeynep Hamamcı, *Aile işlevi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*, Klinik Psikiyatri, 13(3), 2010, s.127-136.

¹⁷⁶ Lata McGinn vd., *The relationship between parenting style, cognitive style, and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style?*, Cognitive Therapy and Research, 29(2), 2005, s.219-242.

¹⁷⁷ Matt Specht vd., *Schemas and borderline personality disorder symptoms in incarcerated women*, Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 40(2), 2009, s.256-264.

görülmektedir.¹⁷⁸ Çakır ve arkadaşları yaptıkları araştırmada cinsel istismara uğrayan kadınların travma sonrası stres bozukluğu, majör depresif bozuklukluğu sonucunda oluşan şemalarının saptanması ve sonrasında travma sonrası stres bozukluğu oluşmayan kadın katılımcıların majör depresif bozukluğu ile erken dönem uyum bozucu şemaların karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre majör depresif bozukluğu ile travma sonrası stres bozukluğu olan katılımcıların başarısızlık, dayanıksızlık ve boyun eğcilik şema puanları sadece majör depresif bozukluğu olan katılımcılara oranla anlamlı düzeyde daha olumsuz olduğu görülmektedir.¹⁷⁹ Şemalar, çocukluk ve ergenlik döneminde temel ihtiyaçların doğru bir biçimde giderilmemesi sonucunda ortaya çıkmasının yanı sıra, yetişkinlikte de temel ihtiyaçların doğru bir şekilde giderilmesine engel olmaktadır denilebilir. Dolayısıyla çocukluk dönemindeki travmaların uyum bozucu şemaların oluşmasında oldukça etkili olduğunu ve bu travmaların yetişkinlikte izlerini sürdürmesinin kaçınılmaz olduğunu söyleyebiliriz.

Duygusal yoksunluk alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolü arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolü azalmaktadır. Duygusal yoksunluk alt boyutu ile evlilikte cinsiyet rolü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, evlilikte cinsiyet rolü artmaktadır. Duygusal yoksunluk alt boyutu ile geleneksel cinsiyet rolü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, geleneksel cinsiyet rolü artmaktadır. Duygusal yoksunluk alt boyutu ile erkek cinsiyet rolü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal yoksunluk artıkça, erkek cinsiyet rolü artmaktadır. Başarısızlık alt boyutu puanı ile erkek cinsiyet rolü puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Başarısızlık artıkça, erkek cinsiyet rolü artmaktadır. Karamsarlık alt boyutu puanı ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Karamsarlık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Duyguları bastırma alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Duyguları bastırma artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Onay arayıcılık alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Onay arayıcılık alt boyutu ile evlilikteki cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, evlilikte cinsiyet rolleri

¹⁷⁸Margaret O'Dougherty Wright vd., *Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas*, Child abuse & neglect, 33(1), 2009, s.59-68.

¹⁷⁹ Zehra Çakır, *Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s.14 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

artmaktadır. Onay arayıcılık alt boyutu ile geleneksel cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, geleneksel cinsiyet rolleri artmaktadır. Onay arayıcılık alt boyutu ile erkek cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Onay arayıcılık artıkça, erkek cinsiyet rolleri artmaktadır. İç içe geçme/bağımlılık alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. İç içe geçme/bağımlılık artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri artmaktadır. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim alt boyutu ile kadın cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıcalıklılık/ yetersiz özdenetim artıkça, Kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır. Kendini feda alt boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kendini feda artıkça, eşitlikçi cinsiyet rolleri azalmaktadır. Terk edilme alt boyutu ile kadın cinsiyet rolleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Terk edilme artıkça, kadın cinsiyet rolleri azalmaktadır.

Eşitlikçi cinsiyet roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışmayanlarda eşitlikçi cinsiyet rolü çalışanlara göre yüksektir. Evlilikte cinsiyet roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda evlilikte cinsiyet rolü çalışmayanlarda daha yüksektir. Geleneksel cinsiyet roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda geleneksel cinsiyet rolü çalışmayanlardan daha yüksektir. Erkek cinsiyet roller alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda erkek cinsiyet rolü çalışmayanlarda daha yüksektir. Sosyal izolasyon alt boyutunun çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda sosyal izolasyon çalışmayanlardan daha yüksektir. Sosyal izolasyon şemasını oluşturan etkenlerden biri çevresi tarafından sürekli eleştirilmek ve bundan dolayı kendini o gruba ait hissedememe olarak açıklanabilir. Palaz ve arkadaşları yaptıkları çalışmada iş yerindeki psikolojik taciz olaylarını araştırmış ve çalışanların en fazla karşılaştıkları olumsuz davranışlar itibara yönelik saldırılardır; başkalarının yanında küçük düşürme, alay etme, sürekli eleştirilme vb. gibi. Bunu kendini gösterme ve iletişime yönelik saldırılar ve yaşam kalitesi ve mesleğe yönelik saldırılar olduğu sonucunu elde etmişlerdir.¹⁸⁰ Ayrıca Leymann Psikolojik taciz, işyerinde diğer çalışanlar veya işverenler tarafından tekrarlanan saldırılar şeklinde uygulanan bir çeşit psikolojik terör olup, buna maruz kalan kişinin saygısız ve zararlı bir davranışın hedefi olmasıyla başlayan bir süreçtir. Bu süreçte,

¹⁸⁰ Palaz vd., a.g.e., s.41-58.

bir çalışana diğer çalışanlar ya da üstü tarafından, basit şakalar, alay etmeler, sürekli eleştiri, tehdit, komplo, görmemezlikten gelme ve aleni iftiraya kadar giden bir takım yöntemlerle sistematik olarak eziyet edilmesi, onun baskı altına alınıp, sindirilmesi, yıldırılması söz konusu olduğunu savunmaktadır.¹⁸¹ Bireyler gruplara dahil olabilmek ve kabul görmek için bir çok davranışta bulunabilmektedir ve aynı zamanda başkalarını küçük düşürerek kendisinin yükseleceği inancından dolayı diğer kişileri kıran ve küçük düşüren davranışlarda bulunabilmektedirler. Toplumun ve sistemin dayatmasıyla beraber başka kişileri basamak olarak gören bireyler bu kişileri hem küçük düşürüp üstün olduğunu hissetmek hem de gruptan dışlanmamak adına sergiledikleri bu davranışlarla sosyal izolasyon şemasının aşırı telafisini yapmış olduğu söylenebilir.

Çocukluk çağı travmaları toplam puanı çalışma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışanlarda çocukluk çağı travmaları çalışmayanlarda daha yüksektir. Solmuş yaptığı araştırmada çalışanların iş yaşamlarında karşılaştıkları saldırganlık, şiddet, cinsel taciz ve duygusal zorbalığını incelemiştir. araştırma sonuçlarına göre çalışanların cinsel istismar, taciz ve duygusal zorbalık gibi kişilerde travma oluşturabilecek olaylara maruz kaldıkları görülmektedir.¹⁸² Yapılan bir diğer çalışmada Palaz ve arkadaşları çalışma durumuna göre psikolojik şiddeti araştırmış ve çalışanların yöneticilerden ve iş arkadaşlarından psikolojik tacize maruz kaldıkları sonucunu elde etmişlerdir.¹⁸³

Eğitim düzeyine göre evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında evlilikte cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında geleneksel cinsiyet rolleri puanı en yüksektir. Özaydınlık yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine göre kadın ve eğitimi araştırmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadının eğitim düzeyi ve toplum ile ilgili istatistikler arasında ilişki kurularak bazı çıkarımlara ulaşılmıştır. Bu çıkarımlara göre, Türkiye’de kız çocuklarının doğumdan itibaren erkek çocuklarına oranla daha dezavantajlı olduğu ve bunun pek çok alanda kendini gösterdiği

¹⁸¹ Heinz Leymann, *Mobbing and psychological terror at workplaces*, Violence and victims, 5(2), 1990, s.119-126.

¹⁸² Tarık Solmuş, *İş yaşamında travmalar: Cinsel taciz ve duygusal zorbalık/taciz*, ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 7(2), 2005, s.1-14.

¹⁸³ Serap Palaz vd., *İş Yerinde Psikolojik Taciz (mobbing) Davranışları Üzerine bir Araştırma: Bandırma Örneği*, ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 10(4), 2008, s.41-58.

anlaşılmıştır.¹⁸⁴ Kılıç ve Tanman çalışmalarında, Türkiye'deki ilköğretim okullarında fırsat eşitsizliği sorunu olduğunu, bu sorunun, çocukların (özellikle kız çocuklarının) okula gitme oranlarında, okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayılarında kendini gösterdiğini ve bu sorunların giderilmesi için çalışmaların yoğun şekilde devam etmesi gerektiğini belirtilmektedir. Kız çocuklarının okula başlama ve devam etmeleri için okullaşma oranlarının düşük olduğu bölgelerde yaptırımlar artırılmalı ve düzenli olarak denetlenmelidir.¹⁸⁵

Eğitim düzeyine göre duygusal ihmal alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında duygusal ihmal puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre Fiziksel İstismar alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında fiziksel istismar puanı en yüksektir. Örsel ve arkadaşları psikiyatri örnekleminde hastaların çocukluk çağında duygusal, fiziksel, cinsel istismara uğramış olma sıklıkları ve risk etkenlerinin araştırılarak tanı gruplarına göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Cinsel istismar olduğunu belirten grupta alkol-madde kullanımı/bağımlılığı, intihar girişim oranları istatistiksel olarak yüksektir. Ailesel risk etkenleri olarak, düşük anne-baba eğitimi, anne-baba arasında şiddetin olduğu ailelerde ve çocukluk döneminde anne-babalardan göç, boşanma, eğitim gibi nedenlerle uzun süre ayrı kaldığını bildiren grupta istismar oranları istatistiksel olarak yüksek saptanmıştır.¹⁸⁶ Gelişmekte olan ülkeler ve özellikle de çocuklar ruhsal örseleyici yaşantılara çok daha yoğun olarak maruz kalmaktadırlar. Savaş, doğal afet, fakirlik, eğitimsizlik, trafik kazaları, salgın hastalıklar, göç, politik ya da dinsel terör, toplumsal şiddet gibi istismar kavramı dışında kalan travmatik yaşantılar neredeyse bütünüyle Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeleri etkilemektedir.¹⁸⁷

Eğitim durumuna göre yüksek standart alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ortaokul mezunlarında yüksek standart puanı en yüksektir. Eğitim düzeyine göre Kusurluluk alt boyutu anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunlarında kusurluluk şemaları puanı en yüksektir. Aileler ya da çocuğun temel bakımından sorumlu olan bireyler çocuğu yetiştirirken, çocuğun gelişimini engelleyecek ya da duraksatacak, sağlığına ve yaşamına zarar verecek davranışlarda bulunabilmektedirler. Bu davranışlar, bazen çocuğun benlik algısına

¹⁸⁴ Kevser Özyaydınlık, *Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye'de kadın ve eğitim*, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 33, 2014, s.93-112.

¹⁸⁵ Elife Doğan Kılıç ve Serkan Tanman, *İlköğretim okullarında eğitimde fırsat eşitsizliği*, Üniversite ve Toplum: Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi. 2 (9), 2014.

¹⁸⁶ Sibel Örsel vd., *Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi*, Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 12(2), 2011, s.130-136.

¹⁸⁷ Salih Zoroglu vd., *Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları*, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(2), 2001, s.69.

ve gelişimine zarar veren saldırılar ya da cezalar gibi duygusal, fiziksel ve cinsel istismar şeklinde gerçekleşirken; bazen de temel fiziksel (beslenme, güvenlik/korunma, eğitim ve sağlık) ve duygusal (sevgi, şefkat, destek ve ilgi) ihtiyaçlarını karşılamama gibi ihmal şeklinde gerçekleşebilmektedir.^{188 189}

¹⁸⁸ Danya Glaser, *Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework*, Child abuse & neglect, 26(6-7), 2002, s.697-714.

¹⁸⁹ Etienne Krug vd., *The world report on violence and health*, The lancet, 360(9339), 2002, s.1083-1088.

ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmanın amacı kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleriyle çocukluk çağı travmaları ve erken dönem uyum bozucu şemalarının arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Toplumsal cinsiyet rolleri son dönemde daha popüler araştırmaya ihtiyaç duyulan bir araştırma haline gelmiştir.

Yapılan bu çalışmanın kısıtlılıkları olduğu için yapılacak diğer çalışmalarda örneklem grubu cinsiyet belirtmeden çalışmalar yapılabilir. Ayrıca çalışmanın evreni sadece İstanbul ilindeki kadınları kapsamaktadır. Yapılacak bundan sonraki çalışmalar da daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılması ve araştırma evreni ve örneklem grubunun daha geniş tutulması konuya dair daha kapsamlı bir bilgiyi sunabilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için özellikle eğitim kurumlarında ve sivil toplum örgütlerinde bu konuya dair daha çok çalışma yapılması ve çözüm üretilmesi toplumun refahı için daha faydalı olacaktır.

Özellikle aile içindeki farkındalığı, eşler arasındaki haksızlığı ve görev dağılımını daha adil kılması adına cinsiyet rollerinin eşitliği önem taşımaktadır. Bu çalışma sonucunda çocukluk çağı travmalarının şemaların oluşmasında etkiye bulunduğu görülmüş ve bu nedenle çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte temel ihtiyaçları karşılamada engel oluşturmaması için zamanında müdahalede bulunulması ve çocuklukta travmaya neden olacak davranış ve tutumlar hakkında daha çok bilgilendirilme yapılması ve bu davranış ve tutumlardan gerek toplumsal olarak gerekse ailelerin özellikle kaçınması son derece önemlidir.

Bu çalışma boyunca yaptığım araştırmalarda ülkemizde uyum bozucu şemalar konusunda yeterli araştırma ve yerli kaynak olmadığını görmüş olup, özellikle bu alanda daha çok araştırma yapılması ve kaynak üretilmesi ülkemizde şema terapinin öğrenilip, uygulanması açısından son derece önem arz ettiği gibi, bu çalışma da bundan sonraki çalışmalara bu anlamda hem kaynak olması hem de yol gösterici olması açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- DOĞRAMACI Emel, Türkiye'de kadının dünü ve bugünü, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992.
- EYÜBOĞLU Ayşe, ÖZER Sema, TUFAN Hülya, Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları, KSSGM, Ankara, 2004
- GORDON Marshall, Sosyoloji Sözlüğü, Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1998.
- HELGESON Vicki, The Psychology of Gender, Pearson Education, Inc, New Jersey, 2001.
- HERMAN Judith Lewis, Travma ve İyileşme: şiddetin sonuçları ev içi istismardan siyasi teröre, 3. Basım, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2007
- ÖZBAY Yaşar, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi: Kuram-Araştırma, Öğreti Yayınları, Ankara, 2004.
- POLAT Oğuz, Çocuk ve Şiddet, Der Yayınları; İstanbul, 2001.
- POLAT Oğuz, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı; 1 Tanımlar, Seçkin Yayın Evi, Ankara, 2007.
- RAFAELİ Eshkol, DAVID Bernstein, YOUNG Jeffrey, Schema therapy: Distinctive features, London: Routledge, 2001.
- SADOCK Benjamin ve SADOCK Virginia A., Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry, 10. Basım, Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry, Lippincott Williams & Wilkins, New York, 2011.
- SEGAL Lynne, Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler, çev. Volkan Ersoy, Ayrıntı Yayıncılık, İstanbul, 1992.
- STAGGENBORG Suzanne, Gender, family and social movements, Pine Forge Pres, California, 1998.
- TERR Lenore, Childhood traumas, Psycho-traumatology. Springer, Boston, MA, 1995.
- TOPÇU Sedat, Silinmeyen izler: çocuk, genç ve engellilerin istismar ve ihmali, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2009.
- TUNALIGİL Baha, Kırsal Kesimde Kadın, Cumhuriyet-Siyaset Etki, 1984.
- TÜRKER Alkan, Kadın-Erkek Eşitsizliği Sorunu, 100.Doğum Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981.

YAŞIN Dökmen, Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2017.

YAZGAN İnanç Banu, Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi, Nobel Kitabevi, Adana, 2004.

YOUNG Jeffrey, Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach. Sarasota, FL: Professional Resource Press, 1990.

YOUNG Jeffrey, Schema Therapy: A practitioner's guide. New York, London: The Guildford Press, 2003.

MAKALELER

AKTEPE Evrim, Çocukluk çağı cinsel istismarı, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1(2), 2009.

AKÜNAL Zülal Okan, Dil ve Cinsiyet, Çukurova Üniversitesi Dergisi, 5(5), 1998.

ALİCE Eagly ve BLAİR T. Johnson, Gender and leadership style: A meta-analysis, Psychological bulletin, 108(2), 1990.

ANSELMİ, Dinna L., LAW, Anne L., Gender Identity Development, ANSELMİ, D. L./LAW, A. L. (eds.), Questions of Gender: Perspektif and Paradoxes (A Division of The McGraw-Hill Companies, 1998.

ARAL Neriman ve GÜRİSOY Figen, Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı, Milli Eğitim Dergisi, 151(5), 2001.

ATTANAPOLA Chamila, Changing gender roles and health impacts among female workers in export-processing industries in Sri Lanka, Social science & medicine, 58(11), 2004.

BEİTCHMAN Joseph, ZUCKER Kenneth J, A review of the long-term effects of child sexual abuse, Child abuse & neglect, 16(1), 1992.

BEM Sandra, Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration Nebraska symposium on motivation, Vol. 32. 1985.

BİLİR Şule, 4–12 Yaşları Arasında 16.100 Çocukta Örselenme Durumları İle İlgili Bir İnceleme, Çocuk istismarı ve ihmal, çocukların kötü muameleden korunması, 1991.

BİÇER Ümit, KARA Bülent, GÖKALP Ayşe Sevim, Çocuk istismarı, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47(2), 2004.

BORNSTEİN Brian, KAPLAN Debra IL., Child abuse in the eyes of the beholder: Lay perceptions of child sexual and physical abuse, Child Abuse & Neglect, 31(4), 2007.

BROWNE Caroline ve WINKELMAN Cecelia, The effect of childhood trauma on later psychological adjustment, *Journal of Interpersonal Violence*, 22(6), 2007.

BUSS David, Psychological sex differences: Origins through sexual selection, 1995, s.164.

BUSSEY Kay ve BANDURA Albert, Social cognitive theory of gender development and differentiation, *Psychological review*, 106(4), 1999.

CHILD Welfare, Information Gateway, What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms, Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau, 2013.

CHU James, Memories of childhood abuse: Dissociation, amnesia, and corroboration, *American Journal of Psychiatry*, 156(5), 1999.

CLEM Brooks ve CATHERINE Bolzendahl The transformation of US gender role attitudes: Cohort replacement, social-structural change, and ideological learning, *Social Science Research*, 33(1), 2004.

COŞKUN Anahit ve GÖKDEMİREL Sevgi, Toplumsal yaşamın cinsiyet rollerine etkisi, *Şişli Etfal Hastanesi Dergisi*, 1 (3-4), 1997.

ÇELİKKALELİ Öner ve AVCI Raşit, Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi, *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), 2016.

ÇETİN KAYA Kodan, Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Nesne*, 1(2), 2003.

DAVIS Joanne ve PETRETIĆ Jackson Patricia, The impact of child sexual abuse on adult interpersonal functioning: A review and synthesis of the empirical literature, *Aggression and violent behavior*, 5(3), 2000.

DESMOND Runyan, Child abuse and neglect by parents and other caregivers, *World Report on Violence and Health*, World Health Organization, Geneva, 2002.

DİEKMAN Amanda, Goodfriend Wind, Goodwin Stephanie, Dynamic stereotypes of power: Perceived change and stability in gender hierarchies, *Sex Roles*, 50.3-4, 2004.

DİNG Huisi, Moderating and mediating effects of resilience between childhood trauma and depressive symptoms in Chinese children, *Journal of affective disorders*, 21(1), 2017.

DİNLEYİCİ Meltem ve DAĞLI Figen Şahin, Duygusal İhmal, İstismar Ve Çocuk Hekiminin Rolü/Emotional Abuse, Neglect And The Role Of Pediatrician, *Osmangazi Journal Of Medicine*, 38, 2016.

ELLASON Joan ve ROSS Colin, Childhood trauma and psychiatric symptoms, *Psychological Reports*, 80(2), 1997.

FRANZOİ Stephen, *Social Psychology*, Dubuque, IA: Brown ve Benchmark, 1996.

GEORGE Brown ve BRADLEY Anderson, Psychiatric morbidity in adult inpatients with childhood histories of sexual and physical abuse, *American journal of Psychiatry*, 148(1), 1991, s.55-61.

GLASER Danya, Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework, *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 2002.

GÜL Pınar, Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2008.

GÜLDÜ Özgür ve KART Müge Ersoy, Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), 2009.

GÜLER Nuran, UZUN Sultan, BOZTAŞ Zeynep, AYDOĞAN Sevinç, Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 2002.

GÜLTEKİN Gülümser ve CANTÜRK Gürol, Ebeveynlerin Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışları, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2), 2004.

GÜMÜŞOĞLU Firdevs, Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet, *Toplum ve Demokrasi Dergisi* 2(4), 2014.

HEİM Christine ve NEMEROFF Charles, The role of childhood trauma in the neurobiology of mood and anxiety disorders: preclinical and clinical studies, *Biological psychiatry*, 49(12), 2001.

İNANÇ Necmeddin ve ÜSTÜNSÖZ Ayfer, Kadın, güç ve hemşirelik, *Hemşirelik Forumu*, 1 (2), 1998.

JACOBI Gert, Child abuse and neglect: diagnosis and management, *Deutsches Arzteblatt International*, 107(13), 2010.

KAHRAMAN DİNÇ Selma, Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3 (1), 2010.

KAPLAN Sandra, Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect, *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1999.

KELLY Joan, Parents with Enduring Child Disputes: Multiple Pathways to Enduring Disputes, *Journal of Family Studies*, 9(1), 2003.

KIRMAN Mehmet Ali, Din sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, Rağbet Yayınları, İstanbul 2004, s.231.

KIZILASLAN İrem ve DİKTAŞ İnan Öner, The Role of University Education in Changing the Gender Role Perceptions of Turkish ELT Student Teachers, *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(2), 2011.

MARTİN Andrés Lewis's, child and adolescent psychiatry, a comprehensive textbook, Lippincott Williams & Wilkins, 2007.

OVAYOLU Nimet, Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 2007.

ÖZÇATAL Elif Özlem, Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 2011.

PINAR Gül, Taşkın Lale, Eroğlu Kafiye, Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları, *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 2008.

PRATTO Felicia, STALLWORTH Lisa M, Jim Sidanius, The gender gap: Differences in political attitudes and social dominance orientation, *British journal of social psychology*, 36(1), 1997.

ROSE Susan ve WILLIAM Meezan, Child neglect: A study of the perceptions of mothers and child welfare workers, *Children and Youth Services Review*, 17(4), 1995.

SANCAR-ÜŞÜR Serpil, Siyasal Yaşam ve Kadınlara Destek Politikaları, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997.

SANDRA Kaplan, Physical abuse and neglect, In: Lewis M(editor) *Child and Adolescent Psychiatry. A Comprehensive Textbook. Second ed.* Baltimore Williams & Wilkins, 2002, s.1208-1215.

SEZGİN Ufuk, Prostitution in Five Countries: Violence and Post- Traumatic Stress Disorder, *Feminism Psychology*, 8(4), 1998.

SOYGÜT Gonca, KARAOSMANOĞLU Alp, ÇAKIR Zehra, Assessment of early maladaptive schemas: A psychometric study of the Turkish young schema question nareshort form-3, *Turkish J Psychiatry* 20, 2003.

ŞAR Vedat, Kötüye Kullanım ve İhmalle İlişkili Sorunlar, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998.

ŞAR Vedat, ÖZTÜRK Erdinç, İKİ KARDEŞ Eda, Validity and reliability of the Turkish version of Childhood Trauma Questionnaire, *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 2012.

ŞİMŞEK Filiz, Çocuk istismarına disiplin penceresinden bakış, Adli Bilimler Dergisi, 3(1), 2004.

TANER Yasemin ve GÖKLER Bahar, Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri, Acta Medica, 35(2), 2004.

TAŞÇI Emel ve SARUHAN Aynur, Cinsiyetin HIV/AIDS üzerine etkileri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 4 (1), 2007.

TEMEL Ayşen, YAKIN Mehmet, MİSCİ Sema, Örgütsel cinsiyetlerin örgütsel davranışa yansımaları, Yönetim ve Ekonomi, 13(1), 2006.

TERR Lenore, Chowchilla revisited: the effects of psychic trauma four years after a school-bus kidnapping, Annual Progress in Child Psychiatry & Child Development, 1984.

TERZİOĞLU Füsün ve TAŞKIN Lale, Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12 (2), 2008.

TOPBAŞ Murat, İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3(4), 2004.

TRINCAS Roberta, OTTAVIANI Cristina, COUYOUMDJIAN Alessandro, Specific dysphoric symptoms are predicted by early maladaptive schemas, The scientific world journal, 2014.

TURHAN Ebru, Birinci Basamakta Çocuk İstismarı Ve Önlenmesi, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 15(9), 2006.

VAN Der Kolk Bassel ve GREENBERG Martim, The Psychobiology of the trauma response: Hyperarousal, constriction and addiction to traumatic reexposure, In Psychological Trauma. Washington DC: American Psychiatric press 1987.

VEFİKULUÇAY Duygu, ZEYNELOĞLU Sezen, S. Kocaöz Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14(2), 2007.

WORLD Health Organization, Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, Geneva, 1999.

YANIK Medaim ve ÖZMEN Mine, Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Hastalarda Çocukluk Çağı Kötüye Kullanım/İhmal Yaşantıları İle İntihar, Kendine Fiziksel Zarar Verme Ve Dissosiyatif Belirtiler Arasındaki İlişki, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3(3) 2002.

YILMAZ Duygu, ZEYNEOĞLU Sezen, S.Kocaöz, Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6 (1), 2009.

YURDAKÖK Kadriye ve İNCE Osman Tolga, Duygusal istismar ve ihmal, Katkı Pediatri Dergisi, 32(4), 2010.

ZEYNELOĞLU Sezen ve TERZİOĞLU Füsün, Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 40.2, 2011

ZEYTİNOĞLU Sezen, Sağlık, sosyal hizmet, hukuk ve eğitim alanlarında çalışanların, Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmali sorunu ile ilgili görüşleri, Çocuk istismarı ve ihmali, 1991.

ZOROĞLU Salih, Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(2), 2001.

YİĞİT İbrahim ve ÇELİK Cihat, İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi, Türk Psikoloji Yazıları, 2016,

TEZLER

ÇAKIR Zehra, Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2007, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).**

GİRGİNER Haluk Uğur, Türk Toplumunda Cinsiyet Rollerini Algı, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1994 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).**

EKLER

Ek-A: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcılar;

Aşağıda sizi tanımamıza yönelik bazı sorular bulunmaktadır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Test üzerinde kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu nedenle her soru için mümkün olduğunuzca samimi bir şekilde size uyan cevabı işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi cevaplandığından emin olun. Katılımınız için teşekkür ederim.

Çalışmaya katılmayı onaylıyorum. evet hayır

1. Kaç yaşındasınız?

18-25 26-30 30-35 35-40 40 ve üzeri

2. Çalışma durumunuz nedir? () Çalışmıyorum () Çalışıyorum

3. Maddi gelirinizden memnun musunuz? Evet Hayır4. Bilinen bir rahatsızlığınız var mı (bedensel ya da tıbbi)? Evet Hayır5. Herhangi bir dine inanır mısınız? Evet Hayır

6. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

7. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

8. Eğitim durumunuz nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans(Uzman statüsü) ve üzeri

9. Medeni haliniz? Evli Bekar diğer.....

10. Eşinizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans(Uzman statüsü) ve üzeri

11. Anneniz yaşıyor mu? Evet Hayır ise (Ölüm Yılı.....)12. Babanız yaşıyor mu? Evet Hayır ise (Ölüm Yılı.....)

13. Babanızın bilinen bir rahatsızlığı var mı (bedensel ya da tıbbi)?

Evet Hayır

14. Annenizin bilinen bir rahatsızlığı var mı (bedensel ya da tıbbi)?

Evet Hayır

15. Ailenizden hiç şiddet gördünüz mü? Evet Hayır16. Herhangi bir kaza veya yaralanma olayı yaşadınız mı? Evet Hayır

Ek: B Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği	1	2	3	4	5
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğın evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğın yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğın karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğın en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğın maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğın öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğın evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğın yaşı kadından büyük olmalıdır.					

Ek: C Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisinde işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır. Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailedekiler bana "salak", "beceriksiz" ya da "tipsiz" gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevdiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8.Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9.Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11.Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu. 1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13.Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14.Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16.Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19.Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK:D Young Şema Ölçeği

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olamadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin. Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta

iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın. 1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

- 1- Benim için tamamıyla yanlış
- 2- Benim için büyük ölçüde yanlış
- 3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
- 4- Benim için orta derecede doğru
- 5- Benim için çoğunlukla doğru
- 6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. _____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
2. _____ Beni terkedeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
3. _____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum
4. _____ Uyumsuzum.
5. _____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
6. _____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum
7. _____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
8. _____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
9. _____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşitlarım kadar, başaramadım.
10. _____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.
11. _____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
12. _____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).
13. _____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.
14. _____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana "hayır" denilmesini çok zor kabullenirim.

15. _____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.
16. _____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyıp olmak beni değerli yapar.
17. _____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. _____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. _____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. _____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. _____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakmam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. _____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. _____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. _____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. _____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. _____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hissediyorum.
27. _____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. _____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hissediyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. _____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. _____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. _____ En iyisini yapmalıyım, "yeterince iyi" ile yetinemem.
32. _____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. _____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. _____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. _____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. _____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özürü yoktur.
37. _____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. _____ Yakınlarımdan beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. _____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. _____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. _____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.
42. _____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.

43. _____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. _____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. _____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hisseder veya suçluluk duyarız
46. _____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. _____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. _____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. _____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. _____ İsteddiğimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. _____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım
52. _____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissederim.
53. _____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. _____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. _____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. _____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissederim.
57. _____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. _____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. _____ Kendimi sevebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. _____ Gündelik işler için benim kararlarıma güvenilemez.
62. _____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. _____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum- Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. _____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. _____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. _____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. _____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.
68. _____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.

69. _____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. _____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. _____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. _____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. _____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. _____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. _____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. _____ Kendimi hep grupların dışında hissederim.
77. _____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. _____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. _____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. _____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. _____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. _____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. _____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. _____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. _____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. _____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. _____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. _____ Bir dolu övgüler ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
89. _____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. _____ Ben cezalandırılmayı hakeden kötü bir insanım.